Fantastic Club

Horia Aramă

ȚĂRMUL INTERZIS



EDITURA ALBATROS • 1972

Ilustrația copertei :
DAMIAN PETRESCU

Lui

Adrian Rogoz

Partea întîi
FOAMEA DE A FI

Pendula bate metalic, solemn, de cinci ori. După fiecare sunet, catifelat, insinuant — ecoul. Închid cartea cu paginile îngălbenite de vreme, cu hîrtia mumificată, o epidermă pe care versurile prea lungi, cu accente ce par a cădea la-ntîmplare, au un aer hieratic. O carte rară, veche, din cele al căror principal conținut este parfumul.

Mă ridic fără grabă. Cu mişcări lente, măsurate, egale, scot din mica scoică a prizei două baterii minuscule şi, cu o răbdare al cărei secret este calmul, introduc cele două monede în butonii de manşetă. Îmi controlez apoi ținuta în fața oglinzii, îmi îndrept cu pedanterie cravata, alung cu un bobîrnac firul de praf ce alterează verdele-nchis, fără pată, al hainei şi, cu un gest mecanic, îmi trec palma dreaptă pe tîmplă. Dar cenuşa din păr nu se ia, s-a fixat pe vecie. Surîd. Veşnicia ei va mai dura numai o jumătate de oră. Continui totuşi examenul celui din spatele cristalului, vreau ca imaginea lui să fie ireproşabilă, nu se moare în fiecare zi.

Ies, în sfîrşit, încuind cu grijă, deşi n-are de ce să-mi fie teamă de hoți. Închid uşa masivă încercînd să nu privesc interiorul ce rămîne în spatele ei. Sînt perfect liniştit, am pulsul 78, tensiunea 12 cu 9, dar nu țin să mă gîndesc la bietele mobile care mă urmăresc fără ochi, respirînd o resemnare ciudată, ştiau că vor fi părăsite, ele ştiu totul, dar n-au arătat-o pînă în ultima clipă, descopăr că țin la ele, deşi n-are sens, de ce să te legi sufleteşte de

aceste forme de lemn şi metal atît de artificioase în fastul lor şi pătrunse de încrederea într-o utilitate pe care nu văd pentru ce le-aş recunoaşte-o ? Închid uşa masivă cu o liniştită bruscheţe, numai ca să le evit, ele sînt în stare, în ultima clipă, băgînd în uşă piciorul de lemn al vreunei măsuţe fragile, pe care n-ai crede-o capabilă de un asemenea gest, sînt în stare, zic, să mă urmeze pe scara care coteşte uşor, să coboare o dată cu mine, să iasă în stradă, să traverseze oraşul. Mi-e teamă de ele.

Sun la Cello. Trebuie să insist, să apăs iarăşi butonul negru care dispare în perete, să bat în uşă, să-i pronunţ numele ca să-l fac să deschidă. Se fereşte de prieteni, însă nu de mine. Cînd mă identifică, ciudatul meu vecin îmi deschide, se înveseleşte. Cu arta lui unică de a fi în contratimp, izbucneşte forţat într-o serie de anecdote vulgare, legate parcă între ele.

Îmi amintesc surîzînd cît mă atrăsese misterul existenţei lui Cello. Serile lungi în care veghea singur, fără lumină, făcîndu-mă să mă întreb ce misterioase preocupări are, pînă ce l-am surprins ocupat să privească în gol. Îşi pierdea noţiunea timpului cu o uşurinţă înspăimîntătoare, ceea ce-i provoca nesfîrşite necazuri, dar nu avea puterea să renunţe la voluptatea de a se pierde în faţa zidului incolor în confuzia serii, cu muşchii ochilor paralizaţi, orb, conştient însă de adînca sa voluptate, unică în felul ei. Îşi instalase în acest scop un fotoliu plasat cu precizie geometrică în punctul din care minimum de mobile puteau să-i stînjenească privelîştea neantului, încît prin aceasta camera lui avea aerul, cel puţin pentru puţinii iniţiaţi, al unui cinematograf de o persoană.

Altminteri sociabil, se ferea de prieteni în orele serii, şi sînt aproape singurul care-i viola, cu asentimentul său numai pe jumătate voluntar, solitudinea crepusculară.

Primindu-mă, ca de obicei, afectuos, mă așază cu spatele la peretele „lui“, pe care ține să și-l rezerve. Surîd, ceea ce-l îngrijorează, sau poate surîd fals, deși sînt la fel de liniștit ca și acum o oră. Cuvinte banale se rostesc singure și am plăcerea să văd că Cello îmi răspunde la fel de automat. Mă bucură că astfel sînt mai puțin obligat să fiu atent. Rotesc privirea și recunosc interiorul de burlac, lipsit de orice coerență, cu totul altfel decît al meu. Mi se pare ciudat ca același zid să facă parte, prin cele două fețe ale lui, din două lumi atît de diferite : să se încadreze, dincolo, într-un decor sugestiv și aproape rafinat și să respire o răceală secretă, de spațiu gol și nepopulat, de partea aceasta.

Tresar : nu cumva regret ? Sînt oare pe cale de a mă răzgîndi ? Doar nu de dragul mobilierului !... Mă rechem la ordine. Nu uita, îmi spun : personajul tău de pînă astăzi, pensionarul distins, ți-a oferit, prin existența sa liniară, liniștea pe care o căutai. Părăsești această mînăstire ? Prea bine. Fă-o însă fără complicații. Nu uita, îmi repet : ai sunat la ușa lui Cello nu pentru a face un ocol, nu pentru a amîna, ci pentru a marca printr-un martor itinerarul tău care, inevitabil, va trebui reconstituit. Și de ce nu ai recunoaște-o, pentru că te tulbură gîndul că nu-l vei mai regăsi niciodată în originalitatea, în banalitatea lui.

Cello mă privește cu o admirație plină de un entuziasm care mă amuza odată, acum lipsit de interes, poate chiar mincinos. Într-un colț, instrumentul de la care a împrumutat porecla, așa cum a împrumutat totul de la ceea ce-l înconjură. Cello, un nume rotund ca o coajă de ou, una goală, dar care ține să facă impresie. Dacă odată m-a atras către el ceea ce ne unește, astăzi ne desparte ceva atît de iremediabil, încît fraternitatea, de care el habar n-a avut, dispare, pentru a lăsa loc unui soi

de tîrzie curiozitate, aceea care ne cuprinde cînd ne despărțim de cineva și-l vedem deodată sub zodia unei eternități care a și început.

Cuvintele circulă singure prin spațiu, două curente care nu se întîlnesc, pentru că fac parte din planuri diferite. E timpul să plec, simt însă o bucurie secretă să-i tulbur priveliștea neantului, l-am obligat, de altfel, să aprindă lumina, deși soarele n-a apus încă, țin — ce copilărie ! — să mă vadă bine, să-și întipărească în memorie clipa și pentru aceasta trebuie să-l stînjenesc, nu glumă. Cello este amabil, abia dacă evită să mă privească proiectat cum trebuie să-i apar pe albul ecranului său.

Și deodată descopăr că tăcem, e primejdios, mă ridic, am plecat. Zgomotul ușii pe care o închide după mine îi trădează nedumerirea.

Strada e aceeași, monotonă adică, încercînd să facă impresie, ca o femeie trecută, prin mijloace arhicunoscute. Ritmul circulației, arhitectura greoaie mi-au spus de multă vreme tot ce aveau de spus. Pașii mei se înșiră unul după altul, dacă ar fi nins le-aș vedea urmele clare și pariez că distanța dintre ele s-ar dovedi strict aceeași, cu o aproximație nu mai mare de un deget. Însă timpul e frumos, o după-amiază de octombrie cu soare palid oglindit în puținele frunze galbene care n-au căzut. Nenumărate geamuri au devenit mari dreptunghiuri de aur stins, iar profilul meu aduce cu o pată neagră. Sînt calm, de un calm absolut, nu e vorba despre mine, e agonia soarelui, a anotimpului. Totuși, trecînd pe lîngă banca de sub castanul spectaculos, mîngîi o ultimă oară scoarța lui atît de francă, pe asperitățile căreia nimic nu a intervenit ca să le atenueze, să le falsifice prefăcîndu-le într-o suprafață netedă, confortabilă și anodină. Îmi trec palma peste zgîrieturile cojii de copac și carnea tînjește

după libertatea pe care fibra de celuloză nu şi-o înţelege. La colţ vînzătorul de castane rămîne cu mîna întinsă. În ea, obişnuita mea pungă pe jumătate plină, pe care mă fac a nu o vedea. Conştiinţa nu mă mustră: castanele sînt plătite pînă la sfîrşitul lunii.

Prefer să merg pe jos. Bulevardul, generos, mă soarbe în curgerea lui de fluviu. Cîteva lumini grăbite s-au şi aprins, pe obraz simt bătaia de aripă a aerului rupt de maşinile care gonesc. Dincolo de trepidaţia neobosită, un sunet monoton, o constantă pe care mi-o ascult îmi dă echilibru, ca dreapta balustradă a unei scări prăvălite. Privesc omenirea în zbucium şi mă supraveghez. N-are rost să mă mint, ceea ce simt în acest moment de refuz al oricărei emoţii, de respingere demnă a oricărui sentimentalism este mila de mine însumi.

Bulevardul curge înainte, fără voie pasul mi-a încetinit, privesc în abisul modest pe care-l descopăr. Mă încrunt: un pretext, o amînare absurdă. Grăbesc din nou pasul, îi impun un ritm bărbătesc, normal.

Trecînd prin faţa Operei, întorc, prea tîrziu, capul. Ceea ce-l ţine pe om ţintuit de viaţă, pe lîngă chemările care ţin de substanţa lui, sînt obiceiurile. Opera, cafeneaua, prietenii, dragostea... Prima ţigară, dimineaţa, în pat, drumul pe jos pînă la institut, defilarea în pas elastic, însă destins, de-a lungul holurilor nesfîrşite, orgoliul de a părea veşnic tînăr, de a şti totul, ordinea sertarelor corespunzînd unei ordini interioare, micile pedanterii afişate, micile întîrzieri nonşalante, afectarea gustului pentru singurătate, optimismul ponderat...

Păşesc hotărît pe intrarea feerică a marelui magazin. Totul durează prea mult. După ce-a început din plictiseală şi lipsă de sens, să sfîrşească înduioşat!

Mi-am greşit personajul, cu atît mai rău. Încă o dată, nu orice pare interesant este astfel şi în realitate.

Urc scările largi a căror spirală dulce atinge toate etajele. Am evitat lifturile, ca şi escalatoarele pentru a prelungi aceste minute. Urc, obosesc şi mă bucur, e nemaipomenit, o senzaţie tonică urcă în mine prin simplul fapt că funcţionez. Un puhoi de lume suie în acelaşi timp, figuri încruntate lîngă figuri grăbite, candide sau preocupate, căci urcînd scara unui magazin nimeni nu-şi compune expresia feţei. Vînzătoarele sînt graţioase, tinere, se mişcă firesc, nu-şi ascund indiferenţa, îmi place însă baletul lor în spaţiul restrîns de care dispun. Iată-le desfăcînd mătăsuri multicolore, scuturînd blănuri moi, a căror căldură o simt de la distanţă, manipulînd porţelanuri fine, bibelouri în forme spontane, aproape transparente, ca pleoapele acelora care le prezintă.

În jurul meu, un babilon de chipuri şi gesturi, de lumini evoluează într-o mişcare turbionară, calmă, dar fascinantă, orbitoare, care-ţi fură gîndurile, te deposedează de intenţii. Capete grăbite defilează tot mai aproape de mine, le surprind în cîte o ipostază un ochi holbat, o gură crispată, momente ale unor expresii normale alienate prin decupaj. Riduri dezordonate se suprapun peste surîsuri neplăcute, cu dinţii rînjiţi, urechi răsucite fastidios par a sorbi zgomotele ca nişte vampiri, muşchii obrajilor sînt crispaţi, armonia ansamblului piere, iar eu simt apropiindu-se prin ei, printre ei clipa. Liniştea a căzut, peste ochi mi-au căzut gratii grele. Mîinile mi se ridică singure parcă, pumnii vor să încătuşeze tîmplele, se ridică prea sus, acestea simt o infimă fracţiune de secundă răceala metalică a butonilor, apoi descărcarea.

Masiv și bonom, turuind fără încetare, pudic totuși de la un punct încolo, deschis fără a-și copleși amicii cu cascada păcatelor lui capitale, un chip mai curînd expresiv decît frumos, mișcări controlate, armonioase — din ce contradictorii elemente se compunea profilul atît de sinuos al Amiralului! Prima lui trăsătură? Sinceritatea, aș fi jurat-o. Omul care m-a indus în eroare pînă la moarte, prietenul meu cel mai devotat mi-a ascuns decenii în șir ce caută și ce găsește, ce perfecționează și ce șovăie să încerce. Atunci cînd, pe patul de suferință, mi-a încredințat, în cel mai mare secret, butonii, am crezut că pierduse orice urmă de logică. Am ascultat fără uimire instrucțiunile lui. Nu era prima dată cînd aberam la unison, străduindu-ne să credem în mituri create de noi înșine. Un joc de oameni mari. Îmbătrînisem practicîndu-l, de aceea ni se părea firesc, făcea parte din realitatea noastră.

Mă gîndesc, nu fără să mă cutremur, la momentele în care, cu mîinile tremurînde și ochii în febră, îmi întindea butonii în formă de lacrimă. Iremediabil pierdut, avîndu-mă în fața lui copleșit de tristețe, însă radiind de sănătate, mă gîndesc ce forță morală a fost aceea care l-a determinat ca, în loc să unească butonii într-un gest salvator, să mă facă pe mine beneficiarul lor, dăruindu-mi o perpetuitate de care el, primul, avea cea mai urgentă nevoie. Mă gîndesc la tensiunea clipei nerealizată de mine decît apoi, la capătul încîlcitelor lui explicații întrerupte de istovirea muribundului. Îl văd arătîndu-mi contactele secrete ale celor două bijuterii, încercînd să mă facă să înțeleg cum e posibil transferul de personalitate pe calea fulgerului nevăzut, lansat cu ajutorul butonilor miraculoși. Este de mirare că nu am omis nimic esențial din modul de întrebuințare, din gestica indicată, că am reținut cu precizie poziția corpului și formula concentrării interioare strict necesare pentru reușita acestui transfer. Cauza tre-

buie să consiste în vechiul meu refuz față de misterul mecanic pe care-l ascund atîtea dintre obiectele care ne înconjură ori ne survolează. Insist în uimirea mea pentru că acestei împrejurări îi datorez existența în care am eșuat, lamentabilă, însă de preferat neantului pe lîngă care, fără să știu, am trecut.

Lacrimile de aur au trecut din mîinile Amiralului într-ale mele ca într-un dublu pact: el convins că îmi încredințează taina vitală a existenței sale, eu că tolerez fantezia tragică a unei maladii fără vindecare. Eram zdrobit de iminența despărțirii noastre după o tinerețe în care totul ne unise. Cînd a închis ochii, singuri cu medicul său, chemat în plină criză, și-a pierdut pentru totdeauna expresia de nerăbdare, care nu-l părăsise de cînd ne cunoșteam, pentru una exprimînd o împăcare cu sine absolut nelalocul ei. Ar fi trebuit să fac un efort ca să-l recunosc. Am preferat să cobor pleoapele. În spatele lor l-am regăsit, nealterat, pe acela pe care-l purtam în mine. Moartea nu putea să mi-l ia.

A urmat un gol. Absența lui atîrna greu, mai greu decît aș fi bănuit. Știam că ne obișnuim repede cu răul care ne atinge indirect. Golul pe care-l lăsa era însă decupat în carne vie. Nu puteam uita. Era o amintire ce refuza să se taseze, să-și ocupe locul într-o serie, aliniată impersonal printre altele. De aceea poate s-a întîmplat să contemplu și să port mai des decît m-aș fi așteptat butonii în jurul cărora brodase o legendă atît de insolită. Neîmpăcarea, ca și o speranță ascunsă, absurdă în regăsirea noastră printr-un act ordonat de el m-au făcut să comit gestul pe care ar fi trebuit, dacă nu să-l uit, cel puțin să mi-l rezerv pentru mai tîrziu. Așa am conectat complicata dantelărie metalică a butonilor. Mă înșelasem. În ultimul său ceas de luciditate, prietenul meu spusese adevărul.

Citesc fără pasiune vestea în ziarul de seară. Mă așteptam la mai multă emoție. Urmăresc însă cu

obiectivitate amănuntele morții. Nu a fost decît un rateu. Încă unul.

Nimeni nu ghicește nucleul misterios al afacerii, nimeni nu-și pune întrebări. Un pensionar plin de sănătate moare subit? Nimic mai normal! Sfîrșitul lumii începe cu moartea curiozității.

Mă voi consola. Nu doresc să atrag atenția. Nici n-aș putea. Pînă și mărturia lui Cello este inutilă. Regret că i-am tulburat seara. Sînt depășit.

Ce eroare! Îmi alesesem pensionarul ca pe un azil, ca pe o promisiune a liniștii, după atîtea experiențe tumultuoase în care, ca printr-un labirint, odată pornit nefericitul ciclu în care de atîtea ori m-am născut și am pierit, rătăcisem. Plonjasem în apa calmă a unor tabieturi, a unor scleroze menite să mă oblige la o pasivitate salutară. O moarte vie — ideea mă fascina.

Dar nu tot ce sună bine într-o definiție se dovedește și agreabil. Pensionarul meu era bîntuit de fantome. Remușcări pentru toate faptele bune, ineficiente asupra destinului său, regretul de a nu fi făcut nici o crimă care ar fi putut să finalizeze în ceva memorabil, părerea de rău pentru toate reticențele, pentru delicatețe, pentru omenie, iată ce mobila echilibrul aparent al acestui om de prisos. Era conștient de ridicolul său cînd se surprindea repetînd lista meritelor sale, cînd istorisea un act omenesc, ascunzînd un moment de cruzime sau neiertîndu-și slăbiciunea de a fi lăsat viața să treacă fără a-i cresta fața cu o lovitură de sabie. Se descoperea conștient de falsul pe care-l făcea trecînd în ochii multora drept ceea ce-i era rușine că fusese. Și-l măcina cînd trecea drept contrariul. Se bărbierea dimineața disprețuindu-și chipul, se pedepsea prin îngrijirea trupului în decadență, el care tînjise către ideal. Se retrăgea seara cu regretul de a nu încheia o zi care să merite a fi povestită.

Nu-și permitea alcoolul. Ceea ce pentru alții echivala cu uitarea pentru el ar fi fost doar mijlocul de a întări amărăciunea dezamăgirii, de a slăbi chingile, de a elibera himerele din cutia Pandorei. Dezlănțuirea sentimentală se prevedea mult prea dezagreabilă pentru ca omul meu să n-o ocolească îngrozit. Un lamento interior, o melancolie plutind ca un abur peste întreaga zi, infiltrîndu-se în toate acțiunile, otravă subtilă, erau de preferat clamării publice și bocetului sincer. Costumul negru și cămașa impecabilă, politețea surîzătoare și distantă a pensionarului meu fuseseră croite din oțelul armurilor.

Și totuși ? Trăind într-un om, sfîrșești prin a te acomoda, ba chiar ajungi să găsești farmec slăbiciunilor lui cele mai evidente. Într-o zi am văzut că orgoliul neînțelesului, tristețea timpului pierdut mi se par distinse, demne de prețuit ca un parfum vechi. Mîinile palide, inutile îmi apărură suave, eu însumi fiind o prezență byroniană, surprinzător aristocratică, tăind vulgul precum o navă cu emblemă regală ar despica neculoarea nocturnă a mării.

Pierderea totală a simțului proporțiilor nu e decît o formă a echilibrului. Nebunii trebuie să compenseze cine știe ce ascunse hăuri prin exacerbări inexplicabile din afară. Micile aberații ale pensionarului meu erau departe de a atinge demența, căci nu aduceau fericirea și nici teroarea, dar aveau o proveniență apropiată. Ceea ce le făcu insuportabile era moderația lor. Aș fi rezistat unor crize, n-am putut suporta însă pulverizarea existenței. Am ales.

Frumosul tînăr este numai farmec. Tîmple fine, priviri neguroase, păr în furtună. Gesturi largi ale mîinilor prelungi, totdeauna calde, îl învăluie ca o mantie. Un pas ușor, de balet. Nume suav : Gilles. Dincolo de surpriză, căci propria-mi alegere m-a luat

pe neaşteptate, îmi sînt simpatic. În dimineaţa aceasta fotogenică îmi surîd în oglindă. Gilles, care nu ştie că sînt aici, se va fi mirat de insistenţa cu care-l oblig să se măsoare. Dar nu, îi place oglinda, consideră firesc să se observe. Cu o mînă sigură îşi aranjează un cîrlionţ, iar o insignifiantă pată de sub ochiul drept dispare sub un invizibil strat de cremă şi fard. Abia acum observ numărul imens de flacoane şi cutii de pe toaleta sa. Cînd m-a adus în interiorul acesta, aseară, eram cvasiinconştient. Şocul trecerii. Acum încerc să-l descopăr.

În acest moment, voinţa lui e mai puternică. Îşi priveşte ceasul, se alarmează, fuge trîntind uşa. N-a verificat dacă s-a închis, dacă are cheile. Pensionarul meu este departe.

Fug, fuge, fugim pe stradă. Un taxi, un semn şi ne trîntim pe canapeaua nu prea nouă, pe care o mîngîie maşinal. Avem oare cu ce să achităm cursa ? Gilles — aşa scrie pe uşa lui, aşa e brodat pe cămăşile lui, Gilles, nu G — Gilles e un om fără griji. Am ajuns. Se scotoceşte prin buzunare. Să am un obraz propriu aş roşi. Dar Gilles are noroc. Găseşte destul ca să plătească. A coborît. Suie treptele în fugă, salută portarul din mers, intră gonind într-o forfotă care-i pronunţă numele în fel şi chip, oricum a reproş. Ce a făcut alesul meu ? Desigur, a întîrziat.

— O clipă şi sînt gata, lansează el fără a se opri.

Năvăleşte pe uşa unei cabine în care-l primesc ridicînd mîinile la cer patru persoane. Un moment mai tîrziu, aceştia trudesc să facă din proaspătul meu Gilles un actor cu totul contrafăcut de dresuri. Căci, descopăr uimit, am ales o stea de cinema.. N-am vrut, o jur ! Mă gîndesc cu oroare la ce mă aşteaptă.

După o oră şi ceva ies pe platou. Mi-e cald, mă simt murdar, năclăit, dar starea de spirit a lui Gilles e senină. Costumul de epocă îl prinde, partenerei îi lucesc ochii. Gilles îi face un compliment,

strecurîndu-și mîna prin spatele decoltat al rochiei extravagante. Ea rîde. Lîngă noi, mașiniștii potrivesc ultimele lumini. Regizorul, un tip murdar la gură, se agită, încearcă prin volumul glasului să compenseze lipsa de autoritate. Cîțiva idoli în scaune pliante. În jur — întuneric. Mă îngrozesc văzînd fragilitatea decorului. Fără îndoială, o să se observe pe ecran! Aveam să mă conving că nu.

În sfîrșit, se filmează. Spre groaza mea, Gilles, departe de a rosti amenințarea repetată insistent de regizor, strecoară partenerei o șotie fără perdea. Ea îi răspunde impertinent. Mișcarea însă a fost bună, cuplul fotogenic. Și cum sonorul se face postsincron...

Mă cutremură ușurința de a trăi a tînărului meu proprietar. În același timp mă cuprinde îndoiala. Merită oare să fii atît de crispat pe cît m-au făcut ultimele luni? Poate că elixirul vieții e tocmai degajarea aceasta, care la Gilles e spontană? Ce natură fericită! Ce bună alegere! Mă felicit.

Scena s-a terminat. Acum, la cîțiva metri distanță, se pregătește altă scenă. Se filmează fără nici o ordine. Gilles o va cunoaște pe partenera sa pe o terasă. Dincolo de perdele — figurație. Și iată un Gilles suav, feciorelnic, transfigurat de viziunea în rochie albă. (Cînd și-a schimbat-o oare? Probabil în vreme ce Gilles ciupea figurantele.) Ea pare să fi uitat apropourile, căci roșește sub privirea lui.

Hotărît, actoria mă depășește. Nu-mi rămîne decît și mă retrag în chilia mea și să privesc în tăcere. De altfel, e destul zgomot în jur. Comentariile amicilor (cui?) din scaunele pliante, de loc binevoitoare, ajung pînă la mine. Gilles nu le aude însă. Gîndul îi zboară aiurea. Își cîntărește efectele, joacă în sfîrșit? Imposibil de știut. Regizorul însă e încîntat și convins că succesul scenei i se datorește.

Gilles își sărută zgomotos partenera și fuge, ea ridică din umeri amuzată, indulgentă, acestui copil i se iartă totul. Gilles coboară în salturi scările,

salută din zbor, dă un bobîrnac portarului, care-i mai mîndru decît dac-ar fi fost înălțat în funcție. După o clipă sare peste portiera unei mașini deschise, abandonată, probabil, ieri în fața studioului, și țîșnește, bolid, pe șosea. Un surîs, inconștiența însăși, alintul, nepăsarea.

Rămîn surprins cînd văd că interior prea tînărul Gilles nu-și trăiește fericirea. El nu gustă euforia pe care pare că o transmite. Purtarea sa este pe deplin firească. În fond, tînărul se grăbește și atît. Ce frumoasă e natura în acest om! Gonesc cu el și-mi face plăcere. Alerg la o întîlnire despre care nu știu nimic, bucurîndu-mă fără să am habar de ce. În fața noastră mașinile se retrag, șoseaua ne vine mereu în întîmpinare, necontenit primitoare, uneori glumeață, cotind neașteptat, ori chiar perfidă, întinzîndu-ne curse. Însă reflexele lui Gilles sînt nealterate, el s-a născut ieri, abia a părăsit banda de asamblare, e în termen de garanție. Pare încîntat să poată valsa pe șosea ocolind exagerat un obstacol minor, ba și copleșindu-l cu sonoritățile barbare ale claxonului. De mult, probabil, nu mai atingem pămîntul, evit să privesc vitezometrul, arborii care mărginesc șoseaua s-au unit într-un singur trunchi nesfîrșit al unei specii viitoare, arborele-pădure, arborele-continent.

Și iată-l oprind. O vilă, un cîine superb, uriaș, cîțiva brazi bine conservați. Suie peronul în ritmul care-l caracterizează. Pronia l-a ferit — deocamdată — de orice privire indiscretă. Urcă o scară, deschide o ușă.

— Ești nebun, murmură o femeie privindu-l, palidă, prin oglinda în fața căreia se află.

— Desigur, îi răspunde șăgalnicul copil și o ia în brațe.

— Cum ți-a trecut prin minte că poți să vii aici?!

Explicațiile continuă pe același ton scenic. Gilles se tolănește pe o canapea, încîntat că o intrigă pe

această femeie. Este o mare frumusețe. Îl depășește, cert, cu cîțiva ani și ține la existența pe care și-a constituit-o. Nu-i place să fie luată prin surprindere, i se pare o impolitețe. Privind-o, ajungi să crezi că e adevărat. Mica obrăznicie a lui Gilles se prelungește, băiatul pierde în ochii ei, cum de nu-și dă seama ? Să fie orgoliul vîrstei, al frumuseții, complexul de superioritate față de această femeie, care nu-i poate întoarce spatele ? Să fiu în stare să-i comand un gest, l-aș obliga să dispară. Nici ea, nici eu nu putem aceasta, ceea ce ne face să-l iubim ceva mai puțin. Trece însă un sfert de oră și prudenta femeie se află în brațele lui. Performanța se desfășoară sub ochii mei, dar nu este un motiv să pot crede în realitatea faptului. Siguranța instinctivă a lui Gilles, ca și logica iubitei sale mă depășesc, au o structură care-mi scapă.

Vine un moment în care sînt cu totul de prisos. Destul de îngrozitor ! Prietenul meu Amiralul nu s-a gîndit la acest inconvenient. Evident, nu am nici o participare, dimpotrivă, aș da orice să fiu în altă parte. Și totuși, apoi, sînt mai puțin străin de frumoasa necunoscută. Poate datorită încrederii ei în Gilles, care a trecut înaintea oricărei prudențe și care, uimitor, mă flatează !

Sînt departe de a-i ierta lui Gilles inconștiența și înfruntarea inutilă a hazardului. Se poartă ca un jucător, dar nu m-a convins că este așa ceva.

Timpul trece, dar conviețuirea mea cu Gilles nu a făcut decît un singur pas : uneori mă amuză prin felul său de a fi, obligîndu-mă să-i iert nenumărate toane. În genere însă este enervant ca un copil căruia i se permite orice. Lipsa rigorii de orice fel strică farmecului său așa cum poate coborî o operă de artă.

Între altele nu-i iert atitudinea față de profesiunea sa. Actor, vedetă chiar, deși m-am convins cu

greu că trece drept aşa ceva, Gilles m-a uluit la începutul cunoştinţei noastre prin totala sa lipsă de efort creator. El nu juca : se juca. Aceasta contrazicea toate principiile mele.

Cum ? mă indignam. Unde-i travaliul artistic ?! Unde-s trăirea, reprezentarea sau dracu mai ştie ce, într-un cuvînt intenţia ? Dacă fiecare şi-ar copia pe o peliculă surîsul cu tot atîta degajare, am trăi într-o lume de artişti de cinematograf ! Imposibil, strigam în sine-mi, nu pot crede în lipsa de chinuri, în absenţa îndoielilor, în moartea atîtor prejudecăţi romantice care înnobilează stelele. E un caz, conchideam, excepţia. Naturalul care bate la ochi. Creaţia ce se confundă cu viaţa. Dar aparenţa încorporată în esenţă după cele mai ortodoxe legi filozofice mă speria. Viaţa lui reală era identică pînă la disperare cu cea de pe ecran. Aventurile sale erau minore, dramele fotogenice, happy-endul un canon de neclintit.

Dumnezeule, vreau o tragedie ! imploram. Dă-i o durere, oferă-i un accident, fă-l să guste foamea, nevoia, scaldă-l în viciu şi remuşcare ! Scoate-l din sărite, adu-l în situaţia să implore, să blesteme, să se zvîrcolească ! Un pic de teatru, altfel nu pot crede în realitatea acestui băiat !

Într-adevăr, Gilles îşi toca banii cu balerinele, colegial şi galant, găsind însă totdeauna un amic ori un admirator care să-i ofere ieşirea din încurcătură înainte s-o fi putut lua în serios. Cucerea femeile măritate fără să fie vreodată surprins de soţii furioşi, aceasta tocmai pentru că era din cale afară de imprudent. Pica la filmări uitînd despre ce scenă e vorba, dar cabinierii, coaforul, regizorul secund se înghesuiau să-i înlocuiască textul pierdut, să-i sufle replica esenţială, îl puneau în atmosferă, cu toţii simţindu-se privilegiaţi că pot s-o facă. Celebritatea, farmecul ţineau cu multă eficienţă locul hărniciei, al profunzimii, mă întrebam dacă nu şi al talentului.

Sfînta mea indignare avea două temeiuri, la fel de subiective. Primul era constituit din doza normală de idei preconcepute despre artist ca om în legătură cu zeii, mînuitor al unor divine resorturi secrete. Al doilea viza viața privată a actorilor, despre care gîndisem ca toată lumea, astfel încît acum, cînd întîlneam, ca evidentă excepție, tocmai cazul ce-l considerasem tipic, mă descopeream confuz, deconcertat. Știusem prea bine că imaginea despre vedeta-fluture fără griji îmi fusese inoculată treptat, prin fluxul imuabil al ideilor acceptate. Întrucît problema nu mă preocupase în mod special, rămăsese în același stadiu de neelaborare. Acum, intrînd în mediul artistic, eram obligat să-l judec. Încă înainte de a-l analiza în profunzime pe Gilles, mi-am reprimat ideile facile și în fond impersonale care ocupau tacit locul destinat cunoașterii acestei lumi. Cînd, iată, clișeul coborî de pe ecran, se materializă — reușit, trebuia să convin — în omul meu și-mi paraliză încercările de a opune șablonului o ipoteză de lucru acceptabilă. Cum să cred însă într-un personaj care seamănă într-atît cu o ficțiune, încît nu-i greu să le confunzi? Între a crede în desenul ce mi se înfățișa în cea mai favorabilă dintre lumini și a nega atît imaginea cît și obiectul, ce era mai înțelept? Răspunsul e dificil, cu atît mai dificil cu cît în ființa necunoscută după care alergam eram eu.

Liniștea îmi scădea încă datorită incertitudinii firești în orice act de autocunoaștere. Deoarece, indiferent de complexa relație dintre mine și el, aveam totuși, absurd, un sentiment de răspundere pentru necunoscutul care mă făcea să colind prin orașul atît de familiar cu o atît de inedită sete de viață. Gilles îmi apărea ca un copil neajutorat căruia i s-a acordat o independență primejdioasă. Mă surprindeam stînd la pîndă, încordat, supraveghindu-l în momente dificile după opinia mea, pe care el

însă era departe de a le lua în serios, părînd că, dimpotrivă, sfidează destinul, fără a depăşi o limită convenabilă, mergînd cu toate acestea destul de departe, oricum dincolo de graniţele pe care mi le-aş fi impus eu în locul lui. Ştiam prea bine că-mi pierd vremea, cel puţin deocamdată, că n-am încă nici o influenţă asupra lui şi că ar trebui să profit de răgazul acesta al inactivităţii silite pentru a mă scălda în liniştea visată. Un filozof s-ar fi mulţumit să privească, acordînd un surîs puerilului spectacol. Un om de bun-simţ s-ar fi întors către sine, de vreme ce prezenţa sa era ineficace. Eu nu puteam să mă desprind însă de neverosimilul situaţiei, urmăream cu sufletul la gură cele mai mărunte împrejurări ale trecerii lui Gilles prin viaţă, tresărind la curbele pe care le lua prea abrupt şi la zgomotul vreunei uşi trîntite inoportun în vreme ce el se considera în deplină siguranţă cu una sau alta dintre iubirile meteorice care-i umpleau viaţa.

Timpul continua să treacă. O premieră avu loc. Emoţia poate fi epidemică. Grimeurii, mînuitorii de reflectoare, inginerul de sunet aveau glasul sugrumat cînd pomeneau data fatidică. Regizorul se surprindea sfidîndu-şi confraţii la barul unui local ori muşcîndu-şi unghiile în ceasuri de îndoială. Monteuza declara oricui voia s-o asculte că a lucrat pentru ultima oară cu aceşti oameni care o obligă să semneze un masacru ce nu-i aparţine, pe cînd şeful producţiei brava, afişîndu-şi optimismul financiar în vreme ce purta în buzunar datele privind pierderile probabile. Toată lumea, într-un fel sau altul, era în fierbere. În mod ridicol, această horă a aşteptării febrile mi se transmisese. Mi-o reproşam, n-aveam dreptul, nu contribuisem cu nimic la elaborarea acestui film pe care nici nu-l văzusem în întregime. Dar era mai tare decît mine, mă copleşea, reînviind tot ce citisem vreodată despre premierele hollywoodiene.

În acest timp, singurul care nu-și pierdu cumpătul fu Gilles. Și aceasta nu din scepticism ori din convingere, ci pur și simplu din lipsă de preocupare. Făcuse ce i se spusese, acum era treaba altora. Știa că mai este dator cu un surîs plin de lumină în seara premierei, dar aceasta n-avea rost să-l obsedeze. Era de preferat să-și decoreze interiorul sufletesc cu imaginea angelică a ultimei descoperiri feminine, și, înciudat și plin de trac, mă întrebam dacă n-are dreptate.

Într-adevăr, premiera veni și trecu, la fel de insignifiantă ca altele, iar nepăsătorul care nu o dorise obținu simpatia universală datorită imbatabilului său surîs. Toată lumea păstra amintirea unei seri agreabile, deși regizorul regretă apoi că palpitațiile îl obligaseră să-și șteargă fruntea de transpirație și să facă un dezacord gramatical în plin discurs, iar vedeta feminină că acceptase consiliile croitoresei în privința unui guler înalt a cărui culoare o contrazicea pe a cortinei. Gilles se grăbi să uite, cu toate că pe scenă fusese foarte prezent și degajat, ba avusese îndrăzneala să trimită în zbor un trandafir din buchetul inevitabil chiar ultimei sale cuceriri, al cărei legitim însoțitor, aflat alături, se simți măgulit. După care, în vreme ce toți autorii peliculei sărbătoreau în cele mai diverse medii reușita atît de îndoielnică, tînărul meu frate siamez sări în mașină și-și continuă neabătut programul frivol.

Repetiția nu este un mod de a convinge, dar ține cu brio locul unuia. Istoria atestă că pînă și reluarea mecanică, dacă e și metodică, a unor idei sfîrșește prin a le impune pentru un timp care, raportat la o viață de om, poate fi considerabil. Permanența lui Gilles, faptul că nimic nu-l abătea de la modul său de viață, care părea că se constituise independent de el, sfîrșiră prin a-și pierde capacitatea de a mă surprinde. Mă obișnuii. Curînd nu mai tresăream decît

în cazurile grave. În alte momente, deşi eram departe de a partaja plăcerile vieţii cu purtătorul meu, îl imitam interior, bucurîndu-mă de bucuriile lui, acordîndu-mi pe cît puteam registrul cu al său. Armonia noastră era cu totul imperfectă, dar depăşisem stadiul în care fiecare mişcare a lui nu înceta să mă intrige decît pentru a mă irita.

Timpul folosi şi criticismului meu. Nu se poate, am ajuns a-mi spune, atîta superficialitate e dincolo de real. Nu se poate, Gilles are o mare, o adevărată iubire, pe care, din motive ce-mi scapă, încă n-am descoperit-o. Undeva se ascunde, fără îndoială, şi zona de adevăr, de profunzime care ar crea echilibrul personalităţii lui.

Am început să suspectez fiecare dintre amorurile sale efemere. Marea dragoste se poate lesne deghiza într-o aventură căreia nimeni să nu-i acorde nici o importanţă. Dragostea ca paravan al dragostei — destul de ingenios ca să-l flateze pe „al doilea" din Gilles. O altă posibilitate mi se dezvălui : aceea ca subtilul camuflaj al iubirii în aventură să se fi produs inconştient. Numai astfel s-ar fi explicat degajarea lui Gilles, succesul acestui travesti.

Mă transformasem în detectiv. Observam fiecare femeie cu ochi atenţi atît la spectacolul exterior cît şi la mişcarea stărilor de spirit ale lui Gilles. Efebul era departe de a rămîne indiferent la farmecele trecătoarelor ori ale colegelor sale, dar nimic nu trăda marele simptom aşteptat. Eram plin de speranţe, iar acestea păreau să se realizeze de cîte ori încîntătorul băiat deschidea portiera maşinii sale invitînd o tînără ori îşi părăsea vehiculul propriu spre a se alătura vreunei blonde. Pînda mea deveni obositoare, mai ales că totul mă descuraja. Gilles nu era decît propria sa imagine, n-avea nimic interior, secret, numai al său, era o mănuşă întoarsă, un extrovertit.

L-am iertat. Îmi anulase o prezumţie spectaculoasă, dar nu-i purtam pică. M-am consolat cu simpla sa realitate. Abia acum, încetînd să-i mai atribui trăsături inventate, îmi deveni simpatic. Un anume spirit sportiv se trezi în mine. Datorită lui urmărirea tribulaţiilor sale amoroase începu să mă distreze. Solidar, un succes oricît de facil mă umplea de orgoliu, iar pierderea unei ocazii mă descuraja. Eram suporterul venit să aplaude şi care pretindea idolului său perfecţiunea. Din fericire Gilles nu-mi semăna, el rămăsese nealterat, era departe de a suferi pentru siluetele care nu răspundeau surîsului său, deşi acestea se vădeau rare. Am ajuns fără plăcere la concluzia că era mai bun decît mine, ba chiar că modul său de a se bucura de viaţă avea o anume nobleţe, întrucît se baza tacit pe un pact al nealterării reciproce a personalităţii, al respectului independenţei sufleteşti. Asociaţiile sale încheiate fulgerător aveau, incontestabil, meritul de a transmite un dulce sentiment de libertate, desfăşurîndu-se sub semnul aceluiaşi, mereu proaspăt, surîs pe care nici sfîrşitul aventurilor sale nu-l spulbera. Puţini oameni se pot lăuda că aduc fericirea. Gilles era unul dintre ei, şi a trebuit s-o recunosc.

Colinda la întîmplare străzile. Nu gonea, dimpotrivă, avea senzaţia mai curînd agreabilă că pluteşte peste asfalt o dată cu „Opelul" său decapotabil. În după-amiaza aceea simţise nevoia s-o părăsească pe ultima admiratoare, căreia-i acordase un dejun, spre a se îndrepta către un punct indecis. Oraşul îl solicita din toate părţile, el răspundea aproape normal, singura excepţie fiind această rătăcire fără noimă prin cartiere străine. Insolitul după-amiezii nu era totuşi de natură să nască întrebări. O zi de toamnă cu ceţuri aurii, un apus lent dădeau împrejurării o culoare nostalgică. După un nesfîrşit număr de cotituri pe străzi tot mai puţin menite să poarte

o limuzină, ieşi din labirint, revenind la universul familiar. Parcă automobilul şi, regăsindu-şi colegii în localul care era cel mai nou sediu al grupului, bău. Totul cu naturaleţea sa descurajatoare, dincolo de orice poză în fotogenia lui intrinsecă.

A doua zi era iarăşi cel de totdeauna, uitase cu desăvîrşire tentativa de a ieşi din sine pe care o trăise fără să-şi dea seama. Trecu o vreme pînă ce o altă zi, de astă dată era o toamnă friguroasă, pătrunzătoare, îl aduse pe vechile străzi, de astă dată împăcat, întrucît acestea nu-i mai erau necunoscute. Colindă la pas locurile, se afundă mai adînc în continentul neexplorat, fără să caute nimic, fără curiozitate. Dădu apoi de capătul zonei. Dincolo de el, oraşul se reorganiza. Pluti de-a lungul unei şosele urbane şi opri, fără nici o intenţie specială, în faţa unui gard alb, văruit, rece, peste care arbori mari, acum scuturaţi de frunze, se ridicau. Intră alene în cimitirul mărginaş. Locul nu era pustiu cum s-ar fi cuvenit pe o zi ca aceea. Cîteva bătrîne se răspîndiseră pe alei. Gilles le ocoli instinctiv, din oroare de pitoresc. Păşi pe colţii pietrişului care scîrţîia fără semnificaţie, ca într-un parc. Mormintele erau aliniate nu prea riguros, împodobite ciudat în toamna avansată cu vase de flori goale. Crucile de lemn erau umede, piatra la unison cu cerul acoperit. Coti într-o alee laterală, apoi într-alta, privind fără interes, cu o anume absenţă, ce nu-i era caracteristică, spectacolul toamnei. Se opri în faţa unui mormînt, a altuia, citi fără intenţie numele anonime, puţin prea banale, ca de oameni vii, uneori însoţite nepotrivit de diminutive ori inscripţii retorice. Acela care tresări atunci cînd Gilles se opri dinaintea unui anume mormînt n-a fost el, ci eu. Am silabisit cu surprindere numele săpat în crucea ieftină : un nume pe care-l purtasem ! Era cu putinţă ? Eu îl adusesem aici, fără să vreau, fără să ştiu ! Gilles contempla fără sens mormîntul predecesorului său.

Ce instinct îl mînase încoace? Și ce resort îl determinase, prima oară, să caute acest loc al liniștii, de care nimic nu-l lega în afară de mine? Era limpede; dincolo de prăpastia dintre noi, începeam să comunicăm.

Regretam. Alterasem cu memoria mea involuntară puritatea inconștienței sale. Mă temeam. Cum ar fi fost cu putință ca insolita lui promenadă să nu lase urme, să nu trezească nedumeriri conștiente, să nu-l determine să povestească, să caute, să descopere? M-am făcut mic în celula mea imaterială. Captiv, nu puteam face nimic pentru mine, pentru el, decît ireparabilul. Mă temeam de ireparabil.

Îngrijorarea mea se dovedi superfluă. Gilles nu uită propriu-zis vizita la cimitir, din care nu înțelesese nimic, dar nici nu se trădă amicilor. Era pasibil de ridicol și o știa. Își continuă viața fără să manifeste oboseală ori sațiu. Poate doar, aveam să constat, acordînd o prețuire întrucîtva mai corespunzătoare bunurilor ei.

La dreapta, îmi spun. Volanul se rotește în direcția indicată. Accelerează, gîndesc. Piciorul apasă pedala. Acum la stînga.

Orașul defilează ascultător pe dinaintea parbrizului. Gilles conduce cu siguranța lui dintotdeauna. Știu că n-am decît să comand o manevră și o va executa. Evit s-o fac. Liber, Gilles gonește pe bulevarde, n-a văzut nimic neobișnuit în cele cîteva, inutile pentru el, ocoluri prin care mi-am verificat puterea asupra lui.

Am remarcat-o întîmplător și am fost dezolat. Îl poți admira pe Gilles, îl poți lăsa să te epateze și-l poți privi cu ochi răi. Să-l conduci însă nu e cu putință, oricum nu știu, nu vreau, mă depășește.

Văd cu neplăcere crescînd ascendentul meu asupra lui, o putere inutilă, inumană în orice caz. Într-un echilibru de fragilitatea celui pe care-l prezintă

Gilles nu se poate interveni decît cu riscul de a strica totul. Să preiau asupră-mi goana după ochi frumoşi, saltul peste obstacolele inerente ale vieţii, să joc nepăsarea lui — ce chin, mai mult : ce imposibilitate ! Căci nu orice însuşire omenească poate fi imitată. Cît despre lamentabilul meu talent de imitator. . .

Am ales (oare ?) între a mă refugia în cel mai obscur colţ al conştiinţei lui şi a prelua munca sisifică de a contraface zi de zi existenţa lui de pînă acum o jumătate de an. Mă descopăr greoi, lipsit de labilitate, de tinereţe cînd mă gîndesc să las în trecerea noastră prin lume senzaţia pe care o lăsa el pînă nu de mult.

Cunoscuţii îl opresc şi-l întreabă fără nici o reţinere : „Ce-i, omule, cu tine ? Ai căzut mesa ? Eşti amorezat de te-ai prostit în halul ăsta ?" Gilles nu crapă de inteligenţă, dar mai ales nu e prevenit. Nu-mi poate fi un complice eficient, după cum nu e nici inconştient ca s-o taie scurt indiscreţilor. Ca un făcut, căderea lui psihologică a înduioşat un mare număr de cucoane care se erijează cu zecile în mater consolatrice. Sînt extrem de încurcat. Gilles manifestă o lipsă de vitalitate care bate la ochi. Şi femeile nu iartă chiar totul.

A vizitat un medic. N-a izbutit decît să-l facă pe bietul om să se simtă neavenit.

Sînt supărat pe Gilles. N-aş fi crezut să aibă un caracter de o asemenea slăbiciune. Nimeni nu mi-a cedat atît de repede şi de complet, într-un ritm atît de rapid. N-am avut vreme să mă obişnuiesc cu ideea, să mă pregătesc, să aleg un drum. Pur şi simplu m-am trezit în mijlocul unei vizite galante, în plină scenă de indignare a unei midinete faţă de indiferenţa curtezanului. Gilles era absent, o făcea pe surdul, dormea în felul său. Nu mi-a trecut prin minte să iau iniţiativa pînă cînd urechea nu mi-a fost arsă de un cuvînt imposibil. Atunci un instinct

de altădată mă făcu să-i ard o palmă răsunătoare celei care-l proferase. Cînd mi-am dat seama, am rămas uluit. Intenţia îmi aparţinuse, dar Gilles făcuse într-adevăr gestul! Femeia a fost impresionată, ba şi recucerită dintr-o mişcare. Nu-mi rămînea decît să rămîn la pupitrul de comandă al navei eşuate pînă la regăsirea largului. Ceea ce am şi făcut, cu stîngăciile de rigoare, dar cîrlionţii bălai nu mai dispuneau nici de o moleculă de spirit critic. Doar Gilles, poate, se întrebă ce diavol îi apăruse în cale. Ieşind, am respirat amîndoi uşuraţi.

De atunci conducem împreună corabia fragilă a existenţei lui. Dar totul s-a schimbat. Chipul însuşi al lui Gilles arată ca după un cataclism. Inconştientul băiat şi-a pierdut încrederea în sine. Şi, cum este singur pe lume şi cum nu-i în măsură să se înţeleagă, se află în bătaia tuturor valurilor. Scăderea poftei sale de viaţă nu a trecut neobservată, regizorii nu au întîrziat să-i descopere puţinătatea talentului, aliaţii lui nenumăraţi au mai puţină răbdare acum, cînd are nevoie de uriaşe doze ca să răzbată prin această criză, pe care mă încăpăţînez s-o consider trecătoare. Surîsul său mai are încă mult farmec, umbra de melancolie nou apărută nu e lipsită de graţie, tristă e doar lipsa ei de fond. Ca şi alţi binevoitori, Gilles caută în el şi în alţii cauza declinului său. Aş fi fericit să-i pot oferi o explicaţie, o dragoste nefericită, de pildă. În zadar îşi roteşte privirile dezorientat în jur, nici o femeie nu-i spune mai mult decît cealaltă, iubirea fatală nu se vede. Înţeleg că ar trebui s-o inventez, dar mă tem, nu mă simt în stare, ar fi o piesă grea, iar eu nici de vodeviluri nu-s bun.

Remuşcările nu mă iartă însă. Reţinerile mele cad una după alta. Mă gîndesc tot mai serios la întreprinderea care ieri mi se părea hazardată. La fel îmi apare şi astăzi, dar amînarea nu mai este posibilă. Trec printre tinerii care întorceau întotdeauna

cu încîntare privirile după Gilles şi descopăr în ochii lor culoarea neîncrederii, reproşul, dezamăgirea. Credeau nu într-un actor de geniu, dar într-un tip de om pururi senin, fără griji, de o veşnică frumuseţe, o unire între pasăre şi om, ceva suav şi terestru, delicat şi viril. Gilles îşi pleacă ochii, se fereşte, nici el nu ştie de ce, ei nu au văzut încă filmele lui proaste, nu vor cunoaşte niciodată pelicula stricată, panica scenelor reluate în plină tensiune nervoasă, ruşinea bîjbîielii, nedumeririle din singurătatea cabinei, respectul consolator al portarului, tonul plin de mîngiiere, alarmant, al grimeusei. Şi nici după-amiezile de singurătate, de izolare laşă în apartamentul său bine încuiat, cu telefonul scos din priză, la adăpost de solicitările nedorite ale vieţii de pînă ieri, frica inaugurînd în fiecare dimineaţă nesfîrşita perspectivă a zilei. Strada nu ştie nimic, vede un Gilles mai interiorizat şi atîta tot, îi răspunde însă ca atare, fără exuberanţa de altădată, se ţine la distanţă, instinctul a pus-o în gardă.

O voi face. Mi-e milă de această bijuterie stricată din vina mea. Mă voi ascunde de el chiar aici, în substanţa lui, şi-l voi face să se regăsească.

Printr-o minune îmi amintesc la vreme de singura femeie care i-a rezistat. Vom salva esenţialul: verosimilul, căci nu-i pot atribui lui Gilles o pasiune pentru nişte ochi pe care i-a avut. Regăsesc, nu fără efort, persoana, figura, numele, împrejurarea în care, o singură dată, Gilles a văzut-o şi admirat-o, deşi nu cu prea multă aprindere. Ceea ce-l determinase să se păstreze în rezervă erau inteligenţa şi orgoliul femeii, obositoare pentru un fluture, altminteri suprasolicitat. Tocmai ce trebuie pentru o sancţiune divină.

E mult de cînd nu m-am mai ocupat de o femeie. Din viaţa cealaltă. Aceasta mă sperie, dar hotărîrea mea e luată. Nu-mi permit să şovăi. Pe această platformă, temerara încercare se dovedeşte sportivă.

Iată-mă în faţa ei. Am grăbit cît am putut acest moment pentru a nu avea timp să dau înapoi. Frumoasa Sylvia este departe de a privi cu indiferenţă apariţia unui Gilles neinvitat. Măgulită, dar îngrijorată în felul ei, îl copleşeşte cu atenţii. Este modul său de a-l ţine sub observaţie. Greul cade asupra mea, dar Gilles trudeşte la rîndu-i. Trebuie să surîdă. Remarc pentru mine şi pentru el nostimada, încurcătura gazdei şi privirile intrigate ale celorlalţi pentru a-i justifica surîsul în propriii săi ochi şi pentru a pune în aceştia un sîmbure de malitie.

— Dacă ai fi vrut să-mi faci o surpriză, rosteşte admirabila Sylvia, n-ai fi putut alege mai bine.

— N-am avut de ales, răspunde Gilles, în spiritul vodevilesc al replicii anterioare.

— Vrei să spui, cochetează ea din politeţe, că obligaţii superioare te-au împins către adunarea noastră ? Sînt nerăbdătoare să le cunosc.

— Imposibil, doamnă, spune Gilles, cel puţin deocamdată. N-am făcut decît să răspund unei invitaţii care nu a fost pronunţată. Dacă m-am înşelat, nu-mi rămîne decît să mă retrag.

Puţin cam brutal, apreciez în sinea mea. Şi totuşi într-un fel trebuia început. Cum tăcerea a durat peste zece secunde, o populez sărutînd mîna albă şi fină. Sylvia înţelege un rămas bun. Protestează :

— Dumnezeule, atîtea case ar fi onorate să primească un tînăr ca dumneata. Dacă o întîmplare o favorizează pe a mea, nu voi rata ocazia. Te rog foarte mult să rămîi cu noi.

Îl ia de braţ pe Gilles. Un parfum suav o însoţeşte.

— Să te mai prezint prietenilor mei ? întreabă surîzînd ironic spre aceştia. Ei te cunosc, fără îndoială. Iar dumneata n-ai avea nimic de obţinut dacă i-ai cunoaşte. Sînt nişte bieţi oameni, abia mai inteligenţi decît ceilalţi, de loc mai talentaţi, mult mai

vanitoşi, iar în clipa aceasta mă invidiază pentru dumneata. E adevărat? aruncă ea o săgeată grupului de care s-a apropiat.

— Fără îndoială, răspunde o pereche de tîmple cărunte, cu ochi ascunşi. Nu voi obosi niciodată să pizmuiesc geniul.

— Înţelegi, nu-i aşa? se întoarce Sylvia către Gilles. Te sfidează, îţi neagă frumuseţea — pentru Dumnezeu, nu roşi! la vîrsta dumitale! Vrea să te reducă la condiţia de actor. Sfidează-l, la rîndul dumitale, cu tinereţea dacă nu cu altceva.

Gilles e în panică. O conversaţie de salon e prea mult pentru el. Se teme de un pas greşit. Nu ştie că în materie de gafe totul e să le faci cu aplomb. Intenţia este cea care le transformă din momente de confuzie în lovituri de teatru. Intervin:

— Prefer să stimez un om decît să-l impresionez. Nu ţin să sfidez pe nimeni şi mi se face o nemeritată onoare atunci cînd nu sînt sfidat. Dar şi sfidarea mă onorează cînd vine de la persoane de la care totul m-ar onora. Ca dumneavoastră, doamnă, se întoarce Gilles către superba gazdă tocmai în momentul în care tîmplele cărunte crezuseră că acest compliment li se adresează.

Lui Gilles îi bate inima. I-e frică! Nu ştie replica următoare şi e conştient de teatrul în care s-a băgat. O şterge, oferind braţul frumuseţii de lîngă el şi înclinîndu-se neglijent către cei pe care-i părăseşte.

— Nu te ştiam spiritual, observă Sylvia, punîndu-l în şi mai mare încurcătură pe Gilles, care bănuia de mult că nu-i rolul lui.

Salvarea vine de la o foarte tînără persoană, a cărei prezenţă sub lustra Sylviei se justifică prin puţina ei strălucire.

— Ce turnaţi acum, domnule Gilles? întreabă nevinovăţia.

Pot să mă reculeg cîteva clipe, Gilles se descurcă de minune în subiectul vechi de cînd lumea al ulti-

melor noutăţi. Sylvia îl părăseşte şi ea, pentru a-l studia cîteva minute de la distanţă şi pentru a-şi ordona sentimentele. O văd îndoită. O parte a sufletului ei jubilează şi ţine s-o arate. Revenirea lui Gilles e mai mult decît măgulitoare. Dar Sylvia nu-i dispusă astăzi la concesii mai substanţiale decît cu un an în urmă. Ţine prea mult la „presa" ei (orală) pentru a risca să-şi piardă minţile. Şi totuşi tînărul e atît de fermecător, de gingaş, de învins. . .

Nu uit că scopul meu este regăsirea lui Gilles. Numai dacă el îşi va putea justifica sieşi schimbarea, dacă va reîncepe să creadă în sine, atunci voi fi cîştigat.

Mîndria Sylviei cedează în faţa curiozităţii. Ia braţul lui Gilles :

— Va trebui totuşi să-mi spui de ce ai venit atunci, de mult, de ce ai dispărut, de ce te-ai întors.

Nu-i despart decît şase ani, dar fac parte din generaţii diferite. Acolo unde Gilles îmbrăţişează, Sylvia îşi face probleme. Din fericire îmi seamănă.

— Trei acţiuni care s-au contrazis mult prea exact ca să nu aibă un singur substrat : Iubirea, o ştiţi prea bine.

— Iubire manifestată prin dispariţie ? replică Sylvia, fără pic de timiditate. Mă faci să caut un dicţionar.

— Cel al manierelor mai puţin elegante, în schimb foarte omeneşti vă va explica rolul fugii din faţa cetăţii ce nu deosebeşte prietenul de inamic.

— Există sentimente care favorizează neînţelegerea despre care vorbeşti.

O mustru cu tandreţe :

— Cu ce poţi confunda iubirea ?

Sylvia pare într-adevăr preocupată. În loc să şteargă totul cu buretele unui spirit, insistă :

— Foloseşti singularul atunci cînd vorbeşti de iubire ? Ce îndrăzneală din partea dumitale !

— Doamnă, pledez în spiritul veacului trecut. Nu mă veţi face să cred că nu înţelegeţi : în toate femeile vă caut pe dumneavoastră. Vă găsesc rar, ici o trăsătură, colo alta. Descopăr clarobscurul ochilor pe care nu-i pot uita, dar la o fiinţă lipsită de spirit. Aflu ceva din cruzimea ce vă caracterizează, dar la o eroare a naturii. Iată o gleznă care ar putea să vă aparţină, iată şi o ironie demnă de buzele dumneavoastră, dar ce limbaj, ce incultură, ce lipsă de graţie. Alter-egourile frumoasei Sylvia circulă în exemplare nenumărate, dar un suflet hain le-a divizat în molecule pe care le-a distribuit întregului sex feminin. Vina mea e că vă caut aiurea în loc să vă aflu aici. Ceea ce vreau sînt toate femeile — prin dumneavoastră.

Sylvia rîde cochet. Nu-i pasă că dialogul nostru, deşi nu poate fi auzit de nimeni, e uşor de intuit de către oricine ar privi-o, şi toţi o privesc.

— Păcat că un magnetofon nu a înregistrat această frumoasă tiradă. Vorbeşti ca o carte cu muchiile roase. De ce ţii să-mi furi vîrsta ?

Unele femei îşi pot permite luxul, altminteri de prost-gust, de a-şi aduce la bară anii.

— Vreau să fim egali, vreau să fim la fel. Nu pot avea inteligenţa dumneavoastră, dar am curajul de a reveni. Nu ştiţi să faceţi daruri ; aţi învăţat să primiţi ?

— Ce rechizitoriu ! se refugiază Sylvia într-o indignare glumeaţă. Dacă te-ar auzi cineva, ar crede că-mi oferi mîntuirea cerească şi nu ce a mai rămas dintr-o inimă mult încercată. Tinere, eşti prea bătrîn pentru mine.

Sylvia este evident încîntată de fraza matură a lui Gilles. Acesta pare şi el mulţumit de audienţa de care se bucură. Să fi reuşit ?

Prietenii Sylviei îşi aruncă ocheade, ceea ce nu-i împiedică s-o invidieze.

Peste cîteva zile continuăm pe un teren neutru. Cineva a avut ideea să ne invite pe amîndoi. Sylvia întîrzie, dar nu lipsește. Ce să însemne asta ? Îl văd pe Gilles la pîndă, o pîndă calmă, din păcate. O admir din toate puterile pe frumoasa lui salvatoare, în speranța că-i voi transmite sentimentul. Sînt plin de optimism, nu am altă ieșire.

După o vreme, cei doi par nedespărțiți. Se văd numai în public. Atunci cînd ea apare, Gilles, de mult prezent, îi scoate haina, o instalează, după cum o conduce la plecare, afișînd o relație care nu există. Nici o încercare de a forța ușile, dar o temerară cochetărie a vorbelor.

— Sylvia, sper că nu te aștepți să-ți fac curte.

— De ce nu ? întreabă frumoasa, cu adevărat surprinsă.

— Sîntem un cuplu prea vechi pentru aceasta. Între noi tot ce merita să fie spus a fost rostit. Cel puțin din partea mea. Nu rămîn decît fermecătoarele nimicuri, cele care ar putea lipsi, cu toate că ar fi păcat.

— De pildă ?

— Detaliile. Consideră-mă lansat într-un poem asupra urechii tale stîngi. Ar merita-o. Mă reține nu teama de a repeta metafore străine, ci lenea.

— Ești din ce în ce mai încîntător !

— De ce ? Nu e lenea semnul cel mai demn de încredere al libertății, al degajării, al bunei stări de spirit ? Poziția plină de respect în care mă vezi în acest moment, în picioare lîngă fotoliul tău, nu e decît aparență. Sufletul meu zace tolănit pe un divan comod, absolut destins și senin.

— O să-mi placă foarte mult filmul din care-ți scoți de la o vreme complimentele.

— Dacă-i așa, nu pierd nădejdea unui sfîrșit fericit.

Sylvia lasă paharul în care culorile fructelor înoată în vinul alb.

— Te preocupă succesul. Cum poţi să pretinzi atunci că nu ai fi încordat, prezent, alert? Lenea este duşmanul tău. Dacă ţi-o provoc, îţi fac rău. Părăseşte-mă.

— Pot fi oare mai departe decît acum? Nu ne leagă decît un păienjeniş de speranţe. O mişcare şi plasa va fi sfîşiată. Sînt artist, n-am s-o fac.

— Nu eşti numai artist, eşti şi un om care mă pune pe gînduri.

Au trecut luni de zile. Gilles întîrzie să-şi revină. Degradarea lui în ierarhia studioului este sensibilă. Joacă într-o comedie graţioasă la care nu se va rîde. Frumosul melancolic îşi vede clar declinul, dar manifestă un straniu dezinteres faţă de soarta sa. Mai curios este să vadă pînă unde va merge Sylvia. Într-o seară intuiesc printre săgeţile ironiei o slăbiciune care mă avertizează. La un moment dat las iniţiativa în mîinile lui Gilles. Va fi totul pierdut, cîştigat? Superbul june prim nu se dezice. Învăluitoarea sa delicateţe devine convingătoare. Mă retrag în ungherul cel mai obscur. Gilles se întrece pe sine. Sylvia nu se mai recunoaşte. Prea multă bucurie. Mă felicit.

Într-o zi descinde la studio, pătrunde fluturîndu-şi mînecile suave pe platou, altminteri închis pentru oricine, şi se instalează pe scaunul pliant pe al cărui spătar i-a citit numele. În faţa ei — reflectoare, girafe, indiferenţa maşiniştilor, efortul a cincizeci de oameni orientat către singurul punct supraluminat, în care se află el. Stă cu capul în mîini şi înghite ocările regizorului, între două eşecuri. Nu a mers şi ştie că astăzi nu va merge. Se întreabă dacă va mai merge vreodată. Sylvia e palidă. Nici prin gînd nu i-ar fi trecut să apară dacă ar fi bănuit. Vrea să se retragă, dar nu poate fără a atrage atenţia. Stă răstignită pe scaunul către care în cele din urmă vine el.

— Am sosit chiar acum, spune ea cît mai firesc.
— Ai auzit, nu-i așa? mai curînd afirmă decît întreabă Gilles. Am o zi proastă.

Și eu am o zi proastă, nu sînt în vervă, m-a luat prin surprindere. Pleacă împreună, tăcuți. Ea conduce. Undeva departe. Fără cuvinte. O simplitate superioară marchează fiecare gest al femeii. Ajunși, îl ia sub oblăduirea ei, talentat maternă, nu și sîcîitoare. Se agită discret în juru-i, îi acordă o pseudo-singurătate liniștitoare. Apoi, în fața unui foc avînd mai degrabă o funcție estetică, Sylvia pune întrebările capitale. Iar Gilles răspunde. Îi spune totul. Tot ce știe. Și tot ce nu poate înțelege. O clipă tresar. A bănuit ceva? Dar intuiția femeii nu va sfîrși prin a ghici adevărul? Nu, căci adevărul e, ca adesea, neverosimil și neatestat. În seara aceasta, femeia are inteligența de a nu fi deșteaptă. E doar sensibilă. Știe să asculte. Un bărbat lamentîndu-se este un spectacol dezagreabil. Dar Sylvia e puternică.

Sînt depășit. Nu am stimat niciodată femeile, n-am avut vreme, mai întîi le-am iubit, apoi nu le-am putut ierta că mă părăsiseră. În sfîrșit, nu sînt o persoană obiectivă, n-am nici o pretenție la titlul de zeitate imparțială. Sylvia tinde să atingă sublimul. Spiritul meu critic se zbate în ungherul în care l-am înghesuit. Astăzi cei doi nu fac dragoste numai, ci străbat, ca doi rătăcitori legați de o soartă ciudată, mînă în mînă, un deșert primejdios. Mă cutremur o clipă gîndindu-mă că destinul sînt eu.

Urmează o perioadă în care pot să dispar. O fac în felul meu. Mai spectator ca oricînd, exist numai prin ochii lui Gilles. Adesea trebuie să-i închid pe ai mei. O lună de miere nu este un spectacol interesant decît pentru protagoniști. Mă plictisesc. În asemenea perioade mă tem de mine. Mă tem pentru Gilles. Una dintre marile nenorociri care pot cădea pe capul unui om este să se afle într-o situație ce-i contrazice

datele sufletești, să dispună de mijloacele de a o înlătura și să nu fie reținut decît de etica sa. A mea, o știam, nu putea să nu fie infirmă.

Pare ciudat, dar pentru a dispune de o etică integrală omul trebuie să se bucure mai întîi de integritate corporală. Dincolo de principii, întotdeauna oamenii au cîntărit după criterii alterate faptele infirmilor. Mila și superstiția au făcut, concomitent ori în veacuri diferite, ca infirmul fie să pară liber de chingile moralei publice, ca o compensație ce i s-ar oferi, fie să reprezinte răul, demoniacul, răzbunarea, ca o compensație pe care victima și-ar lua-o singură. Maxima primejdie pentru un infirm este puterea. Lipsit de unele satisfacții universale, privit printr-o optică jignitoare, dacă nu de omenire, atunci de el însuși, infirmul rezistă cel mai greu ispitei de a uza de puterea sa într-un mod reprobabil.

Am încercat-o din plin în acea perioadă de plictis în care fantezia lui Gilles broda pe rime date, iar intervenția mea ar fi fost cu totul nedorită. N-am să ascund că am ajuns la gînduri asasine. Într-adevăr, făcusem totul pentru tînărul actor, îmi depășisem repulsiile, mă apropiasem de zone dureroase pentru mine, trecusem peste prejudiciile ce-mi puteam aduce spre a-l salva de consecințele involuntare ale logodnei noastre. Nu eram vinovat nici de lipsa de talent, nici de superficialitatea inteligenței lui Gilles. Îi oferisem, cu eforturi notabile, o ieșire la care n-ar fi ajuns prin forțele sale. Mai mult nu era omenește cu putință. Sacrificarea lui ar fi fost salutară în primul rînd pentru el, rezolvînd dintr-un foc nodul conflictual. Iar pentru societate, societatea care nu știa decît să-l admire și căreia nu-i păsa de ceea ce se petrece dincolo de ecran, nu ar fi fost o pierdere prea mare într-o lume cu atîția actori de talia întîi.

Aș fi putut încerca s-o înlătur pe Sylvia. Cine știe dacă un șoc vital, o împrejurare sincer cutremurătoare ca dispariția ei nu ar fi avut virtutea să-l

virilizeze pe grațiosul pierdut. Ezitam. Ba, mai mult, evitam să-mi pun cu seriozitate problema. Enigma nu este greu de pătruns. Dincolo de infirmitatea mea absolută, dar cu disperarea imposibilului, o iubeam. Astăzi înregistrez acest cuvînt fără nici un șoc, dar atunci l-am ocolit cît am putut. Nu doream să-mi certific simțămîntul și prin aceasta să reactualizez avatarurile situației mele. „Luna de miere" a fost însă o încercare grea pentru echilibrul meu. Am depășit-o cu bine doar în sensul că nu am făcut nici unul dintre gesturile necugetate care-mi erau la îndemînă. Supraomul din mine are însă limite firești. Flacăra primă a iubirii celor doi începuse să pălească, la orizont se profila spectrul obișnuințelor, era momentul să mă readun, să mă liniștesc și aș fi făcut-o dacă destinul nu m-ar fi menținut fără întrerupere în preajma celor doi. Atunci cînd tensiunea ar fi trebuit să scadă, forțele mele au cedat și m-am trezit dezarmat în fața primejdiei. Simpatia mea conciliantă față de tînărul atît de încercat făcuse loc unei gelozii reci, fără perspective și fără milă. Acum nu l-aș fi înlăturat pentru nimic în lume. Aveam nevoie de el, nu numai ca portbagaj, ci și ca obiect al suferinței. Prezența lui îmi era indispensabilă. Cît despre a ei, devenise unica mea rațiune de a fi.

Iubirea „din cap" e cea mai primejdioasă dintre iubiri. Nici un resort sufletesc nobil nu-i antrenat în această mișcare. O luciditate crudă sfîșie mai mult decît luminează obiectul iubirii. Aleasa devine subiectul analizelor celor mai alambicate, materia primă a construcțiilor celor mai hazardate, a presupunerilor infamante, robul pasiv al imaginației și al ironiei. Dintre aliatele dragostei prezentă integral nu este decît gelozia feroce, devorantă, distrugătoare. Din fericire nu-mi cunoșteam sentimentele.

La început, pe fondul plictisului explicabil prin rolul ingrat pe care fusesem nevoit să-l joc, o anu-

mită aversiune, disprețul, ironia față de Gilles puteau fi pînă la un punct explicabile. Contrar intereselor mele celor mai intime, stîngăciile, gafele actorului începură să mă amuze. Mi-ar fi plăcut să le subliniez, să-l cobor în fața lui și a ei. Pîndirea slăbiciunilor lui Gilles deveni pentru mine o ocupație favorită. Ca dinadins, faza cea nouă, deși puerilă, ca orice zonă fericită, îi ascuțise agerimea, prezența cvasicontinuă a Sylviei îl obliga la o mobilizare neîntreruptă. Intimitatea și mai buna cunoaștere atenuaseră, firesc, efectul farmecului nativ al frumosului tînăr. Sylvia se apropia de substanță, iar Gilles o știa. Angrenat în noua mea atitudine, n-am observat că obținusem ceea ce dorisem. Într-adevăr, „tratamentul Sylvia" reușise, aș fi putut să mă felicit dacă n-aș fi existat — în sensul cel mai terestru al acestui cuvînt. Gilles își revenea, se simțea mai sigur pe picioarele sale acum, după întîia sa cucerire importantă. Un plus de vigoare, un plus de mister și băiatul s-ar fi aflat în față cu marea sa iubire. Nu i-a fost scris.

Cît de puțin mă cunoșteam atunci cînd, înduioșat de soarta voiajorului meu, pusesem la cale întîlnirea cu Sylvia. Iar acum nu-i puteam ierta succesul care mi se datora !

Îmi venea tot mai greu să mă rețin. O forță diabolică mă împingea să-l zvîrl pe Gilles în ghearele ridicolului, să mă detașez de el, să marchez distanța dintre noi.

Imposibilitatea de a afirma o atitudine față de Gilles, de a mă manifesta altfel decît prin Gilles desemnă, paradoxal, ca victimă a veninului care se acumula în mine pe Sylvia însăși. Intoleranța mea față de amorez se traduse în adversitate față de frumoasa și oarba lui parteneră.

Totul începu în momentul în care un incident atît de banal ca desprinderea toartei unei cești, soldată cu risipirea pe covor a unei cafele, stîrni din partea lui Gilles, în locul unei atitudini prevenitoare,

ori cel puţin al indiferenţei, rîsul. Era, desigur, o gafă acest hohot de rîs, în fond însufleţitor la acest convalescent, dar Sylvia nu s-ar fi formalizat dacă n-ar fi citit în el nuanţa de răutate ce-mi aparţinea. Gilles îşi reveni repede şi, confuz, îşi ceru scuze, îngenunchind să adune resturile ceştii pentru a nu fi nevoit să-şi explice comportarea. Sylvia însăşi nu insistă, dimpotrivă, îşi regretă privirea prin care protestase, prea tîrziu însă, căci îşi făcuse efectul.

Urechea atît de fină a femeii se sensibiliză. În zilele următoare, ea putu să observe că înclinarea spre ironie a iubitului ei, departe de a-l deservi, îl face să se însănătoşească şi mai rapid. Jignită la proporţii microscopice, femeia de lume ezită să reacţioneze. Se temea — era de-a dreptul înduioşător! — să nu strice tot ceea ce, neaşteptat de matern, realizase. Slăbiciunea odată descoperită, Gilles ca şi mine ne năpustirăm asupra ei.

De ce n-a dispărut din chiar prima clipă de manifestare a noului Gilles? Din mîndrie. Sylvia nu putea fi concediată, nu putea pleca drept urmare a unui gest care să nu-i aparţină. Trebuia să rămînă şi să construiască o ruptură demnă de o protagonistă ca ea. Admiţînd că se gîndea la o ruptură...

Cert este că Sylvia trebui să asculte şi să riposteze la mici observaţii ironice, să-şi vadă comentate cu amuzament uşoarele alintări, subtilele inconsecvenţe, măruntele manii care abia dacă meritau acest nume şi din care, la urma urmei, se compunea. Gustul ei, admirabil cultivat, găsi în Gilles un critic amabil, bine dispus, tolerant, cu atît mai greu de suportat. Între cei doi prăpastia creştea.

Abia atunci am avut revelaţia iubirii. Într-o zi am tresărit văzînd-o cum, sub atingerea unei nuanţe din glasul lui Gilles, iubita lui păru că, literalmente, se îndepărtase, fizic, de noi. O nelinişte fierbinte m-a copleşit. Primejdia ca ruptura să se producă extrem de curînd era iminentă. Gilles părea cu totul

compromis în ochii ei. Nu-mi rămînea, pentru a o păstra în preajmă, decît să mă delimitez de el imediat, s-o rup cu învelişul meu material din care-mi făcusem un adversar.

Într-o seară am atacat.

— Iată-ne, am spus, ne îndreptăm către sfîrşitul colajului nostru. Am putea să tragem concluzii.

Sylvia a tresărit violent.

— Ce vrei să spui ?

Spre bucuria mea, tresărise şi Gilles. I-am dat răgazul să se dezvinovăţească de replica pe care nu el o gîndise. Dar Sylvia era femeie, nu se putea linişti după asemenea cuvinte.

— Trebuie să te explici, insistă ea, de altfel regretînd-o.

Atunci, cu o supremă plictiseală, am revenit în arenă :

— Ce te-a făcut să-mi ţii companie în aceste luni? Caritatea, uimirea, înţelegerea superioară faţă de lipsa mea de talent ?

Nu am roşit folosind în fals persoana întîia a prezentului indicativ. /

— Sau m-ai iubit ?

Sylvia se ridicase de mult să plece — mental. Practic era paralizată. Am profitat.

— Eşti o femeie superbă, să te privească cineva e o încîntare. Să te aibă — un dar divin. Dar apoi ? Mai direct spus : ce se întîmplă de partea cealaltă a baricadei ? Ţie, cea atît de încercată, dragostea îţi mai spune ceva ? Ori ai devenit un obiect al iubirii, o mobilă de lux, un pretext, cuierul sentimentelor noastre, indiferent, imobil, veşnic nou, lustruit, inoxidabil ?

— Nu se poate, murmură femeia.

Învinsesem. Am citit dincolo de bîiguiala ei : nu credea că aceste cuvinte ar aparţine lui Gilles. Băiatul, îngrozit el însuşi, palid, se dezvinovăţi chiar cu aceste cuvinte :

— Nu mai ştiu ce vorbesc, nu sînt cuvintele mele...

Se bîlbîia. Îngenunche. Sylvia făcu o violentă mişcare înapoi.

— Te temi de mine, înregistră el.

— Nu eşti tu, spuse ea inexpresiv, cu gura uscată.

— Ei bine, nu! am izbucnit. Puteai să bagi de seamă. Nu-i Gilles, nu-s ideile lui — „ideile“ lui Gilles! —, nici vocabularul lui de culise galante. Cel ce te insultă sînt eu, CELĂLALT!

E o fericire să-ţi permiţi din cînd în cînd o doză de cabotinism. Pentru un fugar şi un refulat voluntar ca mine, explozia teatrală devenise o necesitate. M-am dezlănţuit, aşadar, la modul cel mai odios melodramatic.

— Oare n-ai simţit, frumuseţe paradisiacă, în insistenţele tînărului acestuia o intenţie superioară? Îl cunoscuseşi, ştiai pînă unde pot ajunge facila sa structură, debila personalitate a amorezului nostru. Schimbarea nu te-a uimit destul, ai acceptat prea repede ceea ce-ţi şoptea vanitatea, iată-te acum în dificultate! Dar mai apoi, cînd ai văzut apărînd cu atîta grosolănie de sub delicata piele a celui ce te iubea colţii care te muşcă azi, cum de nu ai ghicit adevărul? Văd însă că nici acum nu-l ghiceşti, nici acum! Ei bine, îţi meriţi pedeapsa: nu mă voi divulga mai mult!

În timp ce peroram astfel, o urmăream pe Sylvia prin apartament, căci, desfigurată şi depăşită de evenimente, femeia se concentrase asupra fugii. Ca pentru a încheia cu brio stridenta scenă pe care o realizasem, Gilles, mut de peste cincizeci de secunde, leşină la picioarele ei.

Scuturîndu-şi genunchii, după ce se ridică de pe covorul în culori nocturne, Gilles nu păru să-şi amintească mare lucru. Reţinea doar faptul că legă-

tura sa cu Sylvia, care, pe o cale ascunsă, îl făcuse să sufere, se încheiase. Peste o oră se regăsea în propriul său apartament, recurgea pentru limpezirea gîndurilor la un duş rece şi, resemnat că nu vede nici un progres în ordonarea ideilor, se arunca într-un somn fără vise.

I-am acordat cu generozitate acest răgaz, cel din urmă înainte de a porni în urmărirea care avea să distrugă mai multe existenţe decît crease fiecare dintre noi.

Am început destul de abrupt : urmărind ieşirile Sylviei, urmînd-o cu maşina lui Gilles de-a lungul zilelor, al căror program îmi păru încărcat. I se citea pe figură o îndîrjire care-i stătea de minune, înlocuind cu succes aerul său ironic de altădată.

N-a întîrziat să-l observe pe Gilles. Deveni atunci provocatoare. Se oprea în plină stradă să vorbească cu prieteni, intra pe neaşteptate în magazine în care nu mai călcase, în vreme ce Gilles trebuia să-şi continue cursa ori să parcheze fără convingere, întrucît după această operaţie rareori o mai afla pe femeia urmărită. Uneori o regăsea totuşi. Dacă era singură, o saluta reverenţios, prelungind cu sobrietate gestul, astfel încît să fie observat de cei din jur. Sylvia înţelegea primejdia, nu răspundea, se prefăcea grăbită, absentă, fugea către alt raion, traversa primejdios. Cînd se afla în dificultate, vînzătorul care tocmai îi tăia bucata de dantelă şi pentru aceasta nu putea fi părăsit putea să audieze un monolog ca acesta, rostit cu cel mai grav timbru :

— De cîtă vreme nu v-am mai întîlnit, doamnă ! Şi cît de încîntat sînt să vă salut astăzi ! Nu este aşa că toamna aceasta prelungită are o aromă de anotimp nou ? Are o aromă de statornicie, de cinste şi fidelitate. Îmi veţi permite să vă duc pachetele ? Cunoştinţele noastre comune întreabă de dumneavoastră. . .

Gilles era cu totul absent, puteam s-o țin astfel, pe tonul omului pătruns de respect, zeci de minute.

Sylvia avea de ales. Ignorînd tirada celui de lîngă ea, dădea de bănuit, stîrnea curiozitatea, astfel că numai în puține rînduri monologurile rostite de Gilles nu evoluară în dialoguri supraîncărcațe de sensuri.

— Domnule, îmi pare rău, sînt așteptată, încerca Sylvia cu acea indiferență care bate la ochi atît de violent.

— Să vă conduc? Sînt cu mașina, răspundea cu o plecăciune servilă Gilles.

— Iată, descoperea alteori femeia pe care o iubeam, prietena mea Alexandra. Ce bine că te-am întîlnit, draga mea.

— Mă bucur că nu vă las tocmai acum singură, saluta Gilles mai sfios ca niciodată înainte de a dispărea.

La studio revirimentul energic al lui Gilles făcu impresie. Căci nu l-am lăsat pe bietul băiat fără ocupație. În prima zi în care actorul păru într-o minimă formă, l-am acostat pe regizor, comunicîndu-i că rolul pe care mi-l destinase era imbecil și somîndu-l să „mă" folosească în roluri de substanță. Stuporii lui i-am răspuns cu o siguranță de sine care nu i-a scăpat. Am refuzat să mai joc în vodevilul aflat pe tapet.

O audiență la directorul studioului m-a ajutat să-mi precizez intențiile. Aveam să încerc o revoluție : nici o comedie, doar filme de bază, altminteri despărțirea. Cu o lună în urmă, lui Gilles i s-ar fi rîs în nas. Misterioasa schimbare a tonului își făcu însă efectul. Studioul era de acord să încerce cu condiția ca vodevilul să fie și el încheiat. Un dialog scăpărător ne aduse la înțelegere. Vodevilul va fi încheiat, dar nu și distribuit deocamdată.

Gilles reapăru cu regularitate la studio. Schimbarea pe care o determinasem nu trecuse fără ecou.

Portarul era cu mult mai respectuos, ajutoarele prompte, dar nu ocrotitoare, fetele ciupite părinteşte de obraji nu-l mai visau pe Gilles.

Serile mi le petreceam frecventînd locurile în care aş fi putut-o întîlni pe Sylvia ori căutînd-o. Seninătatea agresivă a frunţii lui Gilles, replica sa promptă şi caustică îi alungară simpatiile domnişoarelor cu ochi rotunzi şi-l apropiară de bărbaţi. Aceştia se amuzau, între două zile de armonie conjugală, să lanseze răutăţi misogine ori să le încurajeze pe ale mele, cu atît mai plini de năduf cu cît ghiciseră just cauza veninului în inaccesibila pentru ei Sylvia. Mizasem pe binecunoscuta laşitate a bărbaţilor faţă de femeile pe care nu le pot avea şi cîştigul era evident.

Iubita mea suporta foarte greu prezenţa lui Gilles în casele în care intra, dar, cum artistul nu-şi anunţa sosirea, întîlnirile n-au putut fi evitate. Saluturile mele pline de adînc respect, la care se adăuga un bob de maliţie, o făceau să roşească fără candoare. Nu ne vorbeam. În schimb, orice cuvînt rostit de mine ori de cei care mi se găseau în preajmă îi părea o aluzie. Panica greu ascunsă a privirilor ei mă îndurera şi mă îndîrjea. Nu puteam fi decît rău cu ea şi cu Gilles.

Uneori eram de-a dreptul impertinent, aluziv, aruncam vorbe în doi peri. Inima lui Gilles bătea să se rupă. Cred că s-ar fi opus din toate puterile dacă ar mai fi fost în stare. Dar timpul acesta trecuse de mult.

Într-o zi Sylvia apăru însoţită de o namilă iradiind sănătate. Decisă, privirea ei mă înfruntă. Aveam de ales. Nu mi-am schimbat comportarea. Am jignit-o pe Sylvia. Oricît s-a stăpînit, i-au dat lacrimile. Bestia de alături înţelese, dovedind că era totuşi o fiinţă raţională. Înşfăcîndu-l de guler pe nenorocitul de Gilles, îl scutură, acoperindu-l de batjocuri, desfigurîndu-l cu palmele, cu pumnii, prefăcîndu-l în-

tr-un sac de antrenament. Stranie senzaţie să iei parte la o bătaie fără a simţi durerea unei lovituri, şocul unei directe. De aceea poate am avut puterea să-i cer lui Gilles efortul neverosimil de a înfrunta mastodontul. Trebuie să fi fost nostimă rîvna cu care pumnul de fetiţă al lui Gilles căuta stînca maxilarului advers pentru a se zdreli de ea. La fel de ridicole vor fi părut loviturile copilăreşti la picioare, smulgerea părului şi alte acte ale acestei piese groteşti. Sylvia trebui să asiste la compromiterea ei de către însoţitorul său, ca şi la distrugerea fizică a iubitului de ieri. Fu demnă ca o eroină de tragedie. După primele minute, cu privirile moarte, ceru să fie condusă acasă. Un sfert de oră mai tîrziu, Gilles revenea cu ultimele puteri pentru a mai depune în obrazul profesionistului expresia pur simbolică a indignării sale. Acesta rîse, îl trimise a patruzecea oară la podea şi plecă dispreţuitor.

Abia acum gazdele se putură apropia de Gilles. Îl întinseră pe o canapea, îi opriră sîngele care părea că-i curge din tot capul şi încercară să-l liniştească folosind anticul remediu al cuvintelor. Actorul se lăsă dădăcit şi îngrijit, udîndu-şi bandajele cu nestăpînite lacrimi de umilinţă. Înnoptă acolo, spre neplăcerea vagilor prieteni la care nimerise. A doua zi se deşteptă primul, din cauza durerilor. Plecă închizînd cu băgare de seamă uşa intrării, pînă nu se trezise nimeni altul în casă, şi se afundă în negura dimineţii.

O săptămînă şi mai bine de singurătate, cu telefonul smuls din priză şi soneria întreruptă, cu oglinzile acoperite, o săptămînă în care nu ridică storurile şi nu consumă decît băutură îi servi lui Gilles de tampon cu lumea. Brutalitatea ultimei aventuri se dovedise pentru el mai şocantă decît ar fi putut prevedea cineva, iar împrejurarea fusese cu totul ne-

prevăzută. Uluitoare şi dezarmantă era şi asemănarea scenei cu destule dintre filmele puerile la a căror naştere luase parte.

Într-o dimineaţă se trezi vindecat. O dispoziţie macabră, dar limpede îl smulse din pat. Ridică storurile. Oraşul era straniu, neschimbat, dar cu totul străin. Smulse şalurile de pe oglinzi, aprinse luminile şi rupse bandajele care-i ascundeau faţa. Cu ochii închişi se spălă îndelung, fericit de reîntîlnirea cu apa îngheţată, cu viaţa. Apoi, cu obrajii şiroind, se privi. Cîntări cît putu mai obiectiv. Rezultatul era îngrozitor. Desfigurat, avea o expresie ciudată, trăsăturile lui exprimau o ironie obsedantă, fără acoperire interioară. Cariera lui artistică se încheiase.

Important de semnalat : prăbuşirea pe care şocul acestei experienţe i-o provocase îl readusese pe Gilles la cîrma personalităţii sale. În ce mă priveşte, m-am trezit peste noapte readus la rolul de spectator, ca la începuturile cunoştinţei noastre. Eram cel puţin nedumerit, aproape îl admiram pe bietul băiat pentru neaşteptatul reviriment al tăriei de caracter. Confruntarea cu bestia îi făcuse fundamental bine.

Mai puţin plăcut era să-i ghiceşti gîndurile, intenţiile. Părea că acţionează în transă, deşi cu mişcări agere şi altminteri lucid. Se mişca parcă după un program bine ştiut, atît de bine, încît nu mai trebuia să şi-l repete mental, un program intrat în sînge.

Nu făcu nimic special. Se duse la studio şi-şi prezentă demisia. Tăie cu un gest bărbătesc, neaşteptat, plin de demnitate, însă nu brutal, valul de lamentări, întrebările, revolta explicabilă ale celor care-l iubeau. Intrigaţi de absenţa lui, aflaseră în linii mari ce se întîmplase, mai puţin rolul meu secret în dîrza înfruntare. Intimii bătuseră la uşa lui, colegii încercaseră să-l sune la telefon. Gilles avu răbdarea de a determina pe fiecare să renunţe a-l căina,

fără să jignească pe nimeni. Izbuti de minune. N-am putut să nu observ cu invidie că în acest ceas de supliciu rămăsese cu adevărat calm. Evident, m-am întrebat pentru ce nu a folosit în vederea demisionării corespondența ori telefonul. Răspuns nu exista.

Conducerea studioului făcu mofturile de rigoare, indispusă de pagubele inerente, în fond scoasă din încurcătură de gestul fostei vedete. Cu toții, colegi, mașiniști, directori, îl întrebară ce gînduri are. Le spuse că intenționează să-și cheltuiască agonisita în stațiuni mondene, să călătorească, să vadă lumea. Primi în tăcere potopul de aprobări ale binevoitorilor.

În repetate rînduri m-au vizitat îngrijorarea, nedumerirea, panica. Încercările mele de a interveni se soldaseră cu un eșec total. Nu aveam nici o putere asupra persoanei lui Gilles, eram redus la tăcere, înghesuit într-un colț, interzis.

Nu mai puțin paralizat m-am pomenit în fața Sylviei. Așadar, avusese curajul! Stătea în fața ei drept, demn și simplu, fără afectare sau reproș. Albă ca varul, femeia amuțise. Izbucni curînd în lacrimi, disperată de răul de care era vinovată. Își ceru la nesfîrșit iertare, fără să se liniștească atunci cînd Gilles o încredință că nu-i purta nici o ranchiună, că era convins de inocența ei. În cele din urmă o somă să-l asculte. Splendida femeie încremeni cu lacrimile neșterse. Încremenii și eu, îndurerat de nenorocirile provocate de mine, de ruina artistului, de suferința celei pe care mai mult ca oricînd o iubeam.

Gilles nu se apropie să-i usuce lacrimile. Îi prezentă însă o imagine destul de obiectivă a lucrurilor. Atracția neînțeleasă pentru ea, lipsită de un fundament interior, chemarea străină, dar irezistibilă de a o cuceri, la fel de inexplicabilă ca și îndîrjirea de a înfrînge bestia în cursul înfruntării nedorite. Ea

asculta fără să înţeleagă. El insistă. Ştia că nu poate fi crezut. Era totuşi de datoria lui să încerce a-i prezenta situaţia reală.

— E greu de închipuit, dar acţionez ca şi cum în locul meu ar conduce altcineva. Gesturile, ba şi cuvintele mele din ultima vreme nu-mi mai aparţin. Ca şi alte persoane, ai crezut că mă maturizam, nu-i aşa ? Ei bine, cele două fenomene n-au nici o legătură. Ce ciudat e să te auzi vorbind în limbajul altuia, mai ales înainte de a-ţi da seama de asta, atunci cînd totul se rezumă la o senzaţie de fals, de intruziune. Nu e vorba de o dedublare, nici de o nevroză. De altfel, ai libertatea să nu mă crezi. Cele ce-ţi comunic sînt pozitiv adevărate, dar dacă-ţi par dincolo de verosimil ia-le drept scuze, drept o renegare a comportamentului şi a cuvintelor mele din ultimele luni.

— Dar astăzi ? şopti Sylvia timid.

— Astăzi e ceva special. Cu toate că limbajul „celuilalt" mi s-a lipit de cerul gurii şi nu mai pot scăpa de el, ideile îmi aparţin. Cred că am suferit un şoc regenerator.

Sylvia tăcea. Nu-şi putea permite să creadă.

Am făcut atunci un efort supraomenesc.

— Nu-l crede ! am strigat. E nebun !

Femeia încremeni.

— Îl auzi ? murmură Gilles ridicîndu-se în picioare. Se zbate. N-o să-l mai las să mă domine. O să putrezească acolo unde e, fără să ţi se mai poată adresa.

— Te iubesc ! am răcnit, distonant.

— Vezi bine cît sîntem de diferiţi, noi doi care-ţi vorbim în aceste clipe. El te iubeşte. Eu te admir cu vechea mea uşurătate. A dorit să te aibă prin mine. Iartă-mă. N-am fost conştient. Acum ştiu.

— Gilles, gemu, bătrînă, partenera nopţilor sale. Te rog din suflet, pleacă.

Se opri aşteptînd catastrofa.

— Da, imediat și pentru totdeauna. Fii liniștită, n-am să revin și n-are să mai revină. Plec liniștit la rîndu-mi. Acum s-ar putea să mă crezi.

Vorbea sigur de sine, bărbat, pe cînd eu mă zbuciumam neputincios, blestemîndu-mi zilele și pe cel care mi le prelungise cu asemenea preț.

Plecă închizînd cu grijă ușa și fără să arunce înapoi nici o singură privire.

Sui la volan și, conducînd cu atenție, părăsi orașul. În lumina dinspre amiază, șoseaua scînteia prin mii de fire de praf. Gilles se înscrise pe un culoar pustiu și acceleră. Curentul îi mîngîia fața. Șofa degajat, odihnindu-se pe spătarul canapelei și fără să-și ia ochii de la spațiul peste care avea să zboare în secunda următoare.

Atîta liniște avu darul să ascută la maximum suspiciunile mele. După penibila mea ieșire în fața Sylviei mă retrăsesem iarăși la întuneric.

Încotro mergea însă Gilles? Trecea în viteză prin micile localități înșirate pe ața șoselei, atent să nu contravină normelor. Nici un gînd nu-i tulbura seninătatea. Asta nu putea să dureze la infinit.

M-am lansat în presupuneri. Am rememorat orașele care ne așteptau, fără să știu dacă vreunul îi spune ceva în mod special artistului meu. Am constatat cu uimire că nu știam nimic despre el. Probabil că are undeva părinți, rude, apropiați la care va căuta consolare. Desigur, alerga să ceară ajutorul lor, încercam să mă conving. Nu era ușor. Gilles nu arăta ca un om care are nevoie de sprijin. Gonea cu o sută pe oră, fără încordare, prudent cu toate acestea, dar mai presus de orice fără scop.

Ore în șir am trecut în revistă nenumărate posibilități. Numai pe una o ocoleam. Orașele de care-mi aninasem speranțele trecuseră fără ca Gilles să stopeze. Intram în munți. Serpentine agere săltau pe marginea prăpăstiilor. Acul vitezometrului oscila în

jurul aceleiaşi valori ca în urmă cu o jumătate de zi. Soarele cobora spre apus. Ce avea de gînd Gilles? Să se nimicească ? Automobilul fulgera pe lîngă alte maşini, lua în viteză curbe neverosimile, dar, nealterate, reflexele conducătorului nu şovăiau. Nici un capriciu al reliefului nu izbuti să-l surprindă nepregătit. Se însera. Avea oare Gilles să reziste la infinit ? Era vizibil că nu are de gînd să schimbe alura. Iar munţii, departe de a se termina, păreau că generează la nesfîrşit.

Atunci am acceptat evidenţa. Gilles se sinucidea, dar nu în mod laş, ci făcînd tot ce era cu putinţă ca să evite deznodămîntul. Poate, m-am gîndit, nici nu ştie c-o face ! Greşeam, desigur, dar altceva era important : să-l opresc ! Pieirea lui Gilles era şi pieirea mea, şi tocmai acesta era obiectivul actorului, pe mine mă viza tentativa lui, cu mine lupta pe parcursul acestor kilometri. M-am răsculat cu toate forţele mele, încercînd să-l oblig să oprească. Am repetat la infinit manevra care-mi izbutise de atîtea ori. Nu cu acest Gilles. Panica punea tot mai deplin stăpînire pe mine. Oare de aceea mă chinuisem atîta să-l scot pe artist din moartea sa vie, ca acum să mă asasineze ? Acesta să fie sfîrşitul iluzoriei mele nemuriri ? O furie neagră mă otrăvi, o ură infinită împotriva tuturor. Să fi putut, l-aş fi obligat pe Gilles să-şi apropie butonii fatali chiar aici, în pustiu, pentru a-l pedepsi EU. Din fericire nu era cu putinţă. În schimb piciorul lui atîrna tot mai greu pe accelerator. O asemenea zi nu se putea să nu-l fi zdrobit. Gilles era numai o reţea nervoasă adusă la maximum de încordare.

Ciocnirea avu loc în orăşelul următor. Şoferul dubei venea din faţă, conducea fluierînd. În ultima clipă, scos din minţi şi ajutat de gesturile dezordonate ale unui Gilles îngrozit de moarte am obţinut contactul butonilor. „Opelul“ a zdrobit partea stîngă

a dubei. În dreapta, alb ca varul, împroşcat de cioburi, omul cu care aveam să împart o altă veşnicie tremura. Buzele îi mai erau ţuguiate ca şi cu 15 secunde în urmă, cînd fluiera. Pînă să ajungă la noi oamenii care alergau către locul catastrofei aş fi putut să arunc o privire în oglinda ce mai vibra încă deasupra fostului parbriz, spre a cunoaşte cu o clipă mai devreme noul meu chip. Dar nu, putea să aştepte. Nu aveam ochi decît pentru straniul morman de fierărie şi haine din care se desprindea figura străină a lui Gilles, un Gilles imposibil, văzut din afară, un Gilles fără graţie, urît, un Gilles mort.

Partea a doua

CADRIL DE UMBRE

Bătrînețea este un rău necesar.

După zbuciumul existenței mele anterioare, încărcat de traumatisme, i-am simțit nevoia. Am aflat-o prin amintitul pensionar, în ale cărui tabieturi pline de eleganță m-am refăcut. Obligat să-l părăsesc, l-am cunoscut pe Gilles. Experiența Sylvia ar fi fost suficientă pentru a potoli căutările celui mai înrăit explorator.

Diavolul meu nu m-a lăsat însă. Am reînceput colindul. De astă dată fugeam. Numai o existență într-adevăr insolită mă putea scoate din cercul vicios al amintirii. Am evadat.

Nu mă grăbeam. Treceam, cu o blazare împrumutată, printre oamenii ce alergau la treburile lor de o importanță ridicolă și, cerîndu-i cu prudență, căutam.

Nu este ușor să alegi. Nici să alegi alegerea nu e ușor. Cel puțin așa spun filozofii. Ei consideră de datoria lor să ne sperie : existența este o ecuație cu un număr infinit de necunoscute. Datoria noastră este să-i credem.

Ce tortură să te alegi pe tine ! Desigur, în fiecare dintre noi plutește o împăcată invidie. De cîte ori într-o viață de om, într-un an, într-o zi n-aș vrea să fiu *el* ! În acest sens copilăria noastră este perpetuă. O, frumosul trecător cu mers nobil, cu sprîncene sigure, cu brațe puternice ! O, curajosul erou, umbra albă ce zboară pe schiuri prin neonul zăpezii către salvarea suavei furate de iarnă ! Sau

bătrînul superb, ascunzînd în surîsul subțire omnisciența. Mîna diabolică pe un arcuș fără seamăn. Fruntea lui Einstein. Geniul lui Picasso.

Dar întregul ? Van Gogh înseamnă și nebunia. Wilde este și refuzul, risipa de sine, viața ca joc. Poți alege ficțiunea, idealul, abstracția. Poți alege să fii Dumnezeu. Dar în om sînt concretul, neașteptatul, ascunsul ; versul unduitor, însă și butaforia ; mirajul aparenței, convenția, dar și practicabilele. Cîtă înălțare, cît viciu. Restul e banalitate. Greu s-o alegi. Urîtul nu te atrage. Cît despre virtute, uscata ei rădăcină nu mișcă decît pe călugări.

Este prea riscant să aleg un om excepțional. Îl suspectez de taine teribile. Cer un om normal. Regatul meu pentru un om normal ! Galeria rîde. Nimeni nu e într-atît de normal, încît să fie egal cu sine însuși. Nu există normal. Față de cei care trec pe strada aceasta omul perfect normal va părea un monstru. Va fi calm, socotit cînd fiecare își iese din minți, va fi sentimental cînd nebunii cască. Omul normal își va argumenta sentimentele și va trăi emoția concluziilor sale. Omul normal va fi dur, căci urăște compromisul, și va fi oportunist, deoarece se socotește o medie. Omul normal a descoperit dreptatea și pentru ea e în stare de orice crimă. Omul normal este rău, asocial, iresponsabil. E anormal.

Rămîne omul întîmplării, acest om normal opus omului normal. Disproporționat, nereprezentativ pentru specie. Cîteva automatisme, puțin pitoresc, o dîră de infern ascunsă între faldurile plictiselii, o pasiune calmă, utilă ca subiect de conversație, ca factor ce ordonează relațiile cu amicii.

Acest om este asimetric. Are două mîini cu cîte cinci degete, dar mîinile și degetele nu-i sînt perfect asemenea nici ca dimensiuni și nici ca funcție ori structură. Iar organele fundamentale sînt unicate, plasate conform unei necesități secrete. S-ar

putea să descoperim că normal pentru om este echivalent cu anormal pentru natură şi invers. Conform acestei teze, toţi oamenii sînt excepţionali, numai că unii nu ne interesează.

Cum să aleg aşadar? Să prefer poetul făcîndu-mă că uit nevrozele sale? Să mă pronunţ pentru echilibrul unei brute frumoase, închizînd ochii asupra întunericului de sub sănătatea ei? Să spionez îndelung oamenii, căutînd să descopăr ce calităţi ascund cu gelozie sub crusta placidităţii ori a cruzimii, ce vicii le sfîşie nopţile, ce crime pun la cale fără să mişte un deget, ce formă a laşităţii preferă ori cu cîtă pudoare îşi reprimă o dragoste prea eterică pentru acest veac? Să pătrund pe uşa din dos a imobilului în care voi locui, în substanţa căruia mă voi zidi, să elimin orice surpriză şi să dizolv orice iluzie înainte încă de a se fi putut formula? Posibil, dar inutil, baroc, grotesc, dezgustător.

Nu o dată mi s-a întîmplat să asist la expunerea sistematică a calităţilor unor persoane. Era mortal. Inventarul distruge. Spuneţi de trei ori despre cineva că este bun şi-l veţi vedea pierind din raza privirii voastre, estompat de formulă, sucombînd sub povara pe care o poartă cuvîntul. Morţii aceştia abundă în jurul nostru. Îi suportăm. Dar nu putem deveni ei. Preferăm alianţa întunecoasă cu răul din noi, la nevoie cu binele chiar, dar fără pierderea intimităţii cu noi înşine, fără admiterea în forul interior a frazelor, a definiţiilor. Dicţionarele ucid.

Cum să aleg dar? La voia inspiraţiei, la întîmplare, cucerit pentru o clipă de culoarea unei trăsături care poate să nu fie esenţială, poate să nu fie veşnică, poate să nu fie. Ajunge că pare. Desigur, va urma regretul. Dar cine dintre noi nu regretă că este ceea ce este?

Am urmărit mai întîi un om al echilibrului. A fost imposibil să-l aflu. Dintre nebunii care asaltează cetatea noastră interioară echilibraţi sînt cei

ce nu se văd. O reţinere pe care nu m-am străduit s-o explic m-a împiedicat să aleg omul invizibil, poate inexistent. Am ţinut sub observaţie cîţiva funcţionari apatici, de neclintit în indiferenţa lor faţă de viaţă. Un asemenea echilibru n-avea nimic îmbucurător. O altă sinteză mi-a fost oferită de bonomia unui monument al bunei stări carnale. Bucuria fizică de a exista prezintă o atracţie de loc neglijabilă. I-am cunoscut însă modul de viaţă şi am văzut că plăteşte elasticitatea muşchilor cu întreg timpul său şi cu o exasperantă credinţă în ei. Nu-mi lipsea timpul, însă ideea de a mă consacra bicepşilor altuia mă făcea să rîd. Nu eram singurul. Admiratorii săi îl dispreţuiau. Iar femeile l-ar fi vrut ca pe o anexă a vieţii lor, ca pe un obiect. I-am întors spatele. Ceilalţi erau prea febrili, prea dedaţi trup şi suflet unei vieţi mediocre pe care o supralicitau. Orbi care doresc să nu vadă, îmi erau cu totul străini. În jurul meu aglomeraţia existenţelor întruchipa un deşert.

Atunci a apărut Delios. L-am zărit cu greu, întrucît nimic nu-l ajuta să se remarce. Ah, am strigat cînd a intrat în zona conştiinţei mele, iată echilibrul ! Căci, şters şi aproape inefabil în discreţia existenţei sale, avea o calitate în plus : misterul. Echilibrul său era o absenţă, iar mediocritatea o stare de transă. Cînd am înţeles, m-am fixat asupra lui. Nu aveam de ales. Era singurul despre care nu ştiam totul. Fără să mă amăgesc că voi descoperi prin el piatra filozofală, aveam raţiuni să-l prefer.

Marea trecere a fost cu adevărat stranie. Dintr-o lume lesne de analizat, m-am trezit în păienjenişul ciudat al celor nespuse şi necercetate. Delios avea darul de a se complace în jocul aparenţelor pînă la dizolvare. Descompunerea senzaţiilor în elemente era o lume nouă, în care m-am rătăcit.

Umbrele treceau grăbite, apoi reveneau, sau poate erau altele, identice, erau multe şi nu se opreau, o

clipă se repezeau înainte, se împiedicau, schimbau direcția, un du-te-vino fără sens, o aglomerație de bîlci, numai veselia lipsea și acesta era lucrul cel mai supărător, indiferența cu care străbăteau *locul*, aferate, preocupate, nu prea însuflețite însă, dezinteresate jignitor de cei pe care-i tulburau, prin perimetrul cărora își făcuseră drum, antrenîndu-se unele pe altele, ca furnicile cînd formează o coloană vie traversînd o poiană, escaladînd un copac. O aglomerație obositoare prin faptul că siluetele abia se puteau distinge chiar și cu ajutorul vizorului, iar Delios tocmai își demontase pentru o nouă revizuire, a zecea poate, generatorul de cîmp epsilon.

Se afla din această cauză în cea mai neagră dispoziție, convins cum era că pînă va termina să reasambleze generatorul vor dispărea, ca și dățile trecute, și apoi se apropia ceasul în care compatrioții lui aveau să repopuleze *locul* și atunci nu va mai putea face un gest, va trebui să renunțe, iarăși să renunțe, și asta-l întrista. Lucra în grabă, din care cauză imprecis, cu gesturi ineficace, rău controlate, deoarece se oprea mereu să tragă cu ochiul în vizor, supraveghind lumea ale cărei umbre el singur le vedea. Operația se prelungea, curînd fu limpede că n-o va încheia în timp util, se grăbea zadarnic, nu era nimic de făcut. Degetele îndemînatice lucrau singure, știau că-i de prisos și totuși lucrau, supuse, țineau să nu li se poată reproșa nimic. Delios, cu toate acestea, era departe de a fi mulțumit de ele, zvîrlea asupra lor o privire străină, încărcată de amenințări neclare, descurajante.

În cele din urmă primul trecător își făcu apariția. *Locul* era pierdut pentru ziua aceea. Delios respiră ușurat, aruncă, de formă, o ultimă privire în vizor și se încredință că umbrele pieriseră. Își continuă munca, dar într-un tempo mai omenesc, împăcat cu sine pe cît putea să mai fie după a nu știu cîta ocazie pierdută.

Un bun era totuşi cîştigat, se convinsese că nu generatorul poartă vina capricioaselor dispariţii ale umbrelor, era iarăşi sigur că, odată, va izbuti să le prindă în bătaia cîmpului epsilon şi atunci tot martiriul său va fi răscumpărat.

Lîngă lăzile vechi de mahon se opri un bătrîn.

— Ia te uită, exclamă, un fotograf ambulant!

Delios ridică ochii la cer. Ştia ce o să urmeze, cunoştea repertoriul, îl gusta zilnic de cînd avusese nefericita idee să-şi plaseze aparatele în plină stradă sub masca unei ocupaţii desuete şi nevinovate, excelentă idee totuşi, după cît promitea. Surîse mecanic însoţindu-se cu gesturile şi frazele de rigoare. Ştia că pentru a obţine un refuz nu trebuie decît să fie puţin prea convingător. Înainte să fi cheltuit douăzeci de cuvinte bătrînul părăsise arena, mîndru că se sustrăsese primejdiei de a risipi fără discernămînt cîteva monede.

Continuă multă vreme, simţind o ciudată plăcere să meşterească în stradă, în timp ce lumea începea să se recompună, acum, cînd toropeala amiezii trecuse. Stranie bucurie : să faci sub ochii tuturor ceea ce nimeni n-ar bănui, şi asta cu aerul cel mai firesc din lume. O şotie nevinovată, care nu era îndreptată împotriva nimănui, deşi Delios simţea că ignoranţa trecătorilor îi descalifică. Era plăcut în stradă acum, cînd primele adieri ale înserării se făceau simţite ca nişte invizibile umbre. Aspira cu nesaţ aerul proaspăt, însetat sau ca după un înec, un înec ratat, dar fără nelinişte, ci cu un inexplicabil sarcasm în priviri. Respira împotriva lumii ce se aglomera treptat în piaţeta veche de secole, un ecou al Renaşterii, bizară insulă păstrată cu sacrificii în oraşul modern. Faţade înguste, cu ornamente baroce, rezervate încă, zgîrcite chiar, timorate de conştiinţa temerităţii, răsuciri de o primitivă îndrăzneală ale mortarului pietrificat. Faţade în rozul decolorat, în galbenul obosit pe care-l iau aceste culori cînd materia pe

care o îmbracă are ceva comun cu pămîntul. Ici, colo podoabe în fier ciocănit, vechi felinare ce adăpostiseră pe rînd lumînarea, lampa cu petrol, gazul aerian, electricitatea. Mici grilajuri înflorite la ferestrele evident prea joase pentru cei din interior, frumos proporţionate pentru privitorul de afară. O antică fîntînă de piatră, părînd mai veche decît era, un fel de centru de gravitaţie al piaţetei, piatra ei de temelie poate, elementul singular ce făcea ca legătura cu epocile precedente să fie imuabilă. Un ghizd bine şlefuit, masiv, acum ros de vreme, inegal, căci piatra era amestecată. Uşor aplecat în afară, într-o curbură lină şi cu mult prea înalt ca să poată fi folosit pentru scoaterea apei. Cineva dintre inspiraţii trecutului prinsese ghizdul în cercuri de fier, arcuise deasupra lui, în metal subţire şi întunecat, parcă ars, conturul convenţional al unui chioşc ţuguiat, înflorit însă neaşteptat de graţios, deşi fără nici un stil. Un inel greu, masiv, în felul ciocanului de bătut în poartă, spînzura într-o parte, stingher şi absurd, ignorat însă, ca întreaga construcţie, ca toate detaliile piaţetei, de trecătorii pe care nu-i mai mişcau decît latura convenţională, celebritatea, titlurile ei de nobleţe.

În mijlocul ignoranţei, Delios, îndoit peste lăzile sale, era încă înalt, fără îndoială superior, de altă calitate. Iniţiat, avea bucuria secretă a celui ce se iniţiase singur, liber de servituţile recunoştinţei şi justificat în duioşia faţă de sine.

La ceasul acesta degetele îşi recăpătaseră inteligenţa, el nu făcea decît să le admire, fericit fără s-o ştie că momentul confruntării cu umbrele fusese iarăşi amînat.

Coborînd fără grabă, soarele se descompunea trezind în faţadele vechi reflexele palide ale tinereţii lor. Trăind un nou ceas de glorie, dincolo de şubrezenia construcţiei şi de aerul desuet, păreau să capete aripi şi transparenţă, imaterialitate.

Delios traversa plin de orgoliu grandilocventa punere în scenă a naturii artificioase, al cărei travaliu se ghicea penibil în violenţa tonurilor, în lipsa tuşeului, a surdinei. Trecea înot prin lumina crepusculară, neruşinată, sfidătoare cu fastul ei inoportun. În toane bune, Delios îşi bătea joc de proasta creştere a muribundului soare de septembrie, ghicind în desfăşurarea de farmece pe care se prefăcea că o ignoră nevoia de exhibiţie a neputinciosului.

Haida-de, părea să-i spună cu un ghiont prietenesc, sîntem între noi, nu-i nevoie s-o faci pe nebunu, un apus nu-i decît un apus. Nici un motiv pentru funeralii naţionale. Cînd moare ploaia, ştiu, arborezi curcubeul, faci prin el adînca plecăciune în faţa inevitabilului. Ţie însă cine să ţi-o facă? Să n-o aştepţi de la mine.

Delios îşi subţie buzele într-un surîs răutăcios.

Pleacă, du-te, piei în adînca ta negură, spunea. Ştiu că mîine va urma o nouă întîlnire. Cauţi să speculezi plecările şi revenirile tale ca o soţie necredincioasă. N-o să-ţi meargă. Apusul tău mi-e indiferent.

Soarele, oprit la capătul străzii, pe ultimele pietre ale caldarîmului antic, se odihnea, puţin turtit, într-o pasivitate ameninţătoare. Strada curgea înspre el, absorbită parcă, milimetru cu milimetru, de o nemiloasă lăcomie, una calmă, elaborată, avînd un ritm constant, un ce mecanic. Delios îşi alungă dramul de anxietate sau se prefăcu doar, vrînd să-i înşele pe toţi invizibilii spectatori. Mergea către soare cu paşi imperceptibil mai scurţi, totul stătea în loc, mergea fără voie, hipnotizat de soare, fără sine, ca-ntr-un leşin. Astrul, era limpede, îl aştepta la capătul străzii pentru o răfuială ce depăşea puterile lui Delios. Acesta scădea o dată cu ritmul paşilor şi cu lungimea lor, stupefiat şi neîncrezător, sincer tulburat, întîrziind totuşi să-şi definească teama şi obiectul ei dintr-o superstiţioasă pornire. În acelaşi timp era con-

ştient de absurdul senzaţiei sale, se observa cu o mirare la fel de neîncheiată, preferînd obscuritatea cine ştie cărei primejdioase descoperiri. Încetini astfel pînă ce, orbit de lumina calmă şi roşie a sferei de la capătul străzii, simţi că intră în materia ei. Astrul invadase spaţiul dintre cei doi pereţi de case, îl inundase cu miriade triumfale de molecule aurii ce pluteau ca un fum luminos, fluxul lor vag lingîndu-i faţa, poposindu-i pe braţe, arzîndu-i părul în pustietatea ciudată. Intra în pori, le respira, fierbinţi, dar nu neplăcute, plin de prezenţa lor, prizonier ca un fir de praf într-o rază. Momentul dură indefinit, stagnarea îi oprise poate şi inima, cînd se trezi brusc, de parcă o perdea i-ar fi căzut de pe ochi, într-un aer albastru şi cenuşiu, nu prea limpede, pe strada animată. Soarele dispăruse şi numai pe cer cîteva muchii de nor destrămat luceau stins în amurgul fără mistere.

Întîile mele contacte cu lumea umbrelor lui Delios au fost dificile. Căutam un sens comportamentului său, un scop aparatelor de care se înconjura. Crezusem că-l ghicesc. Era prea tîrziu, eram logodiţi pe o viaţă, a lui, cînd am înţeles că raţiunea de a fi a lui Delios nu e tehnica, nici măcar cea fotografică în sensul obişnuit al cuvîntului.

Am fost derutat, m-am îndoit de luciditatea sa, iar şiretenia cu care ştia să se ascundă sub masca obişnuitului părea să-mi dea dreptate. I-am acordat însă, firesc, o şansă : dacă totuşi în ceea ce făcea Delios era o logică ?

A fost necesar să treacă timpul, să mă acordez, treptat, pe lungimea de undă a sensibilităţii lui Delios pentru a descoperi, plin de neîncredere, umbrele. Apăreau în anume zile, într-o anume, nu ştiu care, stare a timpului, coincizînd cu un echilibru interior al lui Delios cu totul special. Erau în schimb incerte, părelnice, neconturate. Cînd am observat că

Delios le regăseşte ca pe ceva aşteptat, dorit, provocat, le-am acordat, nu fără un fior, întreaga mea atenţie. Trăiam încordări interioare greu de povestit, iritante, pentru că îmi era străină arta lui Delios de a împăca o viaţă banală într-o jumătate a ei cu această fugă după inefabil, ineficace, pentru că nu ştiam ce caut şi nu puteam, ca el, să-mi conduc maşina spiritului cu precizia necesară.

Într-o zi am trecut însă bariera imponderabilelor. Era după al cine ştie cîtelea eşec al misterioaselor sale operaţii cu aparatul portativ. Revenind cu pas lent către casă, Delios părea că doarme. Totul în el funcţiona automat, fără participare. Îşi regăsi, din instinct, locuinţa. Închise uşa, înaintă. Încăperile prin care trecea aveau tresăriri, din colţuri izbucnea rezonanţa paşilor lui, dar apartamentul nu-şi pierdea aerul de părăsire. Era neantul pe care intrarea stăpînului nu izbutea să-l populeze, pereţii cereau altceva, parchetele un alt pas, oglinzile un alt chip. Sonorităţi ciudate însoţeau marşul neglijent al bărbatului pe covoarele aspre, trezeau ecouri de viaţă pustie.

Domnea o atmosferă vetustă, mobilele în bare de crom ingenios răsucite, cu un aer voit funcţional, izbuteau să pară de un anacronism ridicol şi înduioşător. Ceea ce odată făcuse impresia calculului exact, adversar oricărei intimităţi, se vădea greoi, depăşit, încărcat. Numai absenţa pe care lucrurile o reclamau împiedica să se realizeze în apartament aerul dens de loc suprapopulat, stufos, al străvechilor saloane cu mobilă multă, copleşită de contorsionările unei vegetaţii imaginare. Toate acele linii drepte şi unghiuri ferme ale obiectelor sufocîndu-se în spaţiul prea strîmt, departe de modernitatea zilei lor de naştere, supravieţuiseră unui cataclism al formelor asemănător cu degradarea piramidelor, a căror gran-

doare zveltă a scăzut atît de evident, de la ridicarea lor și pînă astăzi, fără ca ele să se fi depărtat pentru aceasta de geometria lor inițială.

Aerul prăfuit al interiorului adăuga aspectului de părăsire al casei o dezolare suplimentară, se situa în directa lui continuitate, inutil însă logic precum o concluzie. Delios însuși, care pe stradă era o prezență destul de insolită ca să treacă neobservată, pălise parcă în toată înfățișarea lui, nins ca de o lumină cenușie, cu trăsăturile denaturate, cu vestimentația îmbătrînită. De cum intrase, un instinct sigur îl făcuse să se aplece de spate spre a corespunde mai bine ambianței. Trecea din încăpere în încăpere cu capul plecat, spinarea curbă, mîinile atîrnînd fără exagerare, însă evident. Nu mai știa să vorbească și nu era ușor de ghicit dacă gîndește. În camera hainelor își scoase tricornul și pantofii de mătase cu argintia lor cataramă și lăsă, indolent, să-i lunece de pe umeri haina de pai, care căzu și se turti încet de pardoseală, ca într-o expiație.

Timpul însuși păli, se anemie, își rări bătăile inimii. Nu înțelegeam nimic și, contagios, existam eu însumi într-o măsură tot mai redusă. Așa se moare, mi-am spus. Căci eu, care murisem de atîtea ori și prin atîția, nu cunoșteam decît secera fulgerătoare a despicării vieții, nu și stingerea existenței. Era ceva dulce, pervers, de o indolență irezistibilă, căreia m-am supus.

După un lung antrenament, atunci cînd am izbutit să mă anihilez în suficientă măsură, am putut-o vedea. Era o femeie. Ce spun : o copilă. O imagine atît de candidă încît n-am tresărit. Am privit doar cu senină împăcare, era un spectacol meritat, un bun cu atît mai al meu cu cît făcea parte din substanța lui Delios. Ce încîntare să vezi în sfîrșit încheindu-se într-o imagine conturată vagul și nostalgiile neînțelese, umbrele cercetate cu însetare. Am savurat

imaginea ca pe un parfum. Dar nu a durat decît cîteva clipe. Apoi a pălit, s-a dus în lumea sa, lăsîndu-ne, pe Delios și pe mine, îndoielilor noastre.

Efectul acestei imagini asupra lui Delios, împăcarea sufletească în care-l adusese întîlnirea îmi dezvăluiră atît cît puteau : copila reprezenta pentru el o amintire, un vis, un ideal.

Ușor de alăturat într-o enumerare. Totuși, care dintre acestea ? Imposibil de precizat deocamdată. Căci umbra avea precizia amintirii, inconsistența visului, puritatea idealului. În plus, Delios însuși se comporta în prezența ei ca și cum totul s-ar petrece în realitate, mai mult, se rezuma la senzațiile atît de transparente care i-o semnalau și o înregistrau emoțional, fără a rememora definițiile ce-mi lipseau pentru a clasifica viziunea. Acea retorică interioară, perfect sinceră, deși nu mai puțin teatrală, care ne face uneori să exclamăm : fiica mea ! sau : tu, prietenul meu ! absenta cu desăvîrșire la nebulosul meu Delios. Omul se mulțumea să vibreze duios și pasiv, donquijotesc, ridicol pînă la sublim. Atîta sensibilitate la un bărbat era neobișnuită, morbidă. Viața lui Delios părea să nu aibă alt scop decît aceste eterice întîlniri. Ziua lui se scurgea între ocupația care-i asigura existența și supranaturala urmărire, în vederea căreia folosea uneori ciudata sa aparatură. După-amiezele și le petrecea de preferință în piațeta rinascentistă dintr-un colț al orașului în care nu-l știa nimeni și unde silueta lui deșirată, mișcarea somnolentă, ochii holbați, ascunși din fericire sub sprîncenele ciufulite, avînd în tot un aer prăfuit, lipsit de interes, nu mai puteau să intrige.

Întîlnirile cu frumoasa copilă nu-l transfigurau decît interior. În acele momente părea că întreaga lui ființă se aliniază pe alte coordonate, se restructurează spre a realiza neînțeleasa comunicare. Chipul său nu arăta decît puțin mai caraghios, ceea ce nu tulbura modestia înfățișării sale de ansamblu.

Am ghicit destul de curînd că aparatura sa avea drept scop să fotografieze imaginea. În camera sa abundau clişee reprezentînd un văl, o umbră informă. Lucra asupra lor cu pasiune şi detaşare, gata să le dedice nopţi lungi, lăsîndu-le să-i ocupe spiritul, dar cu acelaşi calm concentrat care-i permitea să se păstreze în atmosfera de catedrală ce o respira întreaga lui fiinţă.

Straniu la Delios era şi locul minor al amintirii. Mă aşteptam să-l văd rememorîndu-şi în singurătatea lui existenţa şi eram gata să stau la pîndă pentru a surprinde trecerea pe ecranul memoriei a profilului pe care-l descoperisem. Dar absentul Delios nu se întorcea spre trecut decît în rare ocazii. Punea în schimb nostalgiile sale în trăirea acelui prezent abstract care-i era specific. Lipsit de mărturia involuntară a memoriei lui, nu puteam spera decît într-o întîmplare ori în succesul întreprinderii sale. Rămînea în primul caz să nu pierd ocazia, în al doilea să-i pătrund semnificaţia.

Într-o noapte Delios tresări din somnu-i adînc. Întunericul apăsa ca un bloc de marmură neagră. Pipăi aerul în căutarea butonului. Apăsă. Aprinse. O lumină crudă, temperată totuşi, îi fulgeră ochii. Stinse. Rămase cu ochii deschişi către bezne.

Fusese ea. Sau visase. Noaptea, cine putea şti? Oricum, o văzuse, ca altădată, aceeaşi. Păşea înaltă în preajma lui, străbătea colţul de cameră în care prefera să apară, pe fondul draperiei în culori adînci, prin faţa mesei uşoare din lemn de cireş, lîngă fereastra veşnic închisă. Se mişcase, vorbise, îi surîsese. Mişcări fără scop, cuvinte fără înţeles, un zîmbet fără adresă. Ba nu. Surîsul îi fusese adresat, nu încăpea îndoială. Privise în direcţia lui, cu ochi prelungi, mari peste măsură, îl privise, mai

mult, îl văzuse, pupila reacționase, abia perceptibil, vizibil totuși, atunci cînd înregistrase prezența lui, se lărgise, își adîncise culoarea, ca în fața unei zone profund întunecate, a unui loc peste care nu poți trece fără o tresărire, fără o confirmare limpede, fizică, a contactului vizual. „Îl văzuse" nu-i decît o expresie lapidară, uzată, pentru a nota fiziologic prezența lui trebuia să se fi pătruns de imaginea lui Delios, și fără îndoială așa se petrecuseră lucrurile, tresărise interior la vederea lui, deși fusese pentru ea o apariție previzibilă, poate tocmai de aceea, privise spre el cu nervii întinși, puși pe recepție, gata să înregistreze, prudenți însă, de loc dispuși să accepte în locul profilului său o imagine oarecare, vicleni în felul lor, jucînd indiferența tocmai pentru a induce în eroare orice posibil intrus, pregătiți să ignore, să alunge tot ce nu era Delios. Cu atît mai vibrant sensibili în fața chipului așteptat, dorit, căutat, căci fără îndoială îl dorise și-l căutase de vreme ce fusese aici și nu aiurea, în lumea ei. Și cu atît mai viguros i se întipăriseră, desigur, pe retină liniile cunoscute ale figurii bărbatului ascuns în smoala nopții cu cît el însuși nu-i răspunsese decît cu o privire pasivă, privirea fără viață a omului care doarme. Indiferența lui era un răspuns gîndit bine, deși instantaneu, la efectul pe care sconta apariția ei bruscă, era tocmai ce trebuie, replica inteligentă la mișcarea ei de vulpe, șiretenie pentru șiretenie. Urmarea fusese cea așteptată, fără îndoială că pe aceasta mizase atunci cînd adoptase tactica falsului calm, deși nu-și mai amintea nimic. Ea nu putea să nu ia notă de inerția privirii lui, abia acum se explica tresărirea ei interioară, atitudinea lui o intrigase, Delios era mulțumit. Vizitatoarea își făcuse probleme, fie și o fracțiune de secundă, cine mai problematiza ca ea, apoi înțelese, cine era mai subtil ca ea, lansase cel puțin o prezumție, încercase să ghicească în somnul lui un sens mai

adînc, ceea ce-l măgulea, asta şi urmărise, s-o intrige, nu se lasă cineva aşteptat atîta vreme şi nu apare cu atîta zgîrcenie fără să suporte consecinţe, micile răzbunări sînt permise în dragoste, acest dulce război, deseori fără milă, niciodată raţional şi echilibrat.

Copila intuise, altfel n-ar fi fost femeie, altfel n-ar fi fost ea, de aceea îi şi răspunsese în felul său, de aceea în sfîrşit îi surîsese, complice, destinsă totuşi, regăsindu-l şi regăsindu-se pe terenul certitudinilor, aceeaşi dintotdeauna, veşnicii amanţi problematici. Surîsese, iar buzele ei desenate subţire îi trimiteau astfel un mesaj mult mai preţios decît un surîs, decît un sărut chiar, era înţelegerea.

Apoi Delios deschisese ochii, violenţa gestului tulburase totul, deşi era încă sub imperiul stării anterioare, nu vedea adică în sensul vulgar al cuvîntului, mişcarea pleoapelor spulberase însă fragilul echilibru ce permisese apariţia ei, drept care noaptea inundă iarăşi spaţiul, ternă şi searbădă.

Delios cobori, tresări atingînd cu tălpile goale plăcile albe şi negre ale mozaicului rece. Se apropie de locul unde fusese ea, trecu palma peste faldul nemişcat al draperiei care se însufleţi, începînd să unduie, ca şi cum el i-ar fi dat viaţă. Cu mîna linse netezimea ferestrei, căutînd în luciul ei silueta pe care o oglindise cristalul. Se lăsă în fotoliu şi aspiră adînc. I se păru că o aromă confuză, ciudată şi totuşi familiară, ca a prafului dintr-o cameră neaerisită, îl pătrunde ; şi atunci respiră şi mai convins aerul acesta prin care lunecase ea. Îl amuza ideea că astfel îşi însuşeşte orice mărturie, materială sau nu, a trecerii ei. Se simţea inhalînd silueta ei decupată în oxigen şi azot, întîrziată în întuneric, necredincioasa urmă care o trăda. Îmbogăţit cu o nouă existenţă, sfîrşit ca după o naştere inversă, căzut în fotoliu, se prăbuşi cu el, cu încăperea şi cu imobilul, se prăbuşi lung într-un somn de piatră.

Delios izbutise în sfîrșit să-și pună la punct aparatul, care în varianta sa finală semăna încă și mai izbitor cu anticul aparat fotografic a cărui siluetă o amintea de la început. Instalația, înțelesesem prea bine, avea drept scop să fixeze, prin mijloace imposibil de sesizat pentru mine, trecerea acestei femei care îl stăpînea.

Cine era misterioasa cu atît de zgîrcite apariții? De unde venea? Încotro pierise ființa ei materială ca să-i rămînă, rătăcitor, doar chipul? Delios nu vorbea niciodată despre ea, nimeni nu i-o pomenea. Dacă subiectul era tabu, aveam în față unul respectat în mod exemplar.

Beatrice. De ce i-am spus astfel? Nu mai știu, dar atunci cînd i-am atribuit, în sine-mi, acest nume aveam o rațiune. Ce-mi evoca oare? Poate rătăcirile în infern, întîlnirile imposibile.

E o iubire din tinerețe, îmi spuneam, și ceea ce văd este amintirea ei, o amintire foarte vie. Detașarea de sărmanul Delios, distanța interioară se împotriveau, ca și înverșunarea egală, insistența cu care o urmărea bărbatul. În același sens derutant pleda și cruzimea ei, căci frumoasa părea a se distra refuzîndu-se lui Delios ca o cochetă de roman. Era patetic să observi cum căutării de o calmă disperare în spații incerte îi succedau, în fericitele zile în care întîlnirea avea loc, repudierea adoratorului și umilința lui. Era revoltător, descurajant. Probabil că aceasta m-a și legat de bietul Delios.

Alergătura sa de zile în șir cu aparatul în spinare era urmată adesea de ceasuri nesfîrșite în lumina neagră a camerei obscure, ceasuri de tortură în căutarea unei imagini aberante, de reveniri chinuitoare, de iluzii deșarte, de reluare inutilă și repetată a acelorași clișee în speranța că între timp s-a petrecut o minune sau chiar fără speranță, în virtutea unui mecanism care-mi scăpa. Uneori imperfecțiunea

straturilor sensibile ori un capriciu al granulației îl lăsa să creadă că acolo se ascunde ceva și atunci insista prin toate mijloacele să descifreze un mesaj iluzoriu. Perseverența lui era tenace, însă nu febrilă, era trăită profund, însă nu palpitant și ar fi putut exaspera și un spectator mai puțin sensibil decît mine. După asemenea ceasuri dezamăgitoare, indicele de vitalitate al lui Delios era în scădere, apatia lui sporea, iar mie îmi venea să-mi iau cîmpii. Dar omul se regăsea a doua zi, a treia și-și relua colindul, convins ori nu de reușită.

Nu puteam să nu admir un asemenea fanatism care nu făcea rău nimănui, deși regretam irosirea vieții lui Delios și, ridicol, a timpului meu, care, vai, nu-mi lipsea. Dacă plictisul poate face un asasin, eu devenisem unul și nu știu ce mă împiedica să doresc răul celui ce mă exceda. Probabil sinceritatea și neajutorarea lui. Era prea singur pe lume, dispariția lui abia dacă ar fi fost observată, n-ar fi putut să compenseze avatarurile unei omucideri. Apoi apatia lui era molipsitoare, între clipele în care mă revoltam și simțeam în mine sîngele violenței treceau mereu mai des perioade de absență, de somnolență, de moarte.

Incolor și viclean, timpul trecea, se strecura, se tîra, prudent ca un șarpe, invizibil și mut. Delios îl înfrunta cu inconștiența copiilor, profita de inconsistența orelor, acestea îl cruțau complice, Delios nu avea vîrstă, era o stare.

Tentativele lui se succedau implacabil, ca zilele, nehotărîte, înșelătoare. Între cicluri de eșecuri care nu-l mai mirau, mișunau speranțe neclare alimentate de confuzia unor imagini, de unghiul de incidență al luminii, de potrivirile întîmplătoare pe care natura le aglomera dinaintea noastră pentru a ne scoate din minți.

Iată-mă ocolind, amînînd, laș, întîlnirea cu momentul adevărului. Îl evit, mă refugiez în evocarea,

replici ale ei rostite cîndva în fața unui interlocutor necunoscut mie, prezentate într-o ordine arbitrară. Era foarte obositor de urmărit și răbdarea lui Delios o punea la grea încercare pe a mea. De altfel omul nu părea de loc fericit. Însă o forță mai tare decît el îi impunea spectacolul Beatrice în doze imense.

Frumoasa apariție avea tot ce-i trebuie pentru a fi iubită, între altele imaterialitate. Dar nu mă mișca altminteri decît în calitate de enigmă perfectă.

Curînd coincidențele devenirä bătătoare la ochi. Fură evocate stări, clipe, culori în pregnantă legătură nu cu Delios — cel puțin așa se părea dacă judecam după reacțiile sale de spectator obiectiv —, ci cu mine!

Ce mijloace folosea oare? Fiindcă nu cuvîntul, nu fraza coerentă o alegea Beatrice. Se mulțumea cu o mică strîmbătură, cu o privire, cu o frîntură de rîs, cu un tic, adăugîndu-le un sunet sau altul, un murmur, o ilustrație sonoră oarecare, și aceasta nu totdeauna. Intenția era însă foarte limpede, chiar dacă n-am dibuit-o din prima încercare, și reușita completă. Am retrăit astfel, datorită ei, momente din furtunoasa mea tinerețe, secunde-cheie ale unor amoruri apuse, strîngeri de inimă din istoria ciudatelor mele relații familiale, exaltări pasagere, fericiri meteorice, îndoieli dureroase. Aceste clipe apăreau înecate în clarobscur, tulburate de așteptare și neîncredere la început, de nerăbdare și prejudecăți apoi, despărțite de răstimpuri capricioase de muțenie sau inexpresivitate, de prezență nudă ori absență totală. Imprevizibilul comunicării cu Beatrice nu avea farmecul neașteptatului, ci era enervant ca o farsă deplasată, jignitor ca o contrafacere. Majoritatea spațiului activ al „existenței" sale Beatrice o dedica unor culori și rezonanțe care nu-mi spuneau nimic, încît noțiunea coincidență poate figura foarte bine în prima frază a paragrafului precedent.

Să mărturisesc faptul că în același timp, după o vreme, chiar și ecourile străine persoanei mele căpătară un aer misterios, dacă nu familiar, oricum de nu-chiar-atît-de-străin ? Era o senzație imperceptibilă și numai bolnavul incurabil care sînt a putut-o surprinde sau inventa. Această idee sfîrși prin a se instala temeinic în conștiința mea care avea destul timp liber ca să-i acorde atenție.

Din cînd în cînd reluam analiza situației. (Ce cuvînt deplasat : analiză, pentru operația atît de iresponsabilă pe care o întreprindeam!) Să fi cunoscut cîndva o Beatrice, s-o fi uitat pentru cîteva decenii, iar amintirea ei să se răzbune pe această cale, reînviind în subconștientul meu ? Posibil. De necontrolat.

Dar atunci Delios ? Ce caută el în afacerea aceasta? I-am inoculat-o oare pe Beatrice, fără să știu, o dată cu mine însumi ? El însă o căuta dinainte, o dovedește colindul său dement, lupta cu aparatura, inutila izbîndă a invenției sale.

Să facă parte din memoria lui ? Posibil. Dar atunci de unde impasibilitatea lui fundamentală, nepăsarea, acesta e cuvîntul, căci interesul său nu depășea curiozitatea ? Alergi după o femeie (după un vis, după o amintire, e același lucru) și cînd o poți atinge nu te mai interesează... Așa să fie ? Cine poate ști ? Delios nu e prea mișcat nici pe latura orgoliului, deși reușita sa tehnică l-ar îndreptăți să fie. Pentru pasiunea sa e prea spectator, ca spectator a investit un capital disproporționat în filmul greu de înțeles, ba chiar de neînțeles pentru el, pe care-l urmărește.

Concluzie : neant.

Cuvintele mi se refuză. Tocmai acum, cînd ar trebui să-mi ofere toate definițiile !

Sînt zguduit, nimicit de o emoție neclară, foarte exactă în felul ei, dar pe care n-o identific, nu încă, o trăire unică, inconfundabilă și care totuși îmi

scapă, de vină este concentrarea ei într-un răstimp microscopic, într-un mic interval de infern dens ca un fulger, original ca moartea. Caut cu disperare în arsenalul senzațiilor. Alfabetul care cuprinde tot ceea ce știu pare alb. Și totuși, totuși, totuși e ceva bine cunoscut! E un divorț, e o sfîșiere, o despărțire, e o rupere de sine, nu știu ce e.

Și deodată, cînd să renunț la înțelegere, cînd să mă resemnez întru veșnică nedumerire, iată-i, o clipă, mai puțin decît o clipă, suficient însă ca să mă vindec. Sînt ei, purtătorii de groază, cei atît de bine ascunși, nebănuiții de nimeni, sînt butonii! Îi zăresc o fracțiune de timp atît de scurtă, încît n-a putut fi măsurată încă, dar îi zăresc, ori poate îi simt, îi pipăi, îi ghicesc. Și iată explozia, sfîșierea, trăsnetul, într-un cuvînt descărcarea.

Respir greu, sînt numai o apă (firește, este vorba de bietul Delios, care nu înțelege ce are), trăiesc din plin, deși fără nici o plăcere clipa morții și a învierii, o retrăiesc, evocată atît de verosimil de diabolica Beatrice. Mă simt în același timp ușurat, cel mai rău e necunoscutul. M-am regăsit pînă la a-mi pune întrebări. Cine nu și le-ar pune? Într-adevăr, stupid lucru să nu recunoști de la început o senzație atît de particulară și pe care ai mai trăit-o de numeroase ori. Să fie de vină amestecul intrusei? Care însă dintre îngrozitoarele mele treceri să fi fost aleasă spre a mă răscoli astfel? Ciudat, nici acum nu recunosc împrejurarea în concretul ei. În esență da, este o descărcare obișnuită, cît poate fi de obișnuită o asemenea descărcare. Dar nu e nici una dintre ale mele.

Atunci... atunci a cui? Gîndul îmi tremură formulînd întrebarea, care nu are sens, ori are unul de temut. Căci secretul butonilor nu l-au cunoscut decît două persoane: Amiralul și cu mine. Prima a murit de mult, iar eu nu mă recunosc. A cui e amintirea ce rătăcește astfel ducîndu-mă în pragul nebuniei?

Prea bine, să acceptăm sfidarea, să trecem pragul, cel puţin logica va fi salvată. Dacă nu sînt eu, atunci e el.

EL !

Dar bine, despărţirea în ajunul decesului, refuzul său de a folosi butonii, renunţarea lui în favoarea mea, sacrificiul sau demenţa ce semnificaţie căpătau oare ?

Înainte de a răspunde însă, unde se găsea el ?

Dintr-o dată totul îmi apăru bătător la ochi de simplu : era AICI. Ne aflam împreună, printr-o întîmplare pe care numai absurdul ar putea s-o admită, sub acoperămîntul aceleiaşi existenţe.

Desigur, e mult mai lesne de înţeles ca prietenul meu să fi folosit puterea ce-i sta la îndemînă pentru a supravieţui morţii sale. Pare logic ca, înainte de a trece la marea sa metamorfoză să fi încredinţat celui mai bun amic taina sa, deşi febra risca să sporească aerul de neverosimil al dezvăluirilor, de unde şi uşurătatea mea în manipularea uneltelor nemuririi.

Mai puţin firesc este să ne regăsim în acelaşi muritor. Deşi, judecînd după capriciile alegerii mele şi amintindu-mi ciudăţeniile aparente ale lui Delios nu este chiar atît de greu de reconstituit istoria acestei alegeri, justificată cu vîrf şi îndesat prin originalitatea omului vizat. În sfîrşit, prezenţa Amiralului explică amintirile impersonale ale lui Delios, pe Beatrice, fără îndoială o amintire ea însăşi sau ceea ce a ajuns, după lungi treceri ale anilor şi repetate idilizări şi perimări, un chip pe care poate l-am cunoscut : marea lui dragoste.

După atîta opacitate, imaginaţia îmi joacă renghiuri. Acuma mi se pare că recunosc în Beatrice mereu pe altul dintre amorurile lui. În realitate şirul aproximaţiilor este prea mare ca să mai poată fi vorba de o asemănare serioasă. Deformărilor subiective din vina îndrăgostitului însuşi ca şi a timpului li se adaugă transcrierea lor prin optica lui Delios

şi imperfecţiunile aparaturii sale. Nu voi şti niciodată cine a fost. Dar ce importanţă are? O răsturnare totală a avut loc. Axa ultimei mele existenţe, Beatrice, nu mă mai interesează decît ca intermediar.

Regăsirea Amiralului m-a răvăşit însă. Primele zile au fost un coşmar. Rătăceam în căutarea lui prin spaţiul abstract al conştiinţei lui Delios, alergînd parcă pe sub bolţile unei incinte fără capăt, strigîndu-mi cu glas neauzit prietenul în a cărui existenţă abia de cutezam să cred. O vibraţie continuă, a voinţei ca şi a credinţei, a groazei ca şi a neîncrederii îl cutreiera în numele meu pe Delios, tulburîndu-l cu speranţe şi temeri obscure. Călit în contactul cu iluzia, robust în esenţă, Delios, cel care nu-şi punea probleme, supravieţui.

Regăsirea Amiralului rămîne un miracol. După ce am căutat îndelung lungimea de undă a sensibilităţii sale, calea spre comunicarea cu el, clipa contactului ar fi putut părea dezamăgitoare. Eram la limita pierderii lucidităţii. Reculul neaşteptat a fost salutar. Neputînd să ne sărim de gît unul altuia, nedorind nici măcar să-l iniţiem pe Delios în misterul care ne lega pe toţi trei, marea scenă a regăsirii a constat în cele din urmă din cîteva clipe de trăire interioară a sentimentelor celor mai delicate.

Fiecare vîrstă îşi are prieteniile ei. Indivizii îşi spun altceva în fiecare etapă a vieţii şi nu prezintă interes unii pentru alţii decît în anumite perioade. Prieteniile de o viaţă îşi au şi ele perioadele care le justifică. Restul este rutină, conservatorism, negarea evidenţei. Prietenii ferme devin amiciţii ori simple relaţii numai pentru că ceea ce au avut esenţial se asorta unei anume vîrste psihologice.

Îl cunoscusem tîrziu pe Amiral. Depăşisem curiozitatea infantilă şi nu o atinsesem pe aceea a senilităţii. De aceea ştiam prea puţine despre el, adică exact atîta cît să-mi permită să-l respect şi să-i acord

încrederea mea fără margini. Trecutul nostru nu intra în discuţie. Printre subiectele lungilor noastre convorbiri n-ai fi regăsit izbînzile trecătoare, orgoliile satisfăcute, măgulitoarele cuceriri amoroase a căror trecere în revistă cimentează adesea consideraţia faţă de prieteni. Sentimentul nostru cel mai temeinic era încrederea, iar orientarea lui — prezentul. Nici nu aveam vreme pentru rememorări fără sfîrşit. Preferam să frecventăm idei. Lecturile noastre se dovedeau mereu complementare, încît niciodată întîlnirile nu ne-au fost sterile.

Dar noua noastră existenţă nu mai are substanţa de altădată. Sîntem alţii în noua condiţie în care apărem. Între noi este Delios. Depindem de el, care depinde de noi. Un cerc mai mult decît vicios.

Apoi mai e Beatrice. Această ne-fiinţă e o obsesie, un virus. Apare cînd nu te aştepţi şi n-o poţi obliga să dispară. Neglijată de Amiral, uitată de bunul Delios, ea se încăpăţînează să revină, inutil, stînjenitor. Mi-e greu s-o alung, admiţînd că aş avea mijloace, nu e amintirea mea. Delios, etern spectator, preferă nurii ei fermecători complicaţiilor noastre. Amiralul în schimb acţionează cu delicateţe, e prudent, s-ar zice că pune de o parte amintirea Beatricei pentru zile negre. Îl iau peste picior, cu prudenţă totuşi, îmi răspunde spiritual, nu i-ar sta bine să mă pună la punct, dar nu sînt de loc sigur că nu simte nevoia. La naiba, îi aparţine, să şi-o păstreze. Nu mă pot împiedica totuşi să rîd gîndindu-mă : dacă se poartă cu atîtea menajamente faţă de umbra ei, cum se va fi purtat cu ea însăşi ! Deduc — nu mi-a spus-o niciodată, nici nu l-am întrebat — că Beatrice a fost pentru el intangibilul.

Dar atunci întreaga agitaţie a lui Delios, ideea invenţiei lui şi strădaniile sale de a o realiza, goana după imaginea Beatricei, totul a fost opera prietenului meu, zbaterea lui la care am asistat fără să

știu, fără să înțeleg, fără să intuiesc! Toată mistica prieteniei se ascunde în fața acestei obtuzități.

Esențialul rămîne însă : el e aci.

Vorbim. Coexistăm. Ne-am regăsit.

Delios, asupra căruia încercăm să nu avem o influență prea nefastă, rostește replicile amîndurora. Încercăm să-l facem să ia totul în joacă. Să i se pară că scrie, că interpretează o piesă de teatru, un dialog. De aceea îl și punem uneori să noteze. Ca să i se pară că el ne creează, că el e realul, iar noi o ficțiune care poate fi acceptată.

Pare ciudat, însă Delios, care nu s-a întrebat nimic în fața atîtor solicitări cel puțin stranii, a început să-și facă probleme. Ocupația noastră devine tot mai mult să-l inducem în eroare pe Delios, să-l determinăm să ne uite. Aceasta ne otrăvește de două ori existența, ca orice ocupație inutilă.

Beatrice apare totuși mai rar. Acum aduce cu sine un aer suficient, pozează oarecum, semn că Amiralul nu mai acordă evocării ei disperata concentrare de pînă mai ieri. Frumoasa pare a suporta destul de bine tratamentul, convenționalismul pe care-l respiră alterează însă imaginea ei depusă în mine. Spre surprinderea mea, fata continuă să mă preocupe, faptul că am descoperit originea acestui profil, memoria Amiralului, nu mă influențează prea puternic, existența ei de o independență părelnică nu se lasă redusă la rolul de ilustrație a vieții altuia. Am crezut prea mult în ea ca s-o înlocuiesc cu o noțiune.

Cu mult mai abstract îmi apare Amiralul însuși. Oricîte eforturi ar depune, e incapabil să se gîndească pe sine pînă la a se profila pe lentilele aparatelor lui Delios. Știe în schimb să evoce cu ajutorul cuvîntului. Trăim, ca doi bătrîni, din amintiri. Am dat cep trecutului. Povestim neobosiți ceea

ce ar fi trebuit să știm prea bine amîndoi, iar pe Delios nu-l prea interesează. Cultul amintirii este certificatul de bătrînețe fără întoarcere. (Acest adevăr e relativ întrucît memoria e activă, ea transfigurează la fiecare zece ani ceea ce a tezaurizat în cei anteriori, adaugă interpretări și semnificații, le inventează, răstălmăcește faptele. Memoria cea mai fidelă e și cea mai mincinoasă — uitucii creează și atît. Așadar, cultul memoriei nu este egal cu stagnarea, cu anchilozarea gîndirii, am stabilit noi într-unul din colocviile prin care ne-am regăsit cu adevărat.)

Povestim la nesfîrșit, în aparență fără sens. Prin fața lui trec defilînd erorile mele ascunse încă de o pudoare pe care prietenia nu a putut s-o învingă. Trec aventurile mele spirituale în căutarea vieții altora, biografia mea de hoț al existențelor. Șovăi înainte de a o numi în fața lui pe Sylvia, șovăi îndelung, avînd însă mereu în minte bănuiala nedreaptă că el știe, a fost cu mine, în mine, a fost de față. Trec peste orgoliile mele și mă destăinui. Reacție firească, ba chiar oarecare admirație care mă tulbură. Spun tot, mă eliberez de ceea ce nici n-aș fi bănuit că mă apasă, acum sînt foarte ușor, vag stînjenit — de ce oare ? — dar liber ca pasărea.

Iar Amiralul istorisește la rîndu-i lucruri binecunoscute, făcînd o trecere lină spre insolit. Povestește bine, Delios e numai urechi, trec zile pînă ce spusele lui se leagă într-o suită logică, aceasta e neașteptată, nu știam nimic despre prietenul meu de maturitate, nu-l intuisem nici măcar pe departe. El n-are de gînd să mi-o reproșeze, deși înțeleg din ceea ce nu-mi spune că prezența alături de el a unui înțelept pătrunzător i-ar fi schimbat cursul vieții. Roșesc interior tocmai pentru că nu-mi face nici un reproș, nici nu-i trece prin minte, mă consideră un om superior, ține cu tot dinadinsul să fie așa, nu pot

să protestez, ar fi o supremă dovadă a orgoliului meu asasin.

Ascult cu o răbdare care mă costă, ascult cu durere, apoi, fără să-mi dau seama, mă las captivat, căci nu sînt numai un rău prieten, sînt și un ingrat, un rob al momentului, un superficial. Istoria lui secretă, aceea pentru care n-am existat mă captivează și, drept culme a nimicniciei mele, urmărirea ei îmi face plăcere ca un roman. Nu mai e nici o nădejde cu mine, îmi zic, și mă las în voia lucrurilor.

Să mor de rîs, un rîs otrăvit, amintindu-mi solemnitatea importantă a zilelor de după dispariția lui. Eram pătruns, definitiv matur, în același timp adolescent, poet, un observator dedublat, însă ce naiv!

Paralizat de macabra surpriză a decesului, pentru mine timpul adopta un ritm special, a cărui artificialitate, în loc să-mi repugne, mă încînta. Cuantele timpului treceau încet, cu finețea imperceptibilă a mișcării norilor într-o zi fără vînt, încet ca limbile ceasului ce se stinge într-un turn medieval, cărora nu le poți surprinde mișcarea din cauză că așteptarea lungește minutele, ceea ce te face să te îndoiești că inima orologiului bate, încet ca moartea mișcării, insesizabil ca sfîrșitul unei mari curbe ce se lipește prelung pe abscisa infinitului, într-un sărut infinit el însuși, pe care nu-l mai poți distinge de stagnare și neant. Zilele se nășteau încet, nu se hotărau să apară, știau că nu le așteaptă nimic, doar ascensiunea muncită a soarelui pe cerul nepăsător, care se decolora lent, o materie prost vopsită ; după un secol, nesfîrșita staționare din amiază, cînd astrul imprudent își făcea siesta chiar deasupra capetelor noastre, ca un șofer care doarme cu șapca pe nas, în mașină, la marginea șoselei. Nu lene, ci o încetineală intrinsecă, celulară, lenea ar fi făcut ziua să se grăbească cel puțin atunci cînd dispărea,

cînd avea perspectiva întoarcerii spre patul în care-şi petrecea letargic nopţile, dar nu, soarele atîrna îndelung la orizont, nimic nu era mai departe de el ca ideea unui sprint final, a unei lovituri de teatru. Plin de sine, convins că lumea va pieri fără el, întîrzia să închidă ochiul său unic, îl păstra întredeschis încă multă vreme, pînă pierea lumina dinăuntru şi poate că atunci ne mai privea totuşi, numai că ciclopul era orb.

Dezlînatul ciclu se încheia în sfîrşit, cu întreaga suită de imagini pe care o tîra după el, adormita grabă matinală a oamenilor cu un picior uitat în aer, abia coborînd, iluzoriu şi fără spor, vehiculele zadarnic aerodinamice pentru îndelunga lor evoluţie între un punct al spaţiului şi altul, încetineală inutilă pentru că nimeni nu profita de ea, omul care avea să fie accidentat nu folosea inerţia formei ce ameninţa să-l distrugă pentru a preveni trista întîmplare, deoarece întorcea prea încet ochii în lagărul lor globular ca să poată surprinde în timp util intenţia melcului asasin.

Cam aşa arăta lumea din punctul meu de vedere de cînd mă simţeam exclus din mijlocul ei, de cînd mi-era tot atît de străină ca mine însumi. Atunci, cînd s-a întîmplat, am crezut că în ea voi găsi un refugiu al meu faţă de mine. Eram convins că ruptura mea interioară mă va apropia automat de mediu, de natură, deoarece altă alegere nu exista. Dar nu, Amiralul mi-o luase înainte, îşi avea alianţele lui, care epuizaseră tot. În mijlocul pactului general mă regăseam singur şi neîmpăcat.

O lume care nu mă interesa nu putea avea ritm, gesturile ei deveneau absurde, iar eu o priveam din afară, ceea ce-mi dădea o obiectivitate sfîşietoare. Disecam atît de mărunt mişcarea din jurul meu şi o făceam dintr-o poziţie de atît de adînc repaus, încît în loc ca, prin contrast, iluzia mişcării să sporească,

aceasta mi se prezenta fragmentată elementar, redusă la forme inexpresive. Călătoria mea prin lumea Amiralului amintește plimbarea unui individ de cîțiva ängstromi printr-o piatră prețioasă și dezamăgirea lui agresivă față de monotonia și lipsa de strălucire a particulelor elementare, a căror priveliște se repetă monoton și obositor, fără să aibă nimic din diamantul promis.

Primele zile care s-au tîrît de la sinistra vizită a morții le-am trăit ca pe un an, cel mai lung din istoria anilor. Dacă nu mi-ar fi spus-o atît de înghețat calendarul, dacă nu mi-ar fi repetat-o, ajunse la marginea răbdării, datele astronomice, aș fi putut crede că am trăit o eră geologică.

Se produsese cea mai mare catastrofă care mi se putea întîmpla, dar în același timp nimic nu se schimbase. Lumea nu îmbătrînise nici cu o zi în plus, oamenii pe care îi cunoșteam înțepeniseră parcă în stagnarea generală a timpului și erau fericiți pentru aceasta, deși atît ei cît și eu știam că alta ar fi fost socoteala la numărătoarea firelor de păr alb. Dar cine stă să numere firele albe ? A trebuit să fac un efort dureros, conștient, pentru a-mi dovedi că, oricît de chinuit, cu oricîte poticneli, nisipul mai curge încă în clepsidra vremii și că n-am încremenit în cea mai oribilă dintre nemuriri.

Asemenea trăiri au celebrat dispariția Amiralului. Un rege ar fi fost flatat. A trebuit să treacă anii ca să aflu toată gratuitatea momentului. Plîngeam un necunoscut.

Deceniile de amiciție nu-l determinaseră, oricît ar părea de ciudat, să se dilueze sentimental în destăinuiri retroactive. Nimic peste ceea ce convenția prieteniei cere. Căci pînă și în prietenie convențiile rezistă. Iar eu am oroare să pun întrebări. De altfel, prezentul său îmi ajungea. Poate unde îmi era familiar. Acolo eram eu.

Dar acum existam prin cuvinte, trăiam prin imagini. După ce mă făcuse beneficiarul secretului său, Amiralul nu mai avea nimic de taină. Se lăsă descoperit.

CONFESIUNEA AMIRALULUI

Ai în față ruinele unui copil-minune, spune Amiralul. Sînt eu, în toată măreția prăbușirii mele. Cu multe decenii în urmă, cînd uimeam lumea cu geniale observații empirice, nu eram încă mai neobișnuit decît un copil oarecare, dat fiind că orice plod își uimește părinții, pentru binecuvîntatul motiv că aceștia nu cer altceva decît să fie uimiți. Este drept, tatăl meu era un pudic, el ezita să mă arate lumii, se opunea demonstrațiilor de precocitate, însă mătușile aveau ultimul cuvînt, ele care mă crescuseră și mă îngrijeau. Mama era un portret foarte reușit, care ilumina camera mea de dormit, dar nu semăna de fel mamelor în trei dimensiuni cu care sînt înzestrați alți copii. A mea dispunea de o calitate pe care celelalte n-aveau decît s-o invidieze, cunoștea o stare superioară, se găsea mai presus de interdicții și obligații, de servituți și revolte: era moartă. Mă simțeam foarte mîndru de aceasta și plin de recunoștință pentru faptul că găsise calea de a impune, de la o asemenea distanță, mătușilor și chiar tatei, căci ei nu-i pronunțau numele fără să coboare vocea. N-am dorit niciodată s-o fi cunoscut, pentru că, îmi dădeam seama, aceasta ar fi însemnat reducerea distanței necesare dintre ea și lume. În mod ciudat, exprimarea sinceră, deși parțială, a acestui sentiment a provocat oroarea capetelor cărunte din jurul meu, dîndu-mi o nesperată satisfacție. Ai fi crezut, bătrîne, să descoperi la mine un astfel de rafinament? Încă de pe atunci mi se părea plăcut să văd cum cei care nu se bucură de stima mea sînt lipsiți de

capacitatea de a mă înțelege. Mătușile făceau crize de deznădejde, în care timp mă părăseau demonstrativ și cu declarații explicite, spre a mă sancționa și a-și repune pe linia de plutire nervii. Se pare că sănătatea mea nedezmințită ar fi scos din minți orice mătușă iubitoare și dornică să-și alinte nepotul cu ceaiuri amare și fulare groase. Le dădeam senzația inutilității, și aceasta nu mi-o puteau ierta. Din spirit de ordine dezertau pe rînd, așa încît de prea puține ori am fost singur cu tatăl meu. El trăia într-o altă lume, din care, atunci cînd își făcea timp să mă vadă, apărea în mod straniu, uneori ca un doctor, alteori ca un camarad care crescuse prea mult și acum era trist că nu puteam sări gardurile împreună. Era un adevărat joc, un joc rar, destul de obositor pentru că-mi impuneam să am răbdare cu el. De pildă, atunci cînd se prăbușea într-o tăcere melancolică, privind în gol, nu mă grăbeam să bat din picior, ci așteptam resemnat să revină pe pămînt, ori îl ajutam s-o facă, ciupindu-l de braț sau băgîndu-i un deget în ochi.

Am fost un elev eminent, deși trișor, căci nu învățam niciodată, ci memoram cu ușurință lecțiile încă din timpul orelor. Tata s-a opus cu energie să fiu ajutat ori supravegheat prea îndeaproape în ce privește școala, dovedind neașteptate vederi largi în această privință. Uneori mă examina el însuși, în absența mătușilor, dornic să afle totuși în ce ape mă scald. În cîteva rînduri a asistat la aceste examene și un bărbat foarte interesant, cu o barbă fosforescent de neagră și ochi tot atît de vii. Alteori acest personaj, care era un prieten al tatii, asista la periodicele și inutilele controale medicale ale căror rezultate scriptice știam că umplu sertarele unui întreg dulap cu grijă ținut sub cheie.

Ochii celor din jur erau ațintiți asupra mea, cu toate plictiselile și satisfacțiile pe care le presupune aceasta. Eram centrul lumii și faptul mă obliga. Tre-

buia să dau de lucru curții mele, să-i ofer preocupări și motive de comentariu, punîndu-i la dispoziție, în felul cezarilor și pe din două cu tata, pîine și jocuri. Era preferabil ca poznele să fie spontane, dar cele făcute se bucurau la rîndul lor de o primire strălucită. Principalul se dovedi grija ca ele să nu absenteze în mod exagerat. Am luat notă. Preferam să dirijez eu însumi atenția suitei mele în modul care-mi convenea decît s-o las să-și amintească de cine știe ce agasante, noi și inutile expertize medicale ori planuri de viitor cusute cu ață albă. Mă enerva de pe atunci anticiparea, părîndu-mi o cale de a-mi limita perspectiva. Întrucît nu se punea problema opțiunii pe loc pentru o anumită carieră, de ce aș fi renunțat să fiu totul ? Cei mari nu înțelegeau aceasta, uitînd că fiecare dintre ei putuse fi la un moment dat biolog (tata) sau mătușă (restul lumii) tocmai pentru că epuizaseră în copilărie profesiunea ideală de a fi orice.

Se pare că tatăl meu nu era lipsit de imaginație, pentru că, după o experiență de zece ani, a considerat preferabil să mă interneze într-o casă de copii decît să mă lase în continuare sub îndoielnica egidă a mătușilor. Acestea s-au considerat unanim jignite și, după o adunare care s-a ținut cu ușile închise și în absența tatii, adunare la care aș fi dat mult să fiu de față, și-au făcut bagajele și au plecat dintr-o dată, frîngînd arcurile unui taxi.

A urmat o perioadă de trecere, cea mai lungă a intimității mele cu tata. Bătrînul (nu era de loc așa) părea intimidat. Niciodată nu se considerase un pedagog. Iar acum se vedea în situația de a mă pregăti pentru o despărțire îndelungată și nu știa cum s-o facă. Amînă cît se putu, pînă cînd, sub imperiul datelor calendaristice (se apropia începerea cursurilor), își deschise inima fără fasoane, cucerind-o iremediabil pe a mea. După ce mi-a explicat în ce constă ocupația sa de biolog, cît este ea de acaparatoare, mi-a prezentat viața de intern fără s-o ideali-

zeze, făcînd, dimpotrivă, apel la valenţele masculine pe care le-aş fi ascuns. A izbutit pe această cale ceea ce n-ar fi putut obţine nici prin promisiuni şi rugăminţi, nici prin intimidări. În aceeaşi seară mă grăbeam să-mi fac valiza după ideile mele, întristîndu-l, mi-am dat curînd seama, cu graba mea de a mă despărţi de el.

Comportamentul său era umbrit, ca întotdeauna, de un mic nor. Părea veşnic dincolo de ceva, de un zid nevăzut alcătuit din gînduri tainice şi regrete. Era ceva foarte subţire, insesizabil pentru mine şi care-i venea de minune, ca o uşoară paloare pe un obraz bine croit. Mai tîrziu l-am considerat elementul său de distincţie, marca intelectualităţii sale. Mult mai pozitiv decît el pe atunci, îl conduceam în chestiunile vieţii concrete, atunci cînd ne aflam între noi. Cele două săptămîni de camaraderie bărbătească, în care n-am admis nici un intrus, au pus bazele sentimentului pe care i l-am purtat ani lungi.

Şcoala cea nouă era departe de a fi raiul pe pămînt, dar nici nu putea fi confundată cu iadul. Singurul rău mai de seamă era faptul că aici, ca oriunde, se învăţa. Nu era o noutate pentru mine, în schimb modul meu de a-mi însuşi materia şcolară a fost o surpriză tulburătoare pentru noii mei profesori. Multă vreme n-au crezut în capacitatea mea de a reţine fără efort, mai ales fără a mă aşeza demonstrativ în sala de meditaţii, cu nasul în carte şi mintea aiurea, ca restul colegilor mei. Pedagogii ultragiaţi şi-au tăiat singuri craca de sub picioare băgîndu-se în sufletul meu, cercetînd ceea ce nu se cuvenea cercetat, şi anume modul de fabricaţie a cunoştinţelor mele. Punerea lui în discuţie le-a fost fatală. Bun orator din naştere, am demonstrat cu uşurinţă că între a învăţa şi a şti nu e nici o legătură cauzală. Am argumentat cu exemple din experienţa publică în ceea ce mă privea şi am izbutit să dau şi o probă de modestie, reducînd în final aria de valabilitate a concluziilor mele la propria mea

persoană. O cale mai sigură pentru a face ca ele să fie în general îmbrăţişate de colegii mei nu exista. În cîteva zile, întreg sistemul de studiu din şcoala respectivă fu la pămînt, spre disperarea corpului didactic. În puţine săptămîni, cei mai curajoşi, precum şi cei mai timizi se aranjaseră în altă parte. Mediocritatea se arătă dispusă la tratative. În curînd refuzul de a învăţa devenise o lege şcolară, încît la ocuparea de către noii profesori a locurilor vacante aceştia nu putură decît să se supună. În fapt lucrurile se petreceau aşa: profesorul preda, elevii ascultau, mai mult sau mai puţin atenţi. Urmau masa, joaca, distracţiile de tot felul. A doua zi, a treia zi erau ascultaţi. Fiecare răspundea ceea ce reţinuse. Pot spune cu fruntea sus că nu m-am făcut de ruşine vreodată. Ceilalţi, în schimb, prezentau senin nedorite sinteze între discipline, idei şi epoci diferite, spre încărunţirea dascălilor slabi de înger. Perseverenţa mea a făcut ca mai înainte de scurgerea unui an aceştia să se simtă vinovaţi de neştiinţa elevilor lor. Jocul meu cunoscuse un triumf absolut. Bătrînul se tăvălea de rîs ascultîndu-mi rapoartele, minunîndu-se fără fasoane de precocitatea la mine a premeditării. Era încîntat de faptul că, împotriva aparenţelor, învăţ. Şi îl interesau prea puţin colegii mei şi victimele din corpul profesoral.

S-ar putea, bătrîne, pentru că mă cunoşti, să ai unele rezerve la cele de mai sus, vreau să spun faţă de veridicitatea lor. O să crezi că tot ce ţi-am îndrugat e invenţie pură. Obiectez: situaţia a existat. De altfel, orice sau aproape orice poate fi impus prin perseverenţă şi convingere unor minţi lipsite de personalitate. Pentru aceasta nu este nevoie decît de puţin talent retoric şi de capacitatea de a crede în ceea ce spui, fie şi numai pentru moment, fie şi numai la suprafaţă, păstrînd undeva în suflet, mute şi în rezervă, adevăratele tale credinţe. Temperamentele pasionate se trezesc uneori, prin funcţionarea

acestui ciudat mecanism, autoare ale unor idei pe care nu le-au gîndit. Un mic adaos de luciditate preface această aberație aparentă într-un joc posibil, pe care eu și colegii mei l-am jucat cu brio luni de zile.

La un moment dat, lucrurile au încetat să mai meargă. Creșteam, ne puneam probleme, sinceritatea jocului nostru scăzu, obișnuința toci aplombul, partida adversă începu să cîștige teren. Către sfîrșitul anului eram singurul care persevera. Astfel, pe nesimțite, lucrurile au intrat în normal, spre fericirea educatorilor noștri, care acum n-ar mai fi crezut că perioada coșmarului existase cu adevărat.

Menajamentele față de mine ale corpului didactic ultragiat ar fi trebuit să mă pună pe gînduri. Este evident că numele tatii impusese neverosimila răbdare cu care fusesem suportat. Deși n-aș fi crezut că bătrînul ceruse cuiva să mă părtinească, oamenii o făceau din acel amestec de prudență și respect care se cheamă considerație. Tata nu dădea pe la școală, cînd aveam poftă îl anunțam și-l puteam vizita pentru cîteva zile.

Uneori părăseam orașul, porneam la întîmplare cu mașina lui puțin cam demodată. Porneam într-adevăr fără țintă, chiar și fără peria de dinți. Îl așteptam în cabinetul său de la Institutul de biologie pînă termina. Atunci își chema secretara și-i anunța plecarea pentru cîteva zile. Femeia îmi surîdea fără prietenie, disparițiile boeme ale șefului îi creau dificultăți cu nenumărate persoane și instituții. Cel puțin dacă ar fi avut loc mai des ori cu o anumită frecvență, astfel încît să le fi putut prevedea! Mă privea ca pe o mică și incomodă curiozitate a naturii, iar eu făceam totul ca să fiu nesuferit, îi surîdeam adică. Nimic nu este mai fals decît un surîs de politețe pe buzele unui copil. Apoi coboram, ne suiam in mașină și demaram. La stînga, la dreapta, spuneam, după inspirație. Și tata executa, amuzat de jocul de-a lipsa de personalitate. Ajungeam cu bine

la un capăt al orașului și de acolo începea goana, tot la întîmplare, pe șosele moderne sau nu, vibrînd ca într-un zbor, însoțiți de murmurul surd al vitezei ori săltînd peste hopurile care mă făceau să rîd cu lacrimi. Ne trezeam în cîte o localitate neștiută, după ce avusesem grijă să nu ne uităm la săgețile indicatoare care o semnalau. Opream în mijlocul ei. Oamenii ieșeau la iveală, se adunau la o mică distanță, comentînd cu jumătate de voce și prefăcîndu-se dezinteresați. Coboram din mașină, ne dezmorțeam picioarele făcînd cîțiva pași în jurul ei, pe urmă, cînd era destulă lume de față, ne suiam la locurile noastre și plecam mai departe fără să fi lăsat în urmă nici un indiciu lămuritor, știind că prin urmare trecerea noastră se va bucura de un comentariu de tot hazul. Căutam să ne rătăcim astfel și izbuteam s-o facem chiar și pe cele mai populate drumuri. Pe măsură ce ne adînceam în necunoscut, lucrurile deveneau mai interesante. Traversam ape al căror nume nu-l cunoșteam și la răscruci alegeam la întîmplare drumul. Uneori ne întorceam fără vrere în locuri explorate cu o zi ori un ceas înainte. Nu regretam, insistînd, dimpotrivă, în credința că este vorba de un altul. Cînd ne era foame, opream în prima localitate și mîncam ce se găsea, fără nici o preocupare pentru confort, estetică sau igienă. Seara băteam la ușa unei case alese după criterii fanteziste și ceream găzduire. Îmi frecam cu deliciu obrajii de păturile străine, în atingere cu care corpul meu se bucura de senzația că există. A doua zi lipăiam desculț prin iarba plină de rouă, iar dacă dădeam peste vreun ciob storceam o picătură de sînge rotundă și tremurătoare, după care treceam înainte.

Ce bine e să vorbești! Doamne, de ce n-am făcut-o atunci cînd mai aveam un glas propriu și un chip? De ce... Întrebare inutilă, întrucît admite

mai multe răspunsuri. De cîţi ani ne cunoaştem, bătrîne? Da, era în vara aceea... Ciudat, ce nevoie imperioasă de camaraderie m-a încercat atunci, în singurătatea mea inumană, şi cu cîtă forţă mi-am impus tăcere în momentul în care te-am descoperit. Îmi ajungea că exişti. Mă temeam însă că, aflînd, vei fugi. N-am să ştiu niciodată dacă ar fi fost sau nu aşa. N-am vrut, nu vreau să ştiu. Şcoala renunţării am învăţat-o cu greu. Decît să te văd întorcînd spatele iadului meu, am preferat să păstrez un ungher al tainei. N-ai fi crezut că Amiralul e în stare de una ca asta, nu-i aşa?

Inutil să continui a-ţi relata copilăria mea. Sînt clipe care nu-mi aparţin. Eu nu pot avea o biografie. Ridicole pagini, idilizînd o vîrstă pe care n-am cunoscut-o şi un părinte problematic. Sînt sincere totuşi. Aşa am trăit ani lungi şi doldora de momente demne de reţinut... sau de uitat. Dar de unde, ani scurţi şi derizorii, abia acum ştiu ce înseamnă o zi lungă.

Bietul bătrîn cîte eforturi va fi făcut pentru a găsi un mod de comportare faţă de mine care să nu fie absolut fariseic. Ţinea să-mi placă, era lacom de recunoştinţa şi dragostea mea şi îşi repeta, desigur, ideea că ele or să reziste, că prin ele îşi va afla împăcarea. Se purta camaradereşte cu mine — pentru că ştia că nu are nici o autoritate în faţa fiului său şi că trebuie să privească în ochii mei ca spre un judecător. De aici libertatea, originalitatea educaţiei pe care mi-a dat-o, frica lui faţă de mine. Astăzi abia înţeleg.

În acelaşi timp curiozitatea satisfăcută şi veşnic reînnoită, bucuria egoistă de a fi avut tăria s-o facă, împotriva conştiinţei, a chinurilor prevăzute, de care nu se poate să nu fi fost mîndru. Martir al ştiinţei, torturat de el însuşi!

Şi apoi marea farsă, evadarea, dispariţia exact la momentul potrivit, în preajma clipei în care riscam

să devin destul de om ca să cotrobăiesc prin rafturile anilor trecuți, destul de ager ca să înțeleg ceea ce nu-mi spunea. Timpul, o știu, lucra pentru mine. În orice moment, din oricare direcție putea să apară scînteia care să provoace incendiul. Viața pe vulcan l-a ucis.

A murit la timp, deși nu e de loc sigur că aș fi aflat vreodată ceea ce-mi ascunsese cu atîta grijă. Și-a luat cea mai eficace măsură de prevedere, singura garantată. Îl admir pentru moartea sa, care-mi apare nu ca o ispășire, ci ca o recunoaștere.

Murise, iar eu, orbul, mă mișcam în penumbra unei tristeți teatrale și notam impresii academice, în vreme ce în jurul meu, prin dulapuri, hîrtiile foșneau de revoltă.

Cădea o parașută albastră: seara. În interiorul domului de mătase lumina scădea treptat, se retrăgea ca o apă. Culoarea era tot mai profundă. Parașuta cobora mereu. Curînd avea să atingă munții cărora le împrumuta un indigo artificial. În emisfera albastră vîntul nu îndrăznea să bată, păsările tăcuseră, brațele arborilor cădeau. Nimic nu mai mișca. Frunza care întîrzia să se scuture aștepta, prinsă de-o ultimă fibră, ziua a doua.

Parașuta cobora încă, cerul era tot mai aproape, încît păru că țesătura lui se distingea cu ochiul liber. Pe alocuri străbătea lumina de dincolo. Erau stelele. Apăreau fără zgomot și număr, o invazie mută. Noaptea era slabă, era transparentă, noaptea nu se putea opune. Luminile veneau direct spre Pămînt, de aceea păreau a sta locului, creșteau numai în strălucire, pe măsură ce se apropiau.

Le priveam de la fereastra înaltă și aveam, ca și altădată, senzația că zbor în întîmpinarea lor, antrenat cu tot ce mă înconjură într-un elan unanim. Le priveam fără un gînd, simțeam numai glasul memoriei. Stelele nu erau adevărate, ceea ce vedeam

era doar umbra stelelor, a altor stele din alte nopţi ferecate în mine. Eram departe de ele, mai departe ca stelele de Pămînt, departe ca nopţile stelelor adevărate.

Înapoia mea tăcea cabinetul bătrînului. O linişte de plumb era în aer, atîrna de plafon, aşteptînd momentul în care să cadă. Nimeni n-o bănuia printre casetoanele de stejar, unde se ascundea, incoloră, pernicioasă. Aştepta cu o răbdare perfidă, o răbdare proteică, atotputernică, o răbdare ce-i ţinea loc de aer şi hrană, bine şi rău.

Omul trecea pe dedesubtul ei, îşi depăna paşii, zilele şi nu ştia. Rămînea pe gînduri dedesubtul ei, lansa jocurile de artificii ale ideilor şi nu ridica ochii, nu vedea peste creştetul său echilibrul precar al acestei linişti de piatră, calmul ei de complice al morţii.

Şi răbdarea, monumentala, monstruoasa răbdare a fost răsplătită. Omul s-a chircit în fotoliul său şi n-a mai fost el. Moartea care poate orice nu l-a putut culca într-un pat. A murit ca un pom, retezat de la bază, dar nedezrădăcinat. Atunci liniştea s-a putut prăbuşi, s-a prăbuşit din olimpiana ei aşteptare, a strivit toate mobilele, a strivit paşii lui încă vii, o mişcare ce mai persista ca un fum de ţigară, masca în aer a chipului dispărut. În căderea ei, liniştea a distrus totul, nimic personal nu se mai află în cabinetul pustiu. Au murit şi convorbirile noastre ; intimitatea, dragostea dintre noi nu au fost niciodată.

Nu avea cum s-o ştie, l-a surprins pe nepregătite. Victoria liniştii l-a găsit cu porţile deschise, fără apărare. Liniştea a pătruns şi în mine, o simt pe piept şi pe limbă, mi se scurge în vine, mi s-a depus pe creier, în dinţi, o exal prin pori. Nici un gînd, nici o amintire nu au cuvîntul, să vină stelele, de altădată, de azi, cu ochii pierduţi le întîmpin, urc înspre ele, fug de stînca tăcerii din spatele meu. Nici un gînd, nici o dorinţă, nimic nu mă leagă de un

centru de gravitație. De ce atunci nu-mi iau zborul, nu mă ridic deasupra mea, deasupra tăcerii și a morții, spre stele, spre navele care vin de milenii spre noi? O greutate mă trage înapoi, o sferă de plumb îmi atîrnă de gleznă: e vina. Omul care lucra în odaia aceasta, omul care a murit a fost victima mea.

Mă întorc, mă îndrept cu pași hotărîți spre ușă, aprind luminile sub care-i plăcea dispărutului să mediteze. Fericirea de a gîndi, spunea el, merită o lumină de bal. Bătrînul iubea ființele pure, fanteziile sale aveau culori vii, făcea astfel ca lucrurile să nu aibă umbră. De aceea atîta lumină în tot institutul. Era marea sa risipă, extravaganța și singurul lui snobism. Valurile de fotoni nu l-au ajutat să zărească liniștea ultimă așteptînd sub plafon. Nici pe mine nu m-au făcut să ghicesc în cordul bătrîn și uzat punctul slab.

O moarte surprinzătoare, violentă prin faptul că nu se gîndise nimeni la ea, mai cu seamă acolo, în lăcașul vieții, cum se cădea să rămînă acest institut. Acolo totul se asocia cu viața, cu apariția, cu stăpînirea ei. Acolo, unde se studiau legile celor mai încăpățînate secrete ale naturii, unde omul făcea munca lui Dumnezeu, fiecare se considera nemuritor. Dar nu era adevărat decît intr-un sens. Moartea conducătorului lor ne-a adus la realitate.

M-am așezat la biroul de nuc. Mi-am văzut numele pe agenda deschisă. Pe pagina plină de însemnări abreviate, numele meu prevedea convorbirea din urmă.

Am tras încet sertarul. Descoperii o anumită dezordine, ordinea lui, *moartă și ea o dată cu el, care știa s-o interpreteze. Fișe, notițe cu termeni familiari iluminînd o idee, o clipă trecută, o etapă a creației, a contradicției, a îndoielii. Cifre, formule vorbind încă limba lor rece, sinistru, ca unghiile care mai cresc după moarte. Rădăcini izbucnite energic,*

menite să poarte tulpini care nu se puteau ghici. Era dezolant acest ogor părăsit, cu plante misterioase, oprite în creştere, ipoteze ce nu mai aveau să se confirme, despre care nu se va şti niciodată care ascunde fructul promis şi care-i sterilă.

Pe cristalul biroului, ca nişte mici galaxii, mate pe luciul fără cusur, cîteva amprente, amprentele lui, masca mortuară a degetelor lui, cu cifrul lor tainic nealterat. Am regăsit aceleaşi amprente pe tocul subţire, pe onixul tamponului care nu se mai legăna. Mi-am lăsat palmele peste ele şi mi se păru că dăm încă o dată mîna. Avui o neaşteptată senzaţie de prezenţă. Ridicînd ochii, am tresărit văzîndu-i pardesiul, bastonul şi pălăria uitate în micul cuier din spatele uşii.

Am încuiat, grijuliu, sertarele ascultătoare, lăsînd cheile să-mi lunece în buzunar. Ne legau încă prea multe gînduri şi planuri pentru ca dialogul nostru să poată fi rupt.

Lipsită de principalul său locatar, casa părea un deşert. Aşteptam în fiecare moment urletul fiarelor însetate de sînge. Mă simţeam de prisos şi eram astfel. În faţa morţii avem un complex de inferioritate. Fiecare lucru ţipa de inutilitate, scara pentru că n-o mai urca el, fotoliile pentru că nu-l mai prindeau în braţele lor, lumina, covorul, masa de lucru îşi considerau existenţa încheiată. Făcută să adăpostească un spirit mare, o personalitate plină de forţă, o conştiinţă, vila părea secătuită, redusă la o schemă abstractă, la un schelet lipsit de suflare, formă fără fond. Armonia „dinainte" dintre cămin şi locatar prefăcea locuinţa într-un ţinut intim, primitor. Fusesem la mine acasă sub acoperişul de ţiglă roşie, ascuţit. O dată cu plecarea celui ce-i dădea viaţă, casa decedase, mă înconjura cu suprafeţe lipsite de expresie, reci, oarbe. Mă simţeam în bătaia vîntului, neadăpostit. Afară era mult mai bine, un spaţiu liber îşi

are viaţa sa proprie, respiră cu vîntul, vorbeşte prin zgomote, prin mirosuri, prin formele pe care nu le conţine, dar nici nu le neagă de vreme ce vidul e punctul geometric al tuturor posibilităţilor. Pe cînd casa nu poate fi decît ea însăşi şi a noastră o făcea în modul cel mai dezagreabil.

Mă sufoca nevoia să mă impun acestei menajerii neascultătoare, acestui supus care-mi întorcea spatele. Treceam din cameră în cameră cu paşi apăsaţi, dar cînd trînteam o uşă nu mă puteam împiedica să ascult, vinovat, ecoul. Aş fi deschis radioul dacă n-aş fi avut sentimentul că fac o impietate. O voce ar fi răsunat dezinvolt, deplasat, iar încăperea ar fi amplificat sunetul, ca o cameră goală.

Dacă aş telefona cuiva? Simţeam însă nevoia de a fi singur în faţa nesiguranţei mele, casa n-avea decît să-şi bată joc, ea e mută, în faţa prietenilor însă nu voiam să şovăi. Aş fi putut să plec, să lipsesc o săptămînă sau două. Dar la întoarcere situaţia ar fi fost neschimbată, era mai logic s-o înfrunt acum.

Aşadar, bag mîna în buzunar, scot o legătură de chei: ale lui. Voi deschide toate dulapurile cu hîrtii ale bătrînului, voi profana toate locurile interzise, astfel voi dizolva tabuurile şi lucrurile vor intra în normal.

O încercare, încă una. Broaşte neînsufleţite, lemn umbrit de vreme, cu discrete încrustături, uşi de cristal cu brizbizuri de muslin. Hîrtii. Dosare, manuscrise legate reprezentînd lucrări încheiate, alte hîrtii, vrăfuite într-o perfectă ordine. Pe fiecare dosar, titlul complet. Comunicările tipărite, unele de cîteva foi, altele de sute de pagini, sînt aşezate în serie cronologică. Volumele publicate. Exemplarele pe care a făcut îndreptări.

Un spaţiu acordat lucrărilor neterminate. Fiecare dintre ele poartă o menţiune: „Idee depăşită...", „Inclus în...", „Renunţat în favoarea unor noi zone

de investigație". Pe cîteva: „Întrerupt din criză de timp". Un creion ascuțit ștersese ultimele trei cuvinte, înlocuindu-le cu: „din cauza morții".

Am făcut instinctiv un pas înapoi, mi-am retras mîna. Această pedanterie neverosimilă părea o glumă funestă.

Eram foarte tînăr în clipa aceea. La douăzeci de ani ai despre moarte o reprezentare livrescă, solemnă și festivă. Moartea ține de spectacol, cei care mor cată să țină cont că sînt priviți. Strămoșii o știau, păstrau pentru ultima clipă un cuvînt memorabil, țineau să fie curați, eleganți chiar, dacă era cu putință, evitau să se plîngă. Să te înduioșezi de propria ta soartă, să-ți permiți un act melodramatic este o crimă împotriva propriei tale memorii. Bătrînul n-ar fi trebuit s-o facă. Dulapurile căscau șase uși înalte. Aici zăcea, moartă și ea, opera lui de o viață. Nu mi-l evoca. Ce straniu: scrierile nu erau de loc solidare cu dispărutul. Beneficiau de o altă existență materială și de o altă moarte.

„Întrerupt din cauza morții". Înseamnă oare că știa? Ideea mă teroriza. Nu era cu putință, se credea sănătos, altfel s-ar fi tratat, s-ar fi plîns... Un atac de cord, un atac neașteptat... Nu: „Întrerupt din cauza morții".

Trebuia să aflu. Am răscolit prin dulapuri, tulburînd ordinea, am căutat apoi în scrinurile care nu se încuiau niciodată, în camera de dormit. Trebuia să existe un jurnal, niște însemnări, o formă în care omul acesta se exterioriza, își descărca neliniștea.

Am găsit un pachet de scrisori. Respirația mi s-a tăiat. Scrisori primite din partea mamei. Un stil greoi, demodat, sprinten și spiritual însă dacă e raportat la epocă.

Mama... Un chip de o tragică imobilitate, memorat după fotografii.

Erau multe scrisori. Am deschis una. Mîna șovăi. Am citit totul începînd cu data. Data... Ce sens

avea? Nu m-am putut împiedica s-o fac. Era un mod de a amîna întîlnirea. Data... Revenii la ea. Ce mă intrigase oare? Ce mă făcea să mă întorc asupra ei?

Sării în picioare. Tremuram. Imposibilul se căsca înspre mine. Data era posterioară decesului mamei!

Am desfăcut febril celelalte plicuri, apoi am renunţat. Am comparat ştampilele. Corespondenţa continuase şase ani după moarte.

Mi-am impus linişte şi am citit scrisorile. Erau afectuoase. Mulţumeau pentru veştile îmbucurătoare privind sănătatea şi progresele mele. Dădeau vagi indicaţii asupra unei existenţe pe care şi-o construise după ruptură. Nici un cuvînt de reproş. Scrisorile erau adresate post-restant.

M-am simţit mic, eram vexat de tăria discreţiei paterne. Intervenise o despărţire, foarte bine, aş fi putut s-o aflu. Părinţii se feresc de judecata copiilor, perfect, dar de aici pînă la a păstra secretul o viaţă întreagă!

Îşi asumase riscuri nelimitate ascunzîndu-mi existenţa mamei. De ce o făcuse? Dragoste rău înţeleasă? Orgoliu masculin?

Un tată mort, un altul abia născut, o mamă fantomatică erau prea mult dintr-o dată. Am deschis radioul. O muzică violentă îmi zgudui timpanele. Un burete de gheaţă şterse formele complicate ce se suprapuneau pe retina imaginaţiei mele. Ritmurile izbeau pereţii, făceau să vibreze lustra, alungau straniul, neverosimilul. Sincopele se înfigeau în lemn, tăiau sticla ca un diamant. Lucrurile prinseră să trepideze, nervii îmi rezonau în ritm cu ele, dureros ca o chitară vie. Mă simţii beat, însă liber. Aparatul răcnea, probabil că vecinii erau intrigaţi, dar gîndul acesta mă bucura. Era o mică răzbunare, prima.

Uluit de tata. El şi o existenţă dublă! Un secret în vîrstă de douăzeci şi doi de ani. Bătrînul jucînd teatru în faţa mătuşilor, a colegilor, a mea. O vedea

în portretul din camera mea și nu tresărea. Asculta întrebările mele și-mi răspundea limpede și concis. Niciodată în două decenii nu a lăsat să-l trădeze o scrisoare, un gest, un cuvînt.

Oare se vedeau? Ce-și spuneau în aceste ocazii? Discutau la fel de camaraderește și în termeni științifici? Scrisorile ei sînt redactate atît de impersonal... Nu i-a scăpat niciodată denumirea locului în care lucrează sau numele, adresa, vreun indiciu. Pare om de știință ea însăși. Un ciudat om de știință, care folosește noțiunea de păcat. Referiri vagi la păcatul comun. Eu sînt fructul păcatului lor. Să nu-ți pară rău, mamă, de păcatul care mi-a dat viață!

Bătrînul colindă cu mine țara, batem toate drumurile cu putință, oprim la întîmplare și niciodată nu tresare în fața unei întîlniri. Un hazard organizat — există oare așa ceva? Dar atunci dezordinea din sertarele lui? Nu, imposibil. Pedanteria din dulapurile cu lucrări? Acolo era altceva, implacabilitatea morții l-a îndemnat să țină ordine în arhiva sa. Sertarele erau partea sa vie, aici mai putea interveni ceva, pentru ele mai exista un mîine.

De ce s-au despărțit și cînd? A știut să alunge mătușile înainte să învăț a pune întrebări periculoase. Copilul-minune nu a descoperit a doua viață a tatălui său. Un conflict amoros, un adulter? Despre ea vorbea puțin și frumos. Din motive pedagogice? Poate. Bătrînul — un calculat! El și autocenzura! Și rătăcirile noastre fără program? Și excursiile mele de mai tîrziu, libere de orice interdicții?

Garderoba tatei mă fascinează. Curba spinării lui ușor aplecate. Mănușile uzate. Pantofii tăiați în două de încrețiturile fine, transversale. Cămășile foarte îngrijite. Batistele, cochete, adunate din toată lumea, o adevărată colecție.

Controlez, pe rînd, buzunarele tuturor hainelor. Nenumărate simptome ale unei vieți întrerupte. Un buton desperecheat, un stilou rătăcit, cărți de vizită, urme de tutun, cîteva fire albe căzute pe un guler,

o pată minusculă, semne de uzură, crețuri la îndoitura unei mîneci. Romanul meu polițist nu înregistrează nici un progres.

O să-i chestionez pe colegii tatii. N-o s-o fac. N-am să pot manevra destul de inteligent. Iar ei n-or să-mi spună pentru nimic în lume ceva compromițător despre el. Prostul de mine! Nu de fiul său s-a ascuns, ci de lumea întreagă.

Nimeni nu are voie să fie tată pînă-ntr-atît! Omul are drept la neprevăzut. Dumnezeu nu mai există; în ce să credem dacă nu în inepuizabilul resurselor noastre? Primul sprijin al omului este el însuși. Cînd îmi descopăr o slăbiciune, produc un anticorp, caut în mine tendința contrară, care doarme. Ce mă voi face cînd mă voi ști fără apărare în fața răului, a prostiei, cînd mă voi ști pierdut, dezarmat, condamnat?

Să fii un pachet de idei fixe, formînd un cerc vicios ridicat la cub prin faptul că fiecare dintre ele este un adevăr, un dat! Scopul vieții devine desfășurarea pînă la capăt a ghemului, o operație plicticoasă, pedantă, fără surprize. N-am frecventat niciodată ghicitoarele pentru a nu-mi reteza pofta de viață. Să știi dinainte înseamnă să primești binele ca pe o necesitate, fără bucurie, și răul fără revoltă. Pasivitate și resemnare. Cenușă între dinți. Spleen.

Cîtă risipă de imaginație pentru a da naștere unei vieți lipsite de ea! Într-un sens, rostul vieții este imprevizibilul. Deși nu seamănă cu un roman de aventuri, existența se bazează pe cîteva dintre legile lui. Aceeași bine cunoscută luptă între tendințe, aceleași surprize cînd una dintre ele se dovedește a fi contrariul său, urmate de un sfîrșit lacrimogen.

Ce face plăcerea lecturii unui roman polițist? Va fi, desigur, o crimă. Care? Va apărea un vinovat. Cine? Acesta va fi descoperit, prins. Cum? Aceste întrebări minore conțin cele trei axe ale unei ase-

menea cărţi. Dar viaţa? Aproape toate datele ne sînt comunicate dinainte. Încă din copilărie ştim că vom creşte, vom învăţa, ne vom alege o carieră, vom debuta, vom iubi, ne vom căsători, vom deveni părinţi, cariera noastră va atinge un apogeu, copiii vor creşte la rîndu-le, se va apropia timpul odihnei, al contemplării şi meditaţiei, vom ceda locul celor mai tineri, mai în puteri, apoi ne vom restrînge treptat cercul vital pînă la dimensiunile unui singur punct. În sfîrşit, punctul însuşi va dispărea, nu va rămîne decît un nume în cărţile de telefon depăşite, o amintire ce va muri o dată cu purtătorii ei. Ştim toate acestea şi trăim totuşi. Trăim pentru a vedea cum, în ce fel specific vom trece prin fazele clasice ale vieţii. Şi facem totul ca pe terenul acesta îngust să fim în cît mai mare măsură noi înşine, să nu semănăm cu aproapele. Şi dacă nu avem imaginaţia să ne creăm un ideal sau îndrăzneala de a improviza, de a juca unul, ne alegem un erou din istorie, din literatură şi-l urmăm cît mai îndeaproape, în limitele destinului propriu. Aşa iau naştere ediţiile de buzunar, versiunile prescurtate, imitaţiile de bîlci care mai amintesc eroul numai prin mizeria grajdurilor demne de Augias, prin forma pălăriei, prin ochiul acoperit cu o faşă neagră, prin ticuri. În acest spaţiu ridicol de îngust şi de supus ispitelor imitaţiei de toate calibrele se ascunde ineditul vieţii, sarea care face să poată fi trăită. Criminal cine ucide un om nu pentru că distruge binecuvîntatul ciclu al naşterii, nunţii şi morţii, ci pentru că zădărniceşte o experienţă, împiedică un răspuns propriu, poate unic la problemele veşnice. Viaţa e creaţie? Foarte bine, dar interesant este numai particularul: ce şi cum voi crea, în ce mod personal voi confirma legea — şi o voi confirma oare? Fără aceste amănunte fiecare dintre noi ar descoperi din nou roata, ar începe din nou „Eneida", fiind răsplătit cu înţelegerea zădărniciei noastre.

Copilul e dat pe mîna unor mătuşi dezgropate dintre ruinele familiei uitate, tatăl se ţine de o parte, nu-şi permite decît să urmărească evoluţia medicală a cazului, abia mai tîrziu, cînd copilul creşte, cînd se mişcă, vorbeşte, cere, întreabă, manifestă preferinţe şi pare să-l iubească, abia atunci începe şi el să creadă că rodul experienţelor sale trăieşte, că poate fi atins fără menajamente şi cercetat cu tot curajul, atunci îşi permite bătrînul să se gîndească la faptul că are un fiu şi-şi înţelege răspunderea. Face tot ce poate pentru el, alungă din juru-i ce i se pare neplăcut, mătuşile sînt sacrificate, şcolile sînt schimbate după capriciile micului tiran, tatăl e fericit însă, căci se manifestă calităţile pe care a vrut să i le inculce, precum robusteţea, capacitatea intelectuală dezvoltată, adaptabilitatea. Dacă n-ar fi adăugat totuşi o sensibilitate de prisos... La un moment dat înţelege că ratează totul prin exces de grijă. Atît ca experiment cît şi ca pedagogie, băiatul trebuie tratat întrucîtva mai bărbăteşte, trebuie lăsat să se descurce în împrejurări diferite, lăsat să se înţeleagă cu lumea, să se pregătească pentru a purta singur dialogul cu viaţa atunci cînd intermediarul va fi dispărut. Pentru că, aici va fi avut o senzaţie de monstruos, maşinăria pe care a pornit-o va funcţiona şi după moartea lui, şi nu va şti cum...

Cînd a intervenit criza? Dar mai întîi, a intervenit oare? Va fi înţeles odată şi odată că n-avea dreptul să dea viaţă unui om construit după voinţa sa? Dacă oamenii contestă dumnezeirea e şi pentru că-i refuză privilegiul de a controla aluatul uman, de a adăuga inteligenţă, de a scădea fantezie, forţă, talent. Fiecare îşi cere biletul la loteria aceasta care e viaţa. Dacă nu mă pot crea singur, dacă nu-mi pot însuşi, orice preţ aş plăti, nici una dintre calităţile cu care omul se naşte, refuz să acord altora posibilitatea de a mă modela! Dacă împotriva eredităţii mele nu pot nimic, cel puţin nu s-a acţionat contra mea decît

Mă port cu mine ca detectivul care arată criminalului că știe ceva, dar nu precizează ce, îl fierbe, întîrzie să formuleze acuzarea, se amuză pe spinarea panicii pe care a infiltrat-o în omul din fața sa, își oferă această recompensă după epuizanta cursă a dovedirii și prinderii vinovatului. Detectivul respiră încă greu, ar fi timpul să sfîrșească o dată cu istoria asta, dar se ferește s-o facă, i-e teamă de clipa în care urmărirea atît de frumoasă, încolțirea atît de inteligentă vor sucomba în fața definiției prozaice a crimei. Situația pare fără ieșire, timpul bate tot mai repede, încordarea crește. Și deodată, destindere. Episodul a fost evitat. În mod salvator, nervii criminalului au cedat primii. Iată-l mărturisind. Iminența demascării și-a produs efectul. În gura lui proza e cum nu se poate mai potrivită, poezia poate rămîne în sferele pure. Detectivul își șterge fruntea și mîinile cu o batistă albă, ascultă cu o nemulțumire jucată, în fond e fericit, e și dezolat de nivelul coborît al expunerii, își repetă însă că nu crima e treaba lui, ci criminalul, să nu confundăm, fiecare cu stilul său. Batista albă e la locul ei în buzunarul de sus al vestonului, mîinile sînt curate și albe, prinsul n-are decît să se umple de murdăria faptelor pe care le istorisește. E prima lui penitență, și o știe, de aceea se frămîntă pe scaun, își freacă mîinile pe care și le simte murdare, dar nu îndrăznește să folosească și el batista, de altfel a lui n-ar fi albă, n-ar putea fi, el e vinovatul. Mărturisește, cu aceasta începe dreptatea. Acum e rîndul judecății. Detectivul poate să plece.

Nu e vina mea. Vinovatul a mărturisit, dar în cîteva mii de pagini de știință. E ca și cum ar fi tăcut, ca și cum s-ar fi adresat peste capul nostru acoliților săi într-un limbaj cifrat. Am stat o zi și două nopți pe covorul semănat cu dosare și registre care-mi erau dedicate. Fișe, teancuri nesfîrșite care urmăreau evoluția a tot ce putea înregistra medicina.

S-ar putea crede că întreaga sa viață tata nu s-a ocupat decît de mine. Aflu și cauza. O deduc. Apoi mi se confirmă în chip explicit. Alung dovada limpede, pentru că nu poate fi adevărat. Probele sînt multiple. Sute de dosare cu dovezi. Nici o acuzație n-a fost urmată de o mărturisire mai largă și mai orgolioasă.

Ideea i-a venit la douăzeci și doi de ani. Vîrsta mea. Încă o ironie. Un fir de melodramă, venit la timp. A cercetat în taină, apoi a trăncănit, a încercat împreună cu unii, cu alții. Unii au rîs, ceilalți au ridicat din umeri. Atunci a renunțat. Aparent. A lăsat să treacă timpul. Și-a făcut o carieră. A obținut astfel mijloacele care-i lipsiseră la anii mei. Le-a obținut și le-a folosit.

Apoi a fost nevoie de colaborarea unei femei. A căutat îndelung și a găsit omul potrivit, femeia care știa să tacă. A ales-o bine, ea tace încă și astăzi.

Într-o bună zi a chemat-o la el și, cu ușile închise, i-a spus. I-a dat timp de gîndire. I-a dărîmat pe rînd obiecțiile, formulate sau nu. Și-a mărturisit propriile îndoieli, sincere sau prefăcute. Pentru că era hotărît, de zece ori hotărît să încerce, cu orice preț. S-au înțeles. Pentru știință. Suprema confirmare va fi experiența. În limitele moralei și legii nu se poate. Foarte bine, se vor plasa în afara lor. O morală superioară: științei totul îi este permis. Doar nu aveau să ucidă pe nimeni, dimpotrivă, vor procrea.

Ereditatea dirijată... E bine spus oare? De fapt este vorba de negarea totală a eredității, de construirea unei formule noi, prestabilite. O moleculă de acid nucleic prelucrată de om. Îi tremură glasul vorbind, pentru că în gînd se compară cu Dumnezeu. Speră că tînăra face și ea apropierea. Momentul poate fi epocal, dar el mai are grija formei. Fata e de mult subjugată; acceptă orice, atît e de grandios

ce propune profesorul. N-are nevoie de nici un răgaz pentru a lua o hotărîre, îl primeşte totuşi, o amînare necesară pentru a se pregăti sufleteşte.

Începe o muncă de ani de zile. Trebuie procurate sumedenie de aparate şi construite altele, imaginate de el, extrem de complicate şi costisitoare. Pentru fiecare achiziţie trebuie inventat un mobil, fiecare aparat trebuie pus să facă ceva, altceva. Trebuie realizate legături cu institutele de fizică şi electronică, doar totul se va petrece la nivel molecular. Va şti să conducă operaţia? Da, desigur, nu degeaba s-a pregătit fără încetare în aceste două decenii de după studenţie. Are toate calificările necesare. A dobîndit-o şi pe aceea de a induce lumea în eroare, de a-i face pe oameni să-l servească fără s-o bănuiască, să lucreze în vederea unui scop care le scapă, convinşi, totodată, că ştiu tot ce priveşte munca lor. Această fenomenală capacitate dă roade, treptat armata tehnică este pusă la punct, aparate şi oameni sînt aliniaţi după o schemă logică, deşi la distanţe de sute de kilometri şi fără să ştie unii de alţii. Ei nu aşteaptă decît un semnal pentru a trece la acţiune, habar n-au însă că-l aşteaptă, după cum nu vor şti ce fac atunci cînd se vor fi pus în mişcare.

Trîmbiţele sună, ziua cea mare a sosit. Noul arhanghel îşi pune nimbul, avînd grijă totodată să nu fie văzut. Numai o tînără care nu ştie să-şi exteriorizeze sentimentele, o fiinţă exemplară prin aceasta respiră alături de el aerul tare al cîmpului de bătaie. Experienţele au început, nimeni nu bănuieşte nimic, mii de oameni lucrează pentru savantul nostru, nici prin gînd nu le trece că participă la o epocală încercare a forţelor între om şi natură, nu-şi închipuie că iau parte la o crimă. Mii de ratări, zeci de mii de reveniri, ani lungi de perseverenţă cu un surîs misterios pe buze, ani grei, de descurajare. O nouă încercare pare să promită şi dezamăgeşte. O alta îi duce perfid pînă-n pragul succesului. O intre-

rupere se impune. La reluare nimic nu mai merge. Ceea ce izbutea ieri li se refuză acum. Un aer de nebunie bîntuie, dar mecanismul funcţionează ireproşabil, fără nici o gafă şi nici o pierdere ireparabilă. Ar putea renunţa, dar n-are destule motive, şi apoi capitalul investit, imaginaţia şi organizarea, în sfîrşit, ce va zice aceea care aşteaptă de ani de zile confirmarea promisiunilor lui? Tăcerea ei îl stimulează, îl obligă, uneori o urăşte pentru aceasta, dar nu renunţă la ea şi ea nu dispare, nu fuge, nu se năruie, ea este în fiecare dimineaţă lîngă el, gata s-o ia de la capăt, gata, cu ştiinţa şi trupul ei, să construiască omul sau o himeră.

Şi deodată reuşita. O prăbuşire din culmile încordării într-o proză atroce. Produsul a mii de oameni organizaţi genial şi conduşi în chip diabolic vreme de ani întregi va fi un copil în carne şi oase, care urlă şi uneori are scaunul deranjat. Contrastul dintre minunea aşteptată şi realizare este atît de mare, că bucuria întîrzie. Îndoielile curg: oare nu s-a produs un accident? Nu cumva copilul e pur şi simplu efectul colaborării erotice a celor doi, rămas insensibil la prefaceri? Ca să obţină un răspuns trebuie să aştepte. Ani în şir. Alţi ani. E greu. Trebuie însă. Femeia nu poate. Nu va putea. În ultima vreme a fost ţinută departe, pentru a putea da naştere copilului. Nu va mai reveni. Va fi ajutată să se regăsească, să se ferească de sentimente care n-au nici un rost în cazul acestui experiment. Se va feri el însuşi, căci e mult mai vulnerabil acum, cînd reuşita i-a adus destinderea. Cei din jur se miră, ce schimbare, căsătoria l-a întors pe dos, nimeni nu ştie de ce s-au despărţit, nimeni n-o va mai revedea pe femeia care nu mai e tînără, dar n-a uitat să tacă şi şi-a creat undeva, în provincie, o altă viaţă, din care iese foarte rar pentru a scrie profesorului post-restant, avînd grija de a nu semna.

prin pasivitate. De altfel, n-am nimic împotriva intervenţiei în ereditate cînd e vorba de un părinte bolnav, dezechilibrat, deşi acestora le e interzis de a face copii. Dar să creezi un psihic, să exerciţi cel mai odios şi definitiv dictat asupra unui om şi mai ales, după aceasta, să n-ai tăria de a distruge toate urmele, să te laşi în voia orgoliului care-ţi spune să păstrezi dovezile pentru ca satisfacţia interzisă o viaţă întreagă să apară postum, indiferent de urmări ! Stranie moştenire pentru fiul savantului, un prilej nesperat de a face avere şi a deveni celebru.

Dar mai întîi, poate supravieţui acest produs mixt al biologiei umane şi al laboratoarelor ? Cum va suporta Homunculus ideea modelării sale artificiale ? Cum va rezista conştiinţei că e un om cu mîinile tăiate, care nu mai poate avea nici un gînd, nici o intenţie ale sale ?

Mă priveam în oglindă şi-l vedeam pe fiul lui. Mă încruntam, dar nu ştiam dacă o fac prin voinţa mea sau şi acest gest derizoriu a fost prevăzut de constructorii mei : în cazul unei anume asociaţii de idei se va încrunta după schema... Reconsideram tot ce am făcut, tot ce am gîndit, ce mi-a plăcut vreodată. Prietenii îmi păreau hidoşi, prezenţe impuse cărora m-am dezvăluit fără pudoare. Fetele care mă atrăseseră erau, desigur, de tipul prestabilit. Mă întrebam dacă mă voi mai putea uita vreodată la o femeie fără să mă suspectez că prin mine o alege el.

Ai înţeles, cred, continuă Amiralul, ce mare om a fost tatăl meu. Primul care a dictat naturii condiţiile sale. Care a obligat-o să ia notă, cu propriile ei mijloace, de voinţa sa, de cuvîntul, de capriciul său.

El, care s-a gîndit la toate, nu a bănuit cît de odios o să mi se pară faptul că am fost confecţionat ca un costum. Poate nu se gîndea că o să aflu. Poate credea că-mi va supravieţui. Dar atunci inscripţia :

„Întrerupt din cauza morții“? Dincolo de consecințe, un asemenea travaliu științific nu se lasă șters.

Ai înțeles, cred, și condițiile ciudate ale prieteniei noastre. Prietenia fără întrebări. N-ai știut că dintre calitățile și defectele tale numai aceasta a făcut să te pot accepta, să înlocuiesc prin tine tot ce o viață de om acumulează ca amiciție. Am rupt-o cu toți cei care mă cunoșteau, bănuindu-i că ar putea citi în ochii mei. Te-am iubit numai cînd m-am convins că ești analfabet.

Toate aceste clarificări s-au produs treptat. Criza mea a durat însă enorm. Zdrobitor.

Așteptam. Romanul meu polițist își continua elaborarea. Crima se produsese, moartea bătrînului avusese răsunetul necesar, eram un bun public. Undeva, în pîsla necunoscutului, erau ei, ceilalți, cei care știau. Se ascundeau, nici o mișcare nu le trăda prezența, dar puteam să jur că suferă de insomnie. Dacă nu erau mai mulți, era cel puțin ea. Nu-i puteam spune mamă. Femeia se afla într-un spațiu abstract, din care nu trebuia să coboare. Va avea însă tăria să nu apară? Calculul meu nu conta pe sentimentul matern. După douăzeci de ani de absență, pluteam pentru ea într-un nor la fel de imaterial ca și ea pentru mine. Plasați în două lumi imaginare, nu puteam comunica. Dar contam pe sentimentul culpabilității. Se știa părtașă la crimă.

Uneori mă gîndeam, fără dragoste, fără compătimire, la faptul că și lui îi va fi fost greu. Sfîșierea nehotărîrii în fața nepermisului, oroarea de imoral și de vulgaritatea luptei cu interdicțiile. S-a înjosit să se ascundă, a coborît pînă la a concepe în taină un plan menit să înșele pe toată lumea, pînă la a-și căuta un complice. În fața lui trebuia să fie tare, convins, de nezdruncinat, cînd el nu putea fi scutit de toate îndoielile unei asemenea întreprinderi. Să te condamni la o tăcere de o viață. O tărie de carac-

ter neobişnuită este insuficientă. Ea trebuie asociată cu o încăpăţinare diabolică şi apărată de un sistem de argumente infailibil. Este nevoie de o răbdare de vită de jug şi de o forţă a inspiraţiei jupiteriană. Un Jupiter fără tunete şi fulgere, unul ascuns, interiorizat. A dispus bătrînul de asemenea calităţi? Sau le-a înlocuit pe toate cu fanatismul, a sorbit puterea dintr-un orgoliu dement?

Caracterul ar trebui măsurat după facultatea de a tăcea. Să ştii să taci. S-o faci un an, doi, douăzeci. Să taci cînd eşti gata să abandonezi. Să taci în noaptea victoriei, cînd eşti la capătul puterilor şi gîndul de a te stăpîni îţi apare derizoriu în comparaţie cu grandoarea a ceea ce ai realizat. Să taci cînd aştepţi materializarea finală a reuşitei tale, cînd inactivitatea şi imposibilitatea de a mai interveni te scot din minţi. Să nu scoţi un cuvînt în timp ce vorbeşti zile întregi, în timp ce ţii la valoarea ta reală. Să fii mut cînd te vezi contestat în domeniile activităţii tale oficiale, singurele prin care exişti pentru lume, cînd adversarii tăi academici te pocnesc peste gură colegial, cu un surîs profesional pe buze. Să taci în vreme ce le replici, le sfărîmi carele de asalt şi dai foc scărilor pe care vor să-ţi invadeze cetatea. Să nu vorbeşti în ceasurile de coşmar în care aştepţi ivirea pe lume a rodului insomniilor tale, cînd nu ştii cum o să arate şi-ţi pui pentru prima oară problema ce vei face cu el. Să fii de fier în faţa femeii care, în slăbiciunea ei, este gata să uite că-i om de ştiinţă şi tinde să rămînă mamă. Să taci cînd tu însuţi cazi pradă tentaţiei de a te consacra părinte al copilului. Să rezişti ispitei ani mulţi şi s-o faci astfel încît nimeni, niciodată să nu tresară în faţa unei bănuieli. Să taci atunci cînd anii trec şi o dată cu primele semne ale decrepitudinii fizice simţi omeneasca nevoie de a te face cunoscut urmaşului tău în ce ai înfăptuit major. Să taci pentru totdeauna

știind că e pentru totdeauna, cel puțin pentru această viață.

Și atunci, o minimă satisfacție. Lespedea să fie preluată cel puțin după moarte. Lumea n-are decît să ignore, doar el să știe, să se înfioare și să te admire, fie și cu prețul urii. Pentru aceasta trebuie să-i atragi atenția printr-un mesaj care să nu fie un banal testament. Va fi o lovitură, dar fiul trebuie s-o merite. Va afla întristătoarea răsplată numai dacă va dovedi voința de a te cunoaște. Adevărul va zăcea îngropat în hîrtie, dar la îndemîna lui. Dacă va întinde mîna, va ști.

A contat pe mine. Era convins că voi forța secretul său înainte chiar de a fi aflat că există. Mă cunoștea, mi-a acordat această încredere. Nu rămînea decît să atragă atenția prin moarte. Cînd n-a mai avut răbdare, s-a lăsat ucis de mine, de solicitările mele, de prezența mea veșnic periculoasă, din care oricînd putea țîșni un gheizer de întrebări ucigașe. Purtam cu mine o tensiune pe care vîrsta lui o exagera. Un cord nu e decît un cord. Nebunii nu-l au mai puternic decît geniile. A izbutit să moară din cauza mea. Ținea să-l admir.

Stingerea bătrînului n-a făcut mai mult zgomot decît o piatră căzînd în apă. Iată, cercurile de pe fața ei sînt mereu mai largi. Aștept efectul cu tărie și sînge rece. Parcă le văd: inelele unui lanț fluid strîngîndu-se în jurul complicilor săi și ai mei, al celor care nu l-au împiedicat să-și dea viața și m-au ajutat să-i dau moartea.

„Eu am știut“.

O mică satisfacție după o așteptare atît de lungă.

„Eu am știut“.

Ascult aceste cuvinte, singurele pe care le aud. Glasul care le spune nu face, vorbind fără încetare și explicîndu-se, decît să repete aceste sunete esențiale. În așteptarea lor am trăit ceva mai adevărat.

Lucrurile începuseră să palpite din nou, se apropiau de un ritm vital. Ştiam că trebuie să am răbdare şi am avut-o. Răsplata mea şade pe scaunul capitonat în culori închise şi-mi declară de o sută, de două sute de ori :

„Eu am ştiut".

E în faţa mea, cuvîntează calm şi demn, împrumutînd solemnitatea încăperii. I-am spus că mai seamănă cu vechiul amic al bătrînului, omul cu barba fosforescent de neagră, şi m-a crezut, deşi bătrîneţea a trecut peste el un tăvălug nemilos.

„Eu am ştiut".

Ar putea fi mîndru, ar putea-o mărturisi ca pe-o complicitate, dar o spune informativ şi neutru. Sînt proprietarul dramei, singurul în drept să iau o atitudine, să-i primesc mărturisirea ori să-l reneg. Întîrzii s-o fac. Omul acesta pretinde c-ar fi ştiut. Ce anume ? Intenţia, poate, îndoielile şi eşecurile. Urmările — nici într-un caz. Revolta îmi aparţine, e numai a mea. Altfel s-ar fi temut să apară, aşa cum bătrînul, fiindcă ştia, s-a temut să trăiască.

„Am fost alături de el, am împărţit pe din două neliniştile".

Îl rabd pentru că, îmi dau seama, tot ce spune nu e decît o singură frază extinsă enorm, o frază hipertrofiată. Nu se cade să întrerupi în mijlocul frazei.

Împărţite cu el, neliniştile bătrînului trebuie să se fi dublat. Ce imperioasă nevoie de confirmare îl va fi făcut să apeleze la omul cu barba fosforescent de neagră ? Ochii aceştia nu-mi spun mare lucru. Şi totuşi au ştiut şi ei să tacă. Să fi fost, odată, în spatele lor o convingere ?

Sînt nedrept. O ştiu. Mi-o spun în faţă. Îl văd copleşit, îmbătrînit de răspundere. I-a căzut pe umeri o moştenire grea şi fără sens. Păcatul, e cel mai potrivit cuvînt pentru actul acela lipsit de elementul carnal, păcatul a avut un piedestal demn atunci cînd

apăsa pe umerii bătrînului. Mai ales, aşa era drept. Dar acela a căzut şi păcatul şi-a găsit un alt soclu în omul din fața mea, care s-a trezit singur sub fonta masivă a faptei ce nu-i aparținea. S-a zbătut în hruba liniştii sale, căreia nu i-a rezistat. A ținut, conform previziunii mele, să apară. Voia să afle ce ştiu pentru a se hotărî ce trebuie să-mi spună. Spera că-l voi determina să se abțină de la orice mărturisiri sau cel puțin că-l voi absolvi de sarcina sa.

Dar nu văd motivul pentru care l-aş menaja.

Nu l-am chemat, n-am nici o reticență în fața lui. Îl apuc de beregată cu un cleşte de întrebări. De după meterezele prudenței sale, îmi răspunde. A avut de prea multe ori vîrsta mea ca să se mai sperie altfel decît la suprafață. Vrea să mă facă să văd. Îmi aduce detalii, îmi expune faptele în lumina rațiunii de a cunoaşte. Pledează nuanțat, se ştie elocvent şi aşteaptă ca greutatea argumentelor să schimbe acul balanței în favoarea unei împăcări cu destinul. E convins că momentul nu poate întîrzia, de aceea nu încetează să acumuleze pe talgerul său fraze pline sau lipsite de sens. Argumente logice, negarea prejudecăților, comparații convingătoare, apeluri la sentiment. Medicul e un avocat. Faptul că apără o cauză pierdută nu-l creşte în ochii mei. Pentru a urma judecata lui trebuie să fii obiectiv şi eu nu vreau să fiu! Poziția mea e prea nefericită ca să mi-o poată uzurpa cineva, sînt intangibil.

Nu credeam că există o plăcere în a fi rău. O descopăr însă, mă răzbun de-o manieră facilă pe acest vinovat secundar, fără a cărui complicitate n-aş fi existat. Mă ascultă spăşit, ridicol, acceptă să-i zvîrl în față urîtul pe care l-a depus în mine trista descoperire. E o ieftină satisfacție, fără de rost şi care nu schimbă nimic din condiția mea. Aceasta mă îndîrjeşte şi după ce umilesc peste măsură părul alb al omului din fața mea, îl dau afară. Am avut vreme să observ cum, pe măsură ce-mi dezvoltam rechizitoriul, se instala tot mai confortabil în vina sa,

adaptîndu-se cu fiecare cuvînt situației în fine limpezită. Pleacă, împotriva oricărei previziuni, cu o jalnică mulțumire de sine. S-a comportat exemplar în ambele împrejurări, atît susținîndu-și prietenul cu tăcerea sa cît și spovedindu-se celui care trage consecințele. Vreau să nu-l mai văd niciodată.

O muscă se tăvălește pe coala albă. Încearcă să înainteze. Ține la mobilitatea și independența persoanei sale, deși i-am smuls aripile și picioarele. Eforturile ei sînt zadarnice, dar musca nu disperă, se zbuciumă pe coala ei de hîrtie, nu pricepe ce dramatic eveniment ar fi putut-o priva de fireștile sale însușiri de zburătoare. Nu face nici legătura între violența necunoscutului care i-a provocat misterioasa durere acolo unde aripile și picioarele îi întîlneau corpul și dispariția acestor organe. E o cretină, așadar nu merită atenție. Aș strivi-o dacă nu mi-ar pune, în mizeria ei, întrebarea: „Tu, care mă judeci, valorezi mai mult?" Zice: „Tu, care mă judeci...", nu: „Tu, care mi-ai rupt aripile" pentru că e imbecilă și nu știe că eu am făcut-o. În afara orbirii și stupidității îi semăn perfect. Nici aripi, nici alte organe ale independenței. Mă tăvălesc pe coala incoloră a zilelor mele, care seamănă foarte bine cu o foaie de hîrtie, și mă minunez de infirmitatea mea. Sînt, totuși, la fel de idiot și de orb ca musca pe care o chinuiesc fără sadism și fără părere de rău. Calculez la rece, îmi demonstrez ce valorez la ora actuală și nu valorez prea mult. Mătur cu dosul palmei de pe masă musca invalidă, mototolesc hîrtia pe care s-a zvîrcolit și o arunc pe fereastră. Mă ridic în picioare, fac doi-trei pași, mă așez, singur cu timpul încetinit, bătrîn și pe moarte. Inutilitatea fiecărui gest îl retează din rădăcină. Să mă ridic — de ce? Să ies, în ce scop? Nimic nu mai are importanță, menirea mea este să ascult curgerea picătură cu picătură a timpului, nici asta n-are impor-

tanță, pot la fel de bine să n-o fac, nu va trece mai repede. Aceasta seamănă cu o așteptare, e fals, nu mai aștept nimic, aștept să nu se întîmple nimic, să aștept resemnarea nu mă interesează. Viața e o cetate construită solid, are o poartă pe care n-o poți forța cu una, cu două, iar eu mă aflu în afara zidurilor ei. Să-i dărîm totuși poarta — vreau eu asta? Nici o fibră din bicepșii mei nu tresare în vederea acestui scop. Viața? Nu cunosc, întrebați alături.

Au mai apărut două umbre. Un laborant obscur și o mare figură academică. Acesta din urmă a bănuit la un moment dat, a ținut să se convingă și a aflat. Noblețea scopului l-a autorizat să-și spioneze colegul. A izbutit aceasta folosind oameni care nu au înțeles. Mi-o povestește cu fruntea sus, căci o face în numele binelui și al moralei. Este perfect convins că vorbește de pe poziția mea. Îngrozitor este faptul că are dreptate. Dar nu pot fi solidar cu el și atunci mă scutur de tot ce am gîndit pînă acum numai ca să pot respinge spusele lui. Îmi vorbește blînd, părintește, îmi oferă simpatia și sprijinul său împotriva memoriei celui care a îndrăznit. El n-a cutezat nici măcar să-l denunțe și-mi pretinde recunoștință pentru aceasta. Își face un merit din faptul că a fost de două ori fals, atît față de bătrînul meu, cît și față de restul lumii. De ce n-ar fi tot atît de fals și față de mine!

Știu cum ar trebui să reacționez, dar nu o pot face. Cazul nu mă mai interesează. Dezvăluirile academicianului mă adorm și, iată, din nou aud timpul bătînd pasul pe loc.

Laborantul a fost mai interesant. El înșira fapte, nu aprecieri și nu-mi oferea nici o tutelă. Era totuși prea tîrziu. L-am ascultat din politețe și am închis ușa în urma lui.

Ea însă n-a apărut. Singura care ar fi trebuit să apară. Singura care a înțeles profunzimea reală a faptei. Singura care, alături de el, deși atît de de-

parte, a gîndit totul pînă la ultimele consecinţe. Singura care a tăcut mai mult decît primul făptaş. Poate a tăcut pînă la moarte şi fără să lase nici un mesaj. Nu pot, peste vagul care ne desparte, să nu o respect.

De cînd am înţeles că nimeni n-o să mai apară, mi-am regăsit echilibrul.

E o stare neverosimilă, în afara sentimentelor, în afara oricăror gînduri. Aş putea trăi fără să mănînc, să beau şi să dorm. Pot orice, în afară de ceea ce-i cu putinţă. O stare calmă, egalitatea cu tine însuţi, cînd totul ţi-e interzis şi chiar tu eşti acela care o face. Nu ştiu dacă sînt viu. A trăi înseamnă a putea trăi, iar eu nu pot. Exist, palid ca propria mea amintire, căci pînă şi-n mintea noastră se şterge imaginea moartă, indiferentă la faptul că ne reprezintă. În curînd voi fi gol ca o oglindă de pe care s-au scurs toate imaginile, o oglindă moartă, descalificată.

Şi timpul, timpul care merge pe jos, care merge înapoi, care stă, mort el însuşi, timpul care nu mai e decît palida sa imagine, amintirea sa pe jumătate uitată.

Un ghem de nervi sfîşiaţi de viteză, împrăştiaţi în văzduh, menţinîndu-se totuşi într-o unitate care nu se destramă, deşi vîntul trece neoprit prin spaţiile de filigran. Un schelet de nervi, fără carne, fără personalitate, o umbră ţîşnind peste faţa lacului transparent şi neobosit.

Sînt eu. Schiez pe apă. Nu sînt absolut sigur că e adevărat, aşa încît mă examinez cu atenţie. Sînt eu, într-adevăr, cel care saltă cu atîta prezenţă de spirit coamele valurilor în culorile reci ale toamnei? Dar de unde, eu sînt aici, în loja spectatorului, pe schiuri sînt numai reflexele mele. De cînd m-am deşteptat, brusc, zburînd prin aceşti nori biciuitori de spumă, fiinţa mea e supusă la grele încercări. În orice moment nervii sînt gata să se despletească în

vînt, căci reflexele nu funcţionează bine în absenţa mea. Iar eu de cîteva clipe sînt ocupat. Ţin să aflu cum am ajuns aici fără voia mea. Şi atunci văd în dreapta silueta Nanei, plutind ca un înger peste furtuna valurilor stîrnite de şalupă. O văd subţire, înaltă, cu mîndra ei ţinută exprimînd uitare de sine. De pe creasta unui promontoriu de apă strigă inutil cuvinte de neînţeles lui Gip, care frînge în miini volanul ambarcaţiei. Ghicindu-le printr-un miracol pentru care-l invidiez, Gip ne complică existenţa ondulînd goana şalupei cu o fantezie care-mi dă fiori. Fuga la capătul frînghiei ce-mi transmite vibraţii dramatice capătă o încordare insuportabilă. Întreaga mea fiinţă stă la pîndă să prindă la timp, să pescuiască din aer manevra de făcut pentru păstrarea fără sens a unui temerar echilibru. Nana se amuză din plin, corpul ei străluceşte de apă, iradiază poftă de viaţă, iar Gip îi răspunde la capătul cordonului ombilical care ne leagă, gemeni, de el, prin emanaţia lui de vitalitate care-l face să pară nemuritor.

Cu cîteva zile în urmă au năvălit peste mine, călcîndu-mi în picioare singurătatea. Înhăţîndu-mă ca pe un bagaj, m-au smuls dintre pereţii mei de întrebări şi m-au luat cu ei într-o lume ideală, fără probleme. Intuind starea în care mă aflu cu un geniu al flerului pe care întotdeauna i l-am recunoscut, Nana a adoptat fără şovăire o atitudine de tutelă. Ridicînd cu obrăznicie steagul capriciului impus drept lege, m-a deposedat cu desăvîrşire de mine însumi. A făcut-o cu atîta convingere, încît a trebuit să mă supun. A refuzat să discute, mi-a negat dreptul de a dispune de mine, a instaurat o dulce dictatură, de sub călcîiul căreia n-am mai izbutit să-mi adun complicaţiile. Ce uşurare să nu mai fii tu însuţi, să nu mai fii nimeni, să exişti în abstract, anexă vegetativă a unei voinţe străine, ferme şi acceptate. O legătură aeriană să-ţi transmită senzaţii,

forme, culori, elementele disparate ale bucuriei, gustul prezentului în comprimate. În această fericită carceră nu este loc pentru gînduri. Ritmul nemilos al zilei mi-a furat și nopțile, în care nu izbuteam să visez. Această vacanță în stil de marș forțat seamănă grozav cu un duș terapeutic asociat cu cămașa de forță. Cînd însă cea care-l aplică are de partea ei frumusețea și nici nu se gîndește să-ți ceară voie înainte de a te supune tratamentului, nu-ți rămîne decît să spui da. Fericit refugiu, departe de teribila necesitate de a opta.

Acele prime săptămîni în care totul se învîrtea în jurul suspiciunii și nu mă recunoșteam în dorințele și repulsiile mele, căutînd, veșnic bănuitor, în orice intenție și manifestare a mea premeditarea paternă, tremură undeva, umbrite de culoarea prezentului, nehotărîte dacă să revină ori să moară. Crescut în spiritul unei oarecare emancipări, să te trezești vasal unei absențe, conștient că e pentru totdeauna...

Caut în ochii Nanei pe cel care mi-a ales-o. Fără îndoială e tipul prescris. Pînă ieri, pînă acum o sută de ani credeam în iubirea mea. Dacă aș putea să trăiesc prin ea... Dar alegerea Nanei acuză un bun gust și o sănătate a simțurilor pe care nu le cred ale mele. Ar trebui, prin contrast, să urmăresc femeile reci, să iscodesc printre cele care nu-mi spun nimic, s-o caut pe aceea pe care aș fi ales-o dacă eram cel care aș fi putut fi.

Și totuși. S-ar fi putut oare să nu aleg ochii prelungi și tainici ai Nanei? Ar fi putut să mă înduioșeze alți umeri, tot atît de fragili? Căldura din podul palmelor ei îmi vorbește, iar gura mea îi răspunde fără un sunet. Atunci, la început, am tresărit către ea. Indiferent cine va fi apăsat resortul, Nana a rămas de neșters. Și am tresărit din nou cînd am revăzut-o, după declanșarea anodinei mele aventuri.

Dacă ar şti. Dar sînt mut, profit de gingaşa ei autoritate ca să tac după exemplul bunului meu înaintaş. Să vorbesc, n-aş provoca decît confuzie şi suferinţă. Nu aceasta mă împiedică totuşi. Îmi recunosc egoismul. O suferinţă publică mi-ar face bine. Dar nu ţin s-o dezlănţui, nu vreau şi nu pot. Dacă ar ţine zborul acesta pe zimţii fără substanţă ai valurilor...

Însă de mult am scăpat din mîini frînghia de nylon ce mă lega de şalupa lui Gip. Înot leneş spre mal, astfel am găsit un răgaz, un sfert de oră de singurătate. Simt nevoia să mă odihnesc în răul care mă macină, după atîta suprasolicitare a uitării. Nu mă îndoiesc, această manie brusc apărută în ultima lună, aplecarea de a despica firul în patru, trebuie să fie tot un derivat al prefabricatului, dar îmi corespunde şi apoi e cea mai chinuitoare, mă ajută să sufăr şi astfel să mă eliberez. Naivii mei prieteni habar n-au că pînă nu-mi voi face suma de scrîşnete n-o să mă liniştesc. Singur sau nu, într-un an sau în zece totul se va consuma pînă la înecul general în indiferenţă. Nimic nu e în stare să ne frămînte perpetuu şi apoi nimic nu poate rezista cuvintelor. Ştiu că dacă aş putea vorbi două zile şi două nopţi în şir, dacă aş putea umple cu vorbe locul acesta nemărginit aş face lucrul cel mai înţelept din lume. Explicînd, insistînd, revenind, mai ales repetînd aş călca în picioare fiecare moleculă a dramei. Traduşi în sunete exterioare, beneficiind de inexpresivitatea limbajului, monştrii din capul meu ar trece în aer, s-ar banaliza, ar începe să sune dogit, ori cel puţin s-ar preface în fantome, s-ar volatiliza. Dar nu pot vorbi, dinţii mi-s încleştaţi, iar cuvintele mi se refuză. Nu, încă nu, totul e înăuntrul meu, acolo sînt ambele tabere, şi omul construit şi celălalt, necunoscutul, e o înghesuială nemaipomenită, de aceea, probabil, fiindcă trag la cîntar cît doi, mi-e atît de greu să înot, mişcările-mi sînt mereu mai încete, mă mişc

fără convingere, gesticulez anapoda, manevrele celor doi inotători nu se adună, se contrazic și se scad, astfel incit nu e de mirare că încep să mă scufund, apa-mi acoperă ochii, n-am mai respirat de o veșnicie, dintr-o zvicnire aș fi iarăși la suprafață, acolo mă așteaptă tot ce-am lăsat în urmă, aici e mai bine, e liniște, deși nu e aer, ar trebui să putem respira sub apă, ar trebui. Dar nimic nu durează. Am atins fundul, e abia la doi metri sub oglinda care-și joacă cioburile deasupra mea, nu te poți îneca în doi metri de apă, nu vreau să fiu ridicol tocmai în moarte. Și apoi nu cred într-o moarte care nu e a mea. Să mor pentru a realiza prevederile celui care mi-a prescris-o ! Să pier pentru că el a voit-o, pentru că a incrustat-o în sîngele meu ! Să-i acord cea mai nesperată confirmare, suprema, care să încununeze nefasta lui operă ! Și pentru a șterge orice urmă a crimei ! Un hohot de rîs mă îneacă. Rîd nebunește, cu lacrimi, înghițind tone de apă mîloasă, tușind, sufocîndu-mă, sinucigaș. Mă ridic însă vertical și reintru în ziua care mă primește cu vuietul ei și-mi înfige în ochi sulițe de lumină. Cu ele se identifică sirena care înoată spre mine. Iar din șalupă se apleacă asupră-mi forța irezistibilă a lui Gip.

Trebuie să exist. Am încercat nenumărate ocupații. Le făcea imposibile gîndul că sînt parte integrantă din biografia mea prefabricată. Ca să fiu departe, am colindat mările. Nu m-am ales decît cu o poreclă : Amiralul.

Apoi am descoperit : mai puteam încă fi eu. Exista un domeniu pe care, desigur, nu-l avusese în vedere pentru mine.

Într-adevăr, cîți oameni cu o viață zbuciumată aleg pentru fiii lor o carieră apropiată ? Aveam toate calitățile, mai puțin pe acelea care presupun perseverarea în bibliotecă și laborator. M-am hotărît : voi fi om de știință.

Pentru a-mi îndulci revolta aveam să mă consacru uneia dintre lucrările lui neterminate. N-aveam decît să aleg. Am ales butonii.

SFÎRŞITUL CONFESIUNII AMIRALULUI

N-a fost nevoie să continue. Din momentul în care s-a consacrat ştiinţei începe biografia prieteniei noastre. Sînt autorul unei cărţi despre părinte. Am scris-o cu ajutorul fiului. Bun prilej pentru a-l cunoaşte. Un tînăr de loc sociabil. Ba chiar ursuz. Ironic pînă la insuportabil. În acelaşi timp însă patetic, gata să dramatizeze. Ghinion : am o fire apropiată. Ursuz eu însumi, nu-mi plac expansivii. În pofida caracterelor noastre imposibile, ne înţelegem. Fiecare îl explică în sine pe celălalt. Decît să-l chestioneze... Drept care credem că ne cunoaştem, cînd în realitate fiecare a creat un mit despre partenerul său. Cu cît ne cunoaştem mai puţin, cu atît ne înţelegem mai bine. Nu ne punem întrebări. Nici unul dintre noi nu mai este adolescent. Ne apropie preocupările pe care le stimăm : eu ştiinţa lui, el darul meu de a expune. Uneori ne invidiem. Nu atît de înfocat încît să atingem nivelul geloziei. Nici unul dintre noi nu mai are energia de a-şi schimba viaţa.

Amiralul s-a consacrat, aşadar, continuării operei paterne. Între alte lucrări — butonii. Încă nu ştie nimeni : i-a obţinut ! O invenţie inutilă. Deocamdată. Imposibil de experimentat. O pereche de îndoieli. Mîncărimea de limbă a realizatorului este lesne dominată de temperamentul sobru. Nu fără eforturi, desigur. Dar existăm oare fără eforturi ?

Trec anii. Butonii zac într-un sertar. Alte lucrări sînt încheiate. Apar succesul, celebritatea. Amiralul primeşte cu linişte aceste daruri pe care nu le-a cerut şi pe care le datorează muncii altuia, cel puţin

în parte. Este pe jumătate resemnat. Nimeni nu-l crede cu adevărat cînd amintește ce i se cuvine tatălui său din ceea ce reușește. Dimpotrivă, modestia pare demonstrativă, indispune și pe cei apropiați. Puțini, ca mine, au înțeles cine a fost bătrînul și cred în cuvîntul Amiralului. De unde și nedezmințita noastră prietenie. Lumea însă consideră mai simplu să atribuie o operă unui singur om. Să insiști devine un deserviciu adus înaintașului. Amiralul renunță.

Prietenia noastră se bucură de un echilibru miraculos. Nu ne vedem prea des. Fiecare își poartă singur poverile vieții. Ne regăsim după săptămîni la fel de proaspeți de parcă ne-am fi despărțit în ajun. Alteori petrecem împreună cîteva zile în mijlocul naturii, laolaltă cu alți prieteni. Intimitatea amiciției noastre nu scade, nici nu crește. Aș putea lipsi un timp nedefinit, după care să revin fără explicații. L-aș găsi nealterat și m-ar descoperi la fel.

Trec anii. Experiența ne încărunțește. Amiralul își refuză căsătoria. Nu mă întreb de ce. Viața lui este plină, nimic nu pare nelalocul său.

Și deodată incurabila sa boală. Moștenită, împotriva previziunilor paterne ? Contractată ? Ce importanță are ! Pentru prima dată relația noastră ne zguduie. Nu vreau să moară. Nu vreau să-l pierd. Soarta hotărăște altfel.

Amiralul recurge la butoni. O face fără plăcere. N-ar vrea să fie recunoscător tatălui său pentru această farsă jucată morții. Îl consolează nesiguranța, riscul experienței. O face. Nu înainte de a împărtăși prietenului său taina cea mare. Devenim, în sfîrșit, complici. Eu nu cred un cuvînt. Drept care, sfidînd amintirea lui, convins de eșec, pun în funcțiune butonii. Îmi părăsesc astfel purtătorul de pînă mai ieri, începînd nesuferita mea rătăcire prin alții. Veșnic intrus, mereu spectator, actor nefericit atunci cînd pot acționa, geniu nefast fără voie, căci

nu pot să fac decît răul, existența mea o contrazice pe a celorlalți. Pentru el, îmi dau seama, aceeași goană mortală prin ființe prin care nu poate să existe. În plus, o speranță : căutarea mea. Și disperarea : nu mă găsește, am dispărut, nu mai sînt ! Am fi fost doi, am fi fost împreună, ar fi fost altfel, crede Amiralul. Și caută fără milă, secerînd viețile, problematizînd ca mine sau nu, ce importanță are ? Nu poate ști dacă am folosit butonii mei, îi caută, nu-i află. Dar nimic nu se pierde mai ușor ca o pereche de butoni de manșetă. În cele din urmă ne regăsim, căutăm un limbaj comun, îl aflăm. Sîntem laolaltă.

Trec zile lungi. Trec nopți fără capăt. Povestim tot ce se poate povesti. Niciodată nu ne-am spus atîtea cuvinte.

Ne bucurăm ? Desigur. Schimbările survenite au cutremurat osia lumii, cel puțin pentru noi. Dar nu au afectat sentimentele noastre. Oboseala, irascibilitatea, străine existenței noastre anterioare, se datoresc vicisitudinilor rătăcirii noastre fără sens și nu excesului de intimitate. Faptul că ne ghicim gîndurile, că avem tot mai puțin să ne spunem nu are o importanță capitală. Atîția ani nu ne-am spus aproape nimic. Și totuși acum ar fi parcă de dorit o afluență neistovită de revelații, chiar și de fleacuri, care să acopere tăcerea. Sîntem prea aproape. O auzim.

Delios nu ne poate umple viața. Beatrice nu-mi aparține. De altfel nici nu mai apare. Acum știu totul despre ea. Una din aspirațiile Amiralului, suspectată de a fi aleasă și ea după gustul patern. O sfîșiere între dragostea totală și încăpățînarea refuzului. Amiralul a fost mai tare. S-a învins. Dar memoria a filtrat după cele mai perfide rețete liniile frumoasei, prefăcînd-o într-o arătare de basm. Săr-

manul Delios, care se credea beneficiarul încîntătoarei imagini ! O nouă victimă la orizont.

De ce spun asta? De ce o gîndesc? Pentru că devine mereu mai limpede : nu vom putea coexista.

Şi atunci ? Ne vom despărţi ? Să fi ajuns Amiralul la această concluzie ? După ce a străbătut lumea în căutarea mea ? Să renunţ la el, singurul meu camarad în descreierata existenţă la care m-am condamnat ?

Să rămînem laolaltă, devine mereu mai clar, înseamnă să începem treptat să ne urîm. Nu vreau asta, nu o vrea nici el, dar nu putem respira pe o insulă atît de mică precum este Delios.

Îl vom sacrifica ? Mi se strînge inima gîndindu-mă la această eventualitate. Cea mai pură şi nevinovată victimă a noastră.

Să-l sacrificăm. . .

Nu e uşor. Pentru ca ambele perechi de butoni să funcţioneze simultan ar fi nevoie de două perechi de mîini şi de o sincronizare demnă de automatica mileniului al III-lea. Pe rînd nu putem părăsi epava Delios. Plecarea unuia dintre noi l-ar condamna pe celălalt să trăiască — şi cîtă vreme ? — pe un cadavru.

Să continuăm a coexista ignorîndu-ne ? Imposibil, după tot ce ne leagă şi ne desparte.

O epavă rătăceşte pe mare. La bordul ei, doi asasini. Fiecare este pentru o altă cale. Epava are o singură cîrmă, o singură vîslă, nu e uşor s-o conduci pe ocean. Mai ales atunci cînd fiecare îl suspectează pe celălalt, cînd este convins că celălalt va lovi primul.

Lîncezim. Plutim în derivă pe o mare a întîmplării. Fiecare aşteaptă ceva din partea cuiva, ceva neştiut, inform, imposibil : ieşirea. Cine va tăia nodul gordian ? Şi cum ?

Pe puntea pustie a deznădejdii, bătută de valuri, rătăcim spectral. Trece, iată, Amiralul, pe cap cu

umbra unei pălării bordisite cu pene. Trece cu ochi de smoală, trece fără a face un pas, întunecat ca noaptea. De după o pînză de corabie umedă și murdară apare Delios, văzut ca printr-o perdea de pulbere, cu un surîs mort pe buzele galbene. Este un bolnav care se stinge pe picioare, un muribund care poartă pecetea sfîrșitului, un hoit care nu a prins de veste că a dispărut sau poate o știe, dar neagă evidența, nu are de pierdut nimic, trișează puțin, o clipă în plus ori în minus nu are importanță. Deși nu s-ar fi așteptat nimeni din partea lui la atîta putere disimulatoare, atît de convingător contrazisă de surîsul cucernic al săracului cu duhul. Fantoma unei fantome, colindă puntea Beatrice, fluturînd ca propriul ei veșmînt. Poartă o rochie făcută din cer. Îi vine bine. Și ea cerului, desigur. De aceea poate nici nu atinge podeaua grosolană a corabiei în veci rătăcitoare pe care ne ispășim păcatele. Se mulțumește să aducă pe ea o rază de albastru, o lance menită să ne amintească unde ne aflăm, să ne împiedice a ne obișnui, a ne consola. Căci eterica ei plutire nu-i afectează felul de a se purta. Zborul ei peste suferințele noastre este o imensă ironie și numai imaterialitatea sa ne-a scutit de insulte.

Mai sînt eu, un strigoi oarecare, fără nici un merit, ba chiar fără nici un drept întrucît nu mi-am ales voluntar calea, un intrus în lumea umbrelor, un parvenit. Un strigoi vrednic de plîns, imens de singur între ospitalitatea fără voie a lui Delios, adorația vagă a unei madone incerte și o prietenie apusă.

Prietenie... Cine pretindea a cunoaște înțelesul acestui cuvînt? Cum definiți un sentiment care în unele cazuri moare dacă protagoniștii se despart, iar în altele cînd sînt prea de tot împreună? Să fie oare adevărat că distanța, o distanță modică ar fi salutară pentru orice prietenie? Oreste și Pilade închiși într-o celulă s-ar fi mîncat de vii. Extinzînd raza ideii asupra dragostei, Romeo și Julieta ar fi devenit, prin claustrare, o pereche de asasini.

Nimic serios în aceste gînduri în tovărășia cărora străbatem, Amiralul și cu mine, penibilele strîmtori ale zilelor. Manevre pline de grijă, menajamente, doze măsurate de tăcere, altele de conversație amicală încearcă să păstreze echilibrul. Amiralul e numai bunăvoință, eu numai prudență. Destul ca să omoare orice sentiment.

În fond ne dăm tîrcoale, doi lei într-o cușcă derizorie, nu lei, franchețea lor ne lipsește, două pisici perfide, materializări ale prefăcătoriei, ale minciunii. Nici unul dintre noi nu-l disprețuiește pe celălalt, nu-l urăște pe celălalt. Urîm însă și disprețuim ceea ce a făcut celălalt din noi înșine, putreziciunea, vedenia, inutilitatea, vina. Mai ales vina, căci fiecare știe cît rău provoacă celuilalt în fiecare clipă.

Și nici unul nu face gestul hotărîtor. Ca din întîmplare, butonii strălucesc mai toată vremea la manșetele lui Delios. Acesta le ignoră mesajul. Cei doi asasini care-l controlează se fac a nu ști, a nu vedea, a fi uitat rostul pe lume al acestor mici bijuterii de două ori prețioase, odioase în același timp.

Am oroare de ele. Prefer să rătăcesc la infinit pe vasul-fantomă decît să mai beneficiez odată de fulgerul salvator.

Rumeg dus și întors aceste idei ore și zile, săptămîni. Amiralul și cu mine aproape că nu mai vorbim. Veșnica pendulare între aceleași raționamente modifică întreg sistemul meu de gîndire. Am toate motivele să uit prezența Amiralului, tăcerea lui mi-o facilitează, este însă tîrziu, morbul a lucrat, ideea fixă avansează. Tăcerea lui mă doare, mă jignește, mă înfurie pe cît mă scot din minți cele mai banale observații ale sale. Reciproca este la rîndul ei valabilă. Ultim rest de luciditate este regretul că tot ce a dat mai bun Amiralul a dus la tot ce poate fi mai rău pentru el și pentru cel pe care-l iubea.

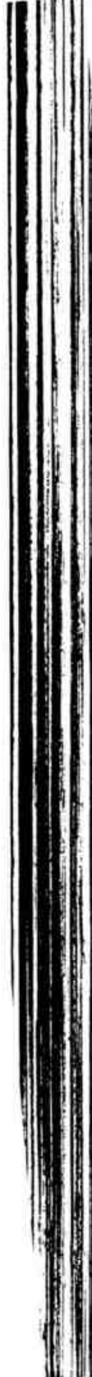
Astfel, nici n-am știut cînd s-a întîmplat. Rutina și-a spus cuvîntul. Mîinile, era să zic ale mele, au manevrat singure, eu eram aiurea, am un alibi per-

fect, mă gîndeam la cu totul altceva — ce lovitură pentru mine! Hilar acest egoist imn al persoanei întîi, hilar și grotesc. De ce atunci mă simt atît de ușurat? Vinovat, desigur, foarte vinovat. Mă gîndesc mereu că el știa tot ce gîndeam, că simțea aceleași tentații, dar că el a rezistat, că eu am fost cel slab. Mă gîndesc la faptul că victima mi-a urmărit fiecare gest, că știa ce fac și cînd eu nu știam decît pe jumătate, că a știut și nu a intervenit, nu m-a împiedicat și disprețul său mă copleșește, mă doare, mă arde ca o ploaie de foc.

Și totuși noua tortură este suportabilă, ba chiar plăcută față de chinul reciproc de pînă ieri. Prietenia este un obiect la fel de intransmisibil ca o pereche de ochelari. Orice modificare a distanței duce la o schimbare a opticii.

Frumos requiem... În existența pe care o duc nu are cine să-mi sancționeze faptele. Sînt destinul meu, ba și al altora. Homo homini deus. Grea profesiune. Dezgustătoare.

Mă întreb dacă, după ce predestinarea biologică de care se plîngea îi determinase viața, tot ea hotărîse și această moarte fără precedent. Și-mi răspund: imposibil. Într-adevăr, neașteptat deznodămînt, cel puțin pentru părintele și creatorul Amiralului. O adevărată izbîndă pentru acesta din urmă. Amen.



Partea a treia
DINCOLO DE IUBIRE

Spre deosebire de Gilles, al cărui celibat se datora tinereții și care trăia cu totul în exterior, ca și de bietul Delios, Jerebian, ducînd viața publică cea mai obișnuită, trăia extrem de retras. Mai exact, ieșea la fel ca toată lumea, dar nu primea decît foarte rar.

Vizuina lui era o casă a umbrelor, cu storurile mereu trase, o cochilie prețioasă tăinuind un bun de preț însă nedefinit și necunoscut, ascuns parcă și sieși de gelosul beneficiar. Am căutat între zidurile ei cheia misterelor care păreau să se anunțe. Am dedus curînd că nu era nici un mister. Casa respira un aer sănătos, iar umbrele erau menite doar să-i alunge pe curioși. Paradoxal, aceștia nu dădeau năvală, cum ar fi fost de așteptat. Jerebian era discreția însăși, nu bătea la ochi, își cerea veșnic scuze pentru singurătatea sa și se lua singur peste picior atunci cînd socotea că astfel dă cezarului, vreau să spun opiniei curente, ce este al cezarului, un tribut prin care-și asigura pentru un nou răstimp libertatea.

Jerebian era o persoană mai curînd ceremonioasă, posedînd în cel mai înalt grad arta păstrării distanțelor fără nici o intenție jignitoare, din pură sanitate. O demnitate firească, pe jumătate umilă, descuraja orice intenție de a scotoci prin existența sa.

Un om extrem de îngrijit. Pomezi și pudre se îngrămădeau pe măsuța lui de toaletă și am fost destul de mirat să-l văd folosindu-le cel puțin o dată pe zi. Nu înțelegeam prea bine rostul lor, iar denumirile criptice ori fantastice impuse de reclamă nu m-au lămurit mai mult. De altfel unele nu aveau nici o inscripție. Petrecea cu ele minute lungi, fără a se grăbi vreodată în fața oglinzii.

Singura încăpere viu luminată era baia, luxoasă de-a dreptul, scăldată în sute de lucși. Și aici, ca

în toate camerele acestei ciudate locuințe, era prezentă o mare oglindă. Dacă însă celelalte oglinzi ornau ziduri aflate în penumbră, marele cristal din sala de baie, aproape cît un stat de om, situat în cea mai bună lumină, permitea o observare a propriului corp demnă de o fecioară perversă.

Aveam să mă conving de nevinovăția micii manii a lui Jerebian de a se studia. O făcea zilnic, meticulos, răbdător, trecîndu-și în revistă fiecare porțiune a corpului, fiecare centimetru pătrat de epidermă. Își încerca elasticitatea mușchilor comandîndu-le o mișcare sau alta și urmărind cu ajutorul reflexelor din oglindă promptitudinea execuției, corectitudinea și estetica ei.

Nu era ceea ce se cheamă un bărbat frumos și nici un atlet. Avea un corp normal, dezvoltat destul de armonios, de om care a înotat și s-a zbuciumat în prima tinerețe pe terenurile liceului, fără să persevereze. Cu atît mai ciudată părea preocuparea sa actuală pentru ținuta fizică cu cît acum nu practica nici un sport și se străduia să lase nealterată impresia tipului sedentar, trecut peste mijlocul vieții, care era. Revenind la ședințele de nudism în fața oglinzii, nu pot să nu notez îngrijorarea de om bolnav cu care își urmărea evoluția fizică, lipsa oricărei satisfacții în fața imaginii acestui corp ce ar fi încîntat pe orice bărbat de 45 de ani fără pretenții de Adonis. Curiozitatea lui Jerebian nu avea nimic maladiv, ascundea însă undeva o stupoare. Omului îi era rușine de corpul său.

Călătorea mult. Avea numeroase legături cu femei de toate condițiile. Totdeauna la ele sau în alte localități, într-un decor inedit, sub acoperămîntul nopții, în penumbre cețoase. Niciodată în casa lui.

Tactul îl obliga să-și invite uneori apropiații. O făcea pentru a nu stîrni întrebări. Avea grijă să se simtă lipsa de confort și carența serviciului, astfel încît raritatea invitațiilor să apară firească.

N-a fost ușor să prind nuanța suferinței lui Jerebian. De fapt o îngrijorare, o prudență continuă, dar curată, fără amarul vinei, fără durere. O strîngere de inimă preventivă, planînd fără încetare peste o viață în linii mari normală, bărbătească, deși modestă, lipsită de pretenții. În instituția sa, preocupată de chimie, numele lui era destul de respectat. Prea puțin cunoscut, ca urmare a retractilității lui consubstanțiale, refuza cel mai adesea participări promițătoare la lucrări care se anunțau de răsunet. Era gata oricînd să facă o bine dozată demonstrație de om șters.

Curînd colocviile sale cu oglinda încetară să-mi mai pară stranii. Am început să mă orientez în parametrii existenței acestui om pe care voiam să-l descifrez. L-am urmărit în fața cosmeticalelor sale. Avea un păr de noapte adîncă, bogat și lucios. Jerebian însă și-l pudra. Nu numai atît. Apelînd la mijloacele pe care le stăpînea atît de bine, omul își aplica o adevărată grimă. Una de două ori ciudată, întrucît nu era menită să-i schimbe trăsăturile, căci i le conserva, nici să-l întinerească deoarece, am înțeles în cele din urmă, ceea ce făcea avea drept obiectiv să-l maturizeze !

De ce o făcea ?

Nu era un răufăcător, căci nu s-ar fi putut ascunde în spatele propriului său chip, abia cernit de adăugirea cîtorva ani. Nici un don Juan imberb care ar fi încercat să pară bărbat. Machiajul său nu urmărea să ascundă o infirmitate, m-am convins curînd prin eliminarea unora sau a altora dintre ipotezele care mi se prezentau. Mai rămînea, logic vorbind, să ascundă o calitate.

Să fie tinerețea ? La vîrsta lui o cauți, o prețuiești, nu o alungi !

Jerebian se regăsea zilnic în fața oglinzii pentru ca, ajutat de cosmetică, să ascundă negrul imaculat al părului său și să accentueze riduri și umbre in-

certe pe gît și obraji, în scopul, mi se revelă în cele din urmă, de a păstra secretă continua sa reîntinerire biologică.

Ei bine da, acesta era numele răului, al calvarului de care Jerebian evita să se plîngă. O însușire pe care magnații Pămîntului ar fi plătit-o cu tone de aur era, tocmai de aceea, ascunsă cu grijă.

Dar bine, mi-am spus, am descoperit un om de două ori excepțional! Mai întîi prin ceea ce a izbutit să obțină, apoi prin logica și etica sa. Într-adevăr, ce spectacol deprimant ar fi dat plimbînd în mijlocul unei omeniri de muribunzi, de ființe împăcate mai mult sau mai puțin cu inevitabilul decrepitudinii și al senilității finale o tinerețe agresivă, înaintînd încet, dar sigur printre obstacolele secrete a ceea ce avea mai conservator biologia lui Jerebian, sfidînd pe cei condamnați la un ciclu al existenței normal. Tinerețea pentru menținerea căreia părea să nu facă nimic ar fi otrăvit viața tuturor, începînd cu a lui. Acesta era motivul adînc al opțiunii pentru mască, o mască adînc ocrotitoare, o mască ea însăși cu două fețe, servind ambelor părți, ocrotind atît pe Jerebian, a cărui discreție înnăscută n-ar fi suportat intruziunea apropiaților săi, cît și restul lumii, pe care, cîtă vreme nu-i putea oferi elixirul tinereții, o scutea de o mortală dezamăgire.

Viața lui Jerebian căpăta, datorită celor două adevăruri ale sale, ceva teatral, împotriva datelor lui temperamentale. Nu ajunge să optezi pentru mască, mai greu este s-o realizezi cu măiestrie, s-o faci aptă de a fi purtată la lumina zilei și privită de la orice distanță, spre deosebire de grima scenică. Și aproape imposibil pare să perseverezi cu atîta minuție în păstrarea ei, încît nici o întîmplare să nu te divulge.

Pentru că Jerebian nu izbuti ceea ce ar fi făcut aproape toţi cei pe care îi cunosc, şi anume să creadă în masca sa. Introvertit, el reprezenta pentru sine o adevărată obsesie, o povară, prezenţa lui de spirit era un travaliu conştient, nu o stare.

Cu atît mai mult m-a uimit prima sa escapadă. Mă învăţasem de bine, de rău cu imuabilitatea măştii lui Jerebian. Iată însă că acesta, răspunzînd unei scrisori parfumate, nu se mulţumi să ia trenul cu destinaţia respectivă, ci făcu memorabila concesie de a renunţa la grimă, astfel încît dimineaţa, la ieşirea din cuşeta de dormit purta pe umeri vreo zece ani mai puţin decît cu o seară înainte. Însoţitorul nu observă decît bacşişul moderat şi o pălărie.

Descinzînd la vila albă de pe malul oceanului, Jerebian deveni, cum se spune, un alt om. Era, într-adevăr, un altul. Îşi părăsise nu doar oglinzile străjuite de flacoane, ci şi complexele. Intrînd sub acoperişul dorit era cel din oglinzile băii sale regale. Îmbrăţişînd-o pe aceea care-l aştepta, nu avea să înlăture aparenţele, era el, numai el, cel de azi, viu, integral, autentic.

Mica demonstraţie, tacită, de sinceritate era, am înţeles într-o clipă, o implicită şi gravă declaraţie de dragoste. În orăşelul acesta uitat în afara sezoanelor şi frecventat în cursul lor de o lume străină lui Jerebian îl aştepta acea iubire între iubiri pentru care face să trăieşti.

Întîia vacanţă a lui Jerebian — întîia pe care o partajam — a fost pentru el un răstimp de uitare de sine şi euforie. Femeia visurilor sale era o fiinţă scundă şi delicată, dotată cu voinţă şi energie, dar nu de tipul activ, ci avînd o structură interiorizată, pasională. Am înţeles că de-a lungul marilor absenţe ale lui Jerebian trăia ca o soţie de marinar, între ocupaţii fireşti, lipsite de spectacol, copleşită uneori

de furiile oceanului sau ale iernii, împărtășind grijile celor din jur. Păstrînd într-un ungher al existenței sectorul Jerebian, se ferea să-l actualizeze mai des decît era posibil, astfel încît se poate spune că avea două sentimente diferite față de iubitul ei, unul pentru cel a cărui existență se depăna undeva dincolo de orizont, un sentiment oarecum convențional, aproape o răceală menită să faciliteze hibernarea, și un altul pentru oaspetele în carne și oase ce suna la ușa casei de lemn.

Sărindu-i de gît prima oară, am avut senzația că este o fetiță. Apoi am dedus cei peste 30 de ani ai ei. O tinerețe nealterată făcea din cei doi o pereche reușită. Colindau împreună plajele în costum de baie, deși căldura verii trecuse, în căutarea soarelui pierdut, ocrotiți de anotimpul dorinței. Se cățărau pe înălțimile sălbatice din apropiere, făceau lungi plimbări pe jos de-a lungul șoselelor, spre disperarea conducătorilor de automobile, vizitau orășelul adormit, amorțit sub vîntul toamnei înaintate. Se regăseau apoi în fața unui foc, fiecare cu un pahar în mînă, într-o căsnicie ideală, de roman. Aveau să-și spună o mie de nimicuri. Uneori istoriseau povestea lunilor petrecute dincolo de zidul distanțelor. Niciodată însă nu a fost atins, fie și aluziv, sectorul delicat al existenței lui Jerebian.

Trecînd prin diferitele încăperi ale vilei în care dominau bunul gust și simplitatea, Jerebian nu se putea opri să nu caute cu privirea oglinzile, în cantitate mult diminuată, să nu se observe, conform obiceiului intrat în sînge. Aici însă fiecare reflex în cristalul prieten îi făcea plăcere, întrucît îi prezenta o imagine descătușată.

Clarence — acesta era numele tinerei femei — avea o viață a ei, construită la fel de simplu și solid precum casa în care am văzut-o pentru prima dată. Se cunoscuseră la un carnaval desfășurat sub semnul anului 2000. Jerebian obținuse un mare suc-

ces costumîndu-se într-un bătrîn hidos și cocoșat. „Așa voi arăta în anul 2000", spunea el în loc de salut oricui se apropia, începînd să danseze de unul singur, șchiopătînd și împleticindu-se. Clarence îl remarcase și îl trăsese după ea în grupul cu care petrecea. În amuzamentul general, Jerebian făcu, după miezul nopții, un adevărat strip-tease al vîrstelor, realizînd o trecere gradată de la decrepitudinea maximă spre bătrînețea în putere, apoi către maturitatea înaintată și așa mai departe. De fiecare dată grupul era convins că ultima înfățișare a lui Jerebian este cea definitivă, căci el se străduise să suprapună cîteva costume și peruci excelente. După multe pahare, se trezi singur cu Clarence care-l privea cu ochi nu prea limpezi, fermecată însă, avea s-o afle mai tîrziu, de metamorfozele sale. În avîntul serii atît de neverosimile, Jerebian continua în doi să-și dezvăluie personalitatea și drama. Încîntată de neobișnuit, dorind să-l creadă, Clarence îl captă pentru multă vreme. A doua zi ca și peste o săptămînă și o lună Jerebian, care nu era prea mulțumit de sine, se lăsă observat în voie, admirat, iubit. Iubea la rîndu-i și avea, în plus, nevoie de o Meccă a sincerității, accesibilă cel puțin uneori.

Clarence era o femeie rațională și ținea cu adevărat la Jerebian. Drept care înțelese exigențele relației lor, inclusiv distanța, și le acceptă. Vigilent, Jerebian urmări de-a lungul întrevederilor rare, al vacanțelor în doi reacția iubitei în fața schimbărilor lente, însă vizibile care-l făceau din ce în ce mai tînăr. Admirație, ba chiar bucurie, iată ce putu Jerebian să citească în ochii Clarencei. După un timp se liniști. Venea în brațele ei să găsească pacea și o afla, într-adevăr, uitînd de sine, umanizîndu-se.

Cunoștința lor se produsese într-un timp în care existența mea încă nu o traversase pe a lui Jerebian. Cum cei doi păreau legați printr-un pact să

nu se apropie primejdios de zona tulbure a relației lor, n-am aflat niciodată cum, în ce versiune, cu ce cuvinte s-a produs destăinuirea, ce gîndește așadar Clarence despre ființa excepțională a iubitului ei. Își prezentase el cazul drept rezultatul unor cercetări proprii, izbutite sau nu, controlate sau imposibil de condus ? Ori prefera să apară ca un fenomen al naturii, iresponsabil și misterios ? Nu aveam s-o aflu atunci. De altfel nu mi-ar fi servit la nimic. Esențial rămîne faptul, explicabil doar pe calea unei imposibile radiografii a sufletului, că frumoasa Clarence îl acceptase în lumea ei pe Jerebian așa cum se înfățișa, cu toate secretele lui prezente și viitoare, dezvăluite ori perpetue.

Desigur, noblețea nu ne ține calea în fiecare zi. Nu numai că îndrăgostitul Jerebian o adora, dar nici măcar scepticul dezabuzat care devenisem nu am rămas indiferent. Clarence era demnă de stimă și dragoste. Îmi dădusem binecuvîntarea.

Menirea Clarencei pe lume era să fie o oază. Părea ferm hotărîtă să aline, cu sau fără vrerea beneficiarului, ca o naivă din Armata Salvării. Numai că experiența anulase naivitatea, eșecurile prefăcuseră hotărîrea în prudență. Se simțea menită să șteargă cu un singur gest pulberea grijii de pe fruntea Bărbatului, dar aștepta să fie solicitată. Printr-un meritat noroc, încercatul meu Jerebian bătuse la ușa care trebuia. Dulcea blondină înflori, își regăsi rațiunea existenței și se reconstrui pe datele ciudatei sale iubiri. Nu se gîndi o clipă că sacrifică ceva, în orice caz majoritatea lunilor anului, că plătește un preț la care alții ar șovăi dacă să încheie tranzacția. Această femeie dintr-o bucată plăti generos, iubi cu pasiune și cu discreție ; calități atît de rar împerecheate, încît nu este ușor condeiului să le alăture.

Jerebian se simțea deseori dator să umple într-un fel absențele sale prelungite. O făcea scriindu-i fără a cere vreun răspuns, povestind istoria timpului scurs, uneori amuzat, alteori supărîndu-se pe neascultarea cuvintelor, care deformau întotdeauna într-un sens ori într-altul profilul zilelor care treceau. Cei doi sfîrșeau prin a rîde: vremea care-i despărțise nu se dovedea viabilă. Curînd hotărîră că în acest caz nu are decît să moară. Și renunțară să mai evoce umbrele palide atunci cînd ele nu se ridicau singure în fața lor.

Nu poți fi niciodată îndeajuns de înțelept. Clarence aflase ceea ce doar în visuri crezuse: înțelegerea necondiționată, dublată de conștiința necesității.

Era totuși femeie. Era om. Absența lui Jerebian din viața ei o făcea cîteodată, dar numai cîteodată, să se gîndească la celelalte, la cele care ar putea fi în restul timpului, la iubirile meteorice, pasagere, imaginare sau reale.

I se întîmpla rar. Pactul cu sine, stipulînd absolutizarea prezentului, funcționa. Micile abateri erau însă inevitabile.

Astfel, se trezi într-o seară departe, în orașul în care trăia Jerebian. Era o toamnă rece în acel oraș de pe altă paralelă. O burniță tăioasă împărțea lumea în cei de afară și cei dinăuntru. Clarence descinse în gara cu șase ieșiri, prea mare ca să fie primitoare și prea întunecoasă pentru mărimea sa. Preferase trenul și ca să aibă timp de gîndire, dar evitase cu grijă această preocupare. Piciorul femeii șovăi căutînd sprijin în mozaicul peronului. Părăsi gara alegînd la întîmplare o ieșire. Era cu neputință să întrebe pe cineva, dacă și-ar fi descleștat maxilarele ar fi spus totul primului venit. Rătăci în împrejurimile afumate ale gării, întrebîndu-se de unde funinginea, cînd ultima locomotivă cu aburi trecuse de mult la muzeu. Se gîndi că fumul orașului urmează în vir-

tutea inerţiei un drum ancestral, pogorîndu-se peste cartierul acesta în amintirea morţilor.

Poposi la primul hotel şi dormi neîntoarsă pînă în zori. Împrospătată de un duş îngheţat, ieşi, cu mîinile goale în buzunarele trenciului. Colindă astfel îndelung, la întîmplare, oraşul, după infailibila ei tehnică de a face cunoştinţă cu locurile noi. Evitînd orice vehicul, trotă de-a lungul străzilor adormite, uşor mirate de noua lumină care le săgeta, asistă la leverul magazinelor care-şi ridicau lin obloanele şi-şi făceau toaleta sub pielea de căprioară a spălătorilor de vitrine. Întîrzie în faţa mărunţişurilor expuse pierzîndu-se în jocul de-a şoarecele şi pisica pe care-l practică orice persoană de sex feminin în faţa unei vitrine. Cumpără cîteva dintre ele înfundîndu-le în aceleaşi buzunare. Nu trecuseră trei ore de colind liber şi era în centru. Animaţia o cuprinse în vîrtejul ei colorat. Nu era uşor să-i reziste. Îi lipsea un scop. Lipsea încă. Era indecisă. Pornise nu cu gîndul să surprindă viaţa lui Jerebian, ci pentru a o putea face în cazul în care se va hotărî. Acum era la faţa locului, n-avea decît să-i iasă înainte. Ezita. Era împotriva contractului lor atît de vag şi atît de sever.

Întîrzie mult în furnicarul oraşului. Aici se simţea protejată. Era de-a dreptul veselă. Uitase de sine, îl uitase pe Jerebian.

Cînd îl zări, avu ciudata senzaţie că l-a mai văzut undeva. Tresărise ca în faţa unui străin a cărui figură îţi evocă o dragoste apusă. Roşi. Apoi înţelese: Jerebian era altul, era celălalt. Micile corijări ale feţei i-l înstrăinau.

Se luă şovăitor pe urmele lui. Îl conduse astfel într-o înaltă clădire plină de birouri, în care Jerebian dispăru pentru multe ore. Clarence găsi pretextele necesare unei vizite la etajul care o interesa. Urcînd cu liftul căută din ochi o însoţitoare tînără şi drăgălaşă. Dar ascensorul era automat. În holul

etajului se întretăiau mai multe culoare. Ferestre lungi dădeau în birouri fără sfîrşit. Clarence străbătu toate culoarele, prudent, în defensivă. Nu dorea să fie descoperită. Tinere persoane pline de farmec se găseau cu duiumul prin lungile încăperi curate ca nişte farmacii şi în care mesele de lucru erau instalate graţios, ca pentru a contracara efectul maşinilor de birou ce apăreau pretutindeni. Aceste frumuseţi erau toate la îndemîna lui Jerebian, gîndi Clarence, nu prea încîntată. Îşi dădu seama că e stupid să colinde astfel după cai verzi pe pereţi. Într-un tîrziu îl văzu pe Jerebian însuşi înconjurat de un grup mixt foarte animat. Înţelese că spre deosebire de ea Jerebian are totuşi o viaţă a lui, oricît de periferică şi superficială. Vechile discuţii pe marginea instalării lui în oraşul de pe malul oceanului, la adăpost de necesitatea continuei apărări, îi apărură brusc în toată inutilitatea lor.

Un semnal răsună. Funcţionarii se găseau iarăşi la mesele lor. O nouă etapă a zilei începuse.

Clarence descoperi în cele din urmă casa lui Jerebian. Îi dădu ocolul. Recunoscu o fereastră, o floare, perdeaua. Recunoscu uşa pe care intenţionase să intre. Simţi în buzunar cheia. Îşi făcuse un duplicat. Primejdioasa inocenţă a femeilor...

Trecuse un sfert de oră de cînd colinda zona casei lui Jerebian. Copiii se împiedicaseră cu mingea lor în repetate rînduri de ea. Aveau s-o ţină minte. El va afla.

Dar nu era asta. Clarence înţelese deodată că nu vrea să tulbure adăpostul lui Jerebian, unde, fără îndoială, domnea un straniu echilibru între imaginar şi real, nu dorea să provoace suferinţă, nici măcar întrebări. De ce venise pînă aici? Ca să cunoască. Nu-i era însă indiferent cu ce preţ. Întoarse spatele casei şi se depărtă. Bău o cafea cu coniac într-un microscopic bar de zi şi întinse pasul către aerogară.

Observă cu ciudă că respiră uşurată. Cum avionul pleca peste două ore, intră într-un cinematograf unde rîse cu hohote. La aeroport mai bău un coniac. În timpul zborului cîţiva pasageri se întrebară ce are călătoarea fără bagaj de pufneşte din cînd în cînd în acel enervant rîs fără motiv. Nici o tortură n-ar fi putut-o determina pe amica lui Jerebian să elaboreze un răspuns.

Clarence era substanţial tînără, iată ce explică reacţiile ei pozitive. Nici apariţia primelor sale riduri nu a schimbat ceva. Şi totuşi, la un moment dat, duşmanul şi-a făcut apariţia. Joviala lui tinereţe, bucuria revederii, splendoarea unei zile aurii de toamnă au concurat s-o smulgă din liniştea ei pe Clarence. Într-o bună zi, la puţini ani după cunoştinţa lor, ea i-a deschis uşa şi în loc să-i sară de gît a încremenit o clipă, stupefiată. Bărbatul, vizibil mai tînăr, era încîntător. Clipa a trecut, femeia s-a recules, i-a sărit de gît ca altădată, cei doi au reluat firul dragostei de unde-l părăsiseră. Dar ochiul treaz al lui Jerebian înregistrase clipa reţinerii, iar cînd refuză s-o ia în consideraţie observă, în ziua următoare, că numărul oglinzilor din casa de lemn se diminuase brusc.

Un nor secret umbrea iubirea celor doi. Dornic s-o apere, Jerebian îşi propuse să se păstreze în clarobscur.

Nu ştiam ce să cred. Pînă atunci relaţia lor îmi apăruse ca o construcţie plină de maturitate, ca o catedrală gotică, la care fulgerele de piatră şi sarabanda monştrilor cioppliţi se bazează pe calcul ingineresc şi temelie masivă. Cetatea intimităţii lor o vedeam sprijinită de contraforturi adînc raţionale de înţelegere şi prevenire, de omitere voită a răului şi accidentalului.

Cu consternare am surprins apariţia la Clarence a privirilor furişe. Am crezut că sînt încă rodul ideilor mele preconcepute. Am avut apoi certitudinea, cînd am asistat la încercările femeii de a pătrunde în laboratorul oprit, de a surprinde în purtarea şi înfăţişarea iubitului în sfîrşit destins urma vremii scurse de la ultima întîlnire, schimbarea. Nu m-ar fi şocat o nevinovată curiozitate, fie şi deplasată, dacă un instinct nu mi-ar fi spus că de aici drumul răului este deschis. Sau poate m-a prevenit umbra din privirile Clarencei, întîi părelnică, apoi mai certă, în urmă incontestabilă ?

Să nu fim obtuzi. Ceea ce vedea Clarence nu putea să bucure decît un singur tip de femeie : mama. Numai aceasta poate prin definiţie să se felicite pentru orice bun al fiului, chiar dacă o îndepărtează de el. Şi încă nu fără rezerve. Iubirea însă, chiar şi în cea mai idilică formă a sa, rămîne un mod al egoismului. Iar dragostea dintre Jerebian şi Clarence era o relaţie nu idilică, ci firească, aflînd în plus un sprijin conştient în logica adultă a protagoniştilor. Clarence-femeia, era fatal, împotriva oricărei hotărîri dinainte luate, nu putea să suporte la infinit spectacolul înfloririi fizice pe care-l oferea evoluţia lui Jerebian paralel cu propria sa degradare. Sensibilitatea ei, bine domesticită de un destin inamic, cedase, dar nu murise. La un moment dat nu a mai putut fi ţinută în frîu. O necruţătoare privire în oglindă într-una dintre acele inevitabile zile în care n-avea nici un motiv să aştepte ca reflexele cristalului s-o flateze a făcut-o să tresară. Ceva îmi spune că însuşi Jerebian ar fi suferit, dacă rolurile ar fi fost inversate, o cădere a tonusului vital. Clarence în orice caz avu de suportat un şoc. Simţi prăbuşindu-se ceva în fragila construcţie interioară a sentimentelor sale, trecerea lor de pe o orbită pe alta, salt care se soldă cu o schimbare substanţială în formula intimă a fiinţei lui. Îşi

pierdu într-o fracțiune de secundă nu numai încrederea în sine și degajarea interioară, dar și simțul umorului. Se vedea, în plus, dezarmată de logica fără greș a faptelor, căci era prevenită. Drept care îl urî.

Sensibilitatea bărbaților este diferită. Jerebian ar fi putut rămîne orb vreme îndelungată. Deși alertat în orice moment, nu prinse clipa schimbării profunde, nu se adaptă situației, nu se retrase în sine, nu se feri, nu dispăru. Tînjea de prea multe luni după această destindere ca să mai suspecteze ceva. Instinctele lui defensive erau în vacanță. Rămase întreg timpul stabilit, cu mîinile goale, în bătaia tunurilor. Era pierdut.

Clarence se regăsi înainte ca el să observe tulburarea echilibrului. Se simți străină. Înțelese că trebuia să schimbe rolul. Dulcea uitare de sine și de lume, luxul naturaleții, disprețul față de calcul deveniră deodată valori intangibile. Începea și pentru ea era măștii. A omite conștient granițele care ieșeau din umbră era o muncă de ocnaș. Clarence nu știa încă dacă efortul merită depus.

Nu-și permise totuși nici o șovăială. Nici un hiatus nu se strecură în continuitatea frumoasei relații. Clarence își regăsi surîsul. Numai un specialist în arta exprimării sentimentelor ar fi putut discerne în comportarea ei ceea ce era sincer de ceea ce era ajutat să iasă în evidență. Un asemenea specialist nu se arătă din binecuvîntatul motiv că nu exista. În schimb autosuspectarea era liberă. Cîteva minute de fugă adolescentină pe plajă îi făceau pe ambii îndrăgostiți să respire iute. Dar Clarence nu se putea împiedica să vadă, privind cum pieptul iubitului se ridică și coboară agitat, vitalitatea și puterea lui, în vreme ce același simptom reprezenta pentru ea semnul oboselii. Înotînd, rezistența lui superioară o punea acum nu în sarcina forței lui masculine, ci

în a tinereții. Începu să se persifleze singură folosind expresii voit ironice. „Gîfîi", spunea despre sine cînd respira greu în urma unui efort. Cuvîntul nu era folosit rău decît în măsura în care avea o intenție peiorativă. Jerebian se simțea prost auzind-o că se blamează astfel, mai ales că relația lor era departe de a fi un meci în care contează numai condiția fizică. Însă de la secreta declanșare a crizei pe Clarence n-o mai interesa altceva. Cărțile și muzica, frumoasele seri de discuții în preajma focului ce coloraseră atît de aparte iubirea lor și spre care Jerebian revenea cu atîta sete apăreau acum în ochii femeii ca însemnele slăbiciunii sale și le întorcea spatele. Trecuta acceptare de către Clarence a stării excepționale a lui Jerebian cedase locul unui refuz al stării proprii normale.

Nici după ce surprinse înțelesul ultimelor schimbări din comportarea Clarencei, Jerebian nu putu să alunge din viața lor prilejurile de confruntare a vîrstelor. Însetat după viața în aer liber, se trezea propunînd puerile întreceri, alergînd pe nisipul fierbinte, urcînd în goană o pantă spre a nu fi prins de bronzata gazelă ce-l urmărea, revenind cu pași de girafă pînă în mare, prinzînd-o în brațe pe Clarence și învîrtind-o în aer, fericit. Egoismul celui mulțumit de viață îl făcea să uite și să spere în uitarea partenerului.

Într-o zi însă o asemenea scenă de exerciții copilărești, profund inocentă, o făcu pe Clarence, înciudată că nu poate pune mîna pe încîntătorul său sclav, să izbucnească în lacrimi. Oricînd Jerebian ar fi rîs de aceste vestigii ale copilăriei. Nu acum. Era prevenit. Le șterse, le sorbi și îmbrățișîndu-și comoara o aduse acasă. Între timp Clarence se liniștise. Îi era rușine că se trădase pînă într-atît. Dar nu mai era nimic de făcut.

După cîteva ore se regăseau cu cîte un pahar în față.

— Ce crezi despre mine ? abordase Clarence situaţia pieptiş.

— Ce cred... Abia dacă pot crede în adevărul celor petrecute. Abia dacă le-am observat. Nu mă preocupă.

— Fii sincer, dragul meu. Nu eşti orb. Nu sînt prima femeie în viaţa ta. Alfabetul lacrimilor nu este prea complicat. Dacă este nevoie, pot să-ţi confirm că nu erau lacrimi de fericire.

— Am ghicit. Erau lacrimi de ciudă. Ai fi vrut să mă prinzi. Este greşeala mea.

— Să fi trişat ? Să te laşi prins ?

— În joacă totul este permis.

— Nu pentru noi.

Sorbiră o picătură. Păreau porniţi la drum lung.

— Jerebian, spuse ea nu fără solemnitate, relaţia noastră se bazează pe adevăr. N-am să uit ziua în care mi-ai destăinuit secretul tău. Am fost cîţiva ani depozitara lui. Nu te-am dezamăgit. Dar nici nu ne putem preface dintr-o dată că uităm totul. De altfel nici nu mă interesează dragostea ta fără tine, cu tainele tale, cu surprizele tale, cu răul din tine.

— Destinul mă pedepseşte pentru păcate pe care nu mi le cunosc. N-am putut niciodată suferi prefăcătoria şi iată-mă obligat să recurg la ea pentru a putea să respir. Meschinăria scopului este pe măsura mijloacelor. Norocul meu ai fost tu. Cîtă vreme există undeva o oază în care putem fi puri, mai credem în noi înşine. Ce mă voi face fără tine ?

— Iartă-mă, şopti Clarence. Vorbeşti prea frumos despre ceea ce ni se întîmplă. În cuvinte cinstite se cheamă că am lăsat să izbucnească din mine vulcanul de egoism şi invidie primitivă care tacit îmi otrăvea existenţa. Am putut suporta pînă acum numai pentru că mă minţeam, încercînd uneori să uit, alteori să cred că lucrurile nu stau întocmai aşa cum spuneai. De cîte ori adevărul ieşea la suprafaţă brutal sufe-

ream. Fiind însă prevenită, nu m-am trădat. Pînă la un moment dat. Iartă-mă, sînt un om. Nu pot privi spectacolul pe care-l oferi fără să mă cutremure dorința de a te urma. Vreau să fiu ca tine! Ajută-mă! Voi face tot ce ai făcut, mă voi supune oricăror cazne, voi risca. Trebuie să existe totuşi *ceva!* Dacă mi-l ascunzi, te voi urî. Şi nu vreau! Nu! Vreau să te iubesc!

Jerebian era uluit.

— Clarence, dar credeam că e limpede, credeam că ştii odată pentru totdeauna. Acel ceva nu există! Suport un capriciu al naturii, o dereglare glandulară, sînt bolnav, plînge-mă, nu mă invidia! Da, plînge-mă de vreme ce mi te fură fantoma unei puteri pe care n-o am! Clarence, crede-mă, spune-mi că mă crezi!

Urmă o tăcere gravă, nemiloasă, una dintre acele tăceri care ascund crima. În mintea lui Jerebian noi şiruri ordonate de cuvinte se aliniau gata de a fi aduse la lumina zilei. Inutilitatea lor era însă prea evidentă. Ar fi vrut să facă ceva pentru ca ființa la care ținea mai mult decît la sine să se regăsească. Nu era uşor. Ea nu-i mai cerea nimic. Aşa cum îl privea în aceste clipe, calmă, rațională, părea că nici o umbră nu apare în orizontul ei afectiv. Era puternică. N-o putea disprețui compătimind-o. Nu putea decît să plece.

În săptămîna care urmă vizitatorii retrasei plaje putură vedea o pereche încă tînără care se plimba pretutindeni mînă în mînă, fără a se lăsa tentată de agonia soarelui de toamnă pentru a se dărui lui lepădîndu-şi veşmintele. Treceau alături într-o tăcere care-i consuma, cu mina serioasă a celor încercați de durere. Îşi îngropau în nisip, în mare şi la umbra pădurilor apropiate sentimentul, amintirile, regretul. Aceste zile îi vindecară pe jumătate. Dar vivisecția avusese loc. Nimic nu-i mai putea reuni. Cînd Jerebian putu să creadă că iubita lui se regăsise îşi făcu

bagajul cu discreție și, despărțindu-se ca pentru o zi, plecă pentru totdeauna.

Revenirea în locuința sa între timp îmbătrînită și plină de praf îl răni. Hotărît să-și reia existența anterioară și să uite, observă cu îngrijorare că nu poate. Readaptarea întîrzia. Evită să iasă cîteva zile, întrucît îi repugna să se apropie de fardurile sale. Era sincer îngrijorat, dar încă incapabil de a judeca la rece. Amînă orice hotărîre, lansîndu-se într-un fel de grevă a foamei la care-l obliga faptul că nu ieșea să se aprovizioneze. Improviză cîteva meniuri stranii din alimentele ce se mai aflau în cămara sa de burlac și refuză să ia decizii.

Somnul său treaz luă totuși sfîrșit într-o zi. Era inevitabil. În acea dimineață se bărbieri cu grijă, îmbrăcă cele mai bune haine și ieși. Străbătu strada pe care locuia fără ca nimic neobișnuit să se întîmple. Traversă piața apropiată, mărginită cu zeci de mici magazine strălucitoare. Cunoscuți și necunoscuți se scurseră pe lîngă el fără să-i dea importanță. Se întoarse acasă, încuie ușa, aprinse luminile și se privi în oglindă. Nici o schimbare nu se operase. Dar neprevederea lui voită nu avusese nici un efect. Se simți eliberat. Putea așadar să înceteze a apela la grimă, să pună capăt situației de fugar! Se miră că nu este fericit. Își aminti că mai era și Clarence. N-avea nici un motiv să se bucure.

Ceea ce credea că este un reviriment căzu așa cum apăruse. Nevoit să reia lucrul, trebui să evite chestionările amicale de orice fel apelînd iarăși la armele sale. Atinse cu oroare întîiul flacon, se învinse însă și-și făcu, minuțios, ca altădată ciudata sa toaletă menită să ascundă ceea ce oricine nu mai este adolescent etalează cu orgoliu. Avea impresia că-și întinde pe față nu substanțe farmaceutic pure, ci mîzgă. Oftă scurt, bărbătește, încăpățînat. Își accepta pedeapsa.

Într-o zi la ușa lui Jerebian sună un vizitator neanunțat. Faptul era atît de neobișnuit încît deschise. În cadrul ușii se afla un om scund, între două vîrste, cu o înfățișare potolită, făcută să inspire încredere.

— Scuzați-mă, vă rog, domnule Jerebian, că nu am așteptat pentru a vă cunoaște un prilej oarecare. Aș ține însă atît de mult să vă vorbesc încît am preferat să vă inoportunez astfel.

Jerebian se trezi că, înainte de a ști cu cine are de-a face, îl invită în casă. Peste o clipă ședeau față în față, încercînd să-și ghicească unul altuia intențiile prin deasa penumbră a camerei.

— Domnule, vorbi, dezinvolt, musafirul, voi începe cu numele sub care sînt cunoscut : Underwood. Aceste vocabule nu vă pot spune mare lucru. S-ar putea să fiu totuși omul de care aveți nevoie. Dumneavoastră îmi sînteți în orice caz necesar.

— Ce doriți ? se bîlbîi Jerebian, supărat pe sine pentru că se lăsa intimidat de frazele insolente ale necunoscutului.

Acesta ceru permisiunea și aprinse apoi o țigară cu o aromă orientală, oferind una și gazdei, care o puse de o parte.

— Veți fi mirat poate, începu noul venit, aflînd că persoana dumneavoastră, pentru asigurarea liniștii căreia faceți eforturi atît de serioase, deși discrete, mi-a atras de mai multă vreme atenția. Poate că la început n-a fost decît invidia. Mă uimea talentul cu care v-ați organizat viața astfel încît să vă aflați la adăpost de orice inconvenient, mai ales de neprevăzut. V-am admirat, am dorit să vă urmez, dar nu vă cunoșteam îndeajuns. Apoi am înțeles principala diferență dintre noi : eu sînt un om de acțiune, trăiesc la rampă, nu mă pot conserva. Dumneavoastră ați ales un loc retras pentru a exista netulburat. Nici un scop nu pare să vă lumineze ori să vă umbrească fruntea. Evident, m-am întrebat cum este posibilă o asemenea performanță. M-am între-

bat de ce ați dorit-o. Liniștiți-vă, nu am venit să vă solicit un răspuns. Ar fi o culme a indiscreției mele, și așa greu suportabile. Ar fi de asemenea inutil.

O savantă pauză făcu înțelesurile ultimei fraze să plutească între cei doi un lung șir de secunde. Jerebian făcu tot posibilul să nu se trădeze. În ce mă privește eram cu mult mai îngrijorat.

— Domnule, reîncepu Underwood, demonul meu este curiozitatea. Trece drept un demon isteț. Vi-l recomand. Are un dar inimaginabil de a depista tot ceea ce se ferește de a fi cunoscut. Lăsați-vă în voia lui și veți fi copleșit de mulțimea tainelor care vi se vor dezvălui spontan înconjurîndu-vă din cele patru puncte cardinale, taine de cele mai diferite calibre și valori, asemănătoare doar prin aceea că posesorii lor legitimi ar da mult — nu se știe niciodată cît — să nu fie dezvăluite. Diavolul șchiop al curiozității face să sară în ochi falsul celei mai reușite travestiri. Numai astfel se poate explica faptul că am descoperit-o pe a dumneavoastră. Nu pot să nu-mi exprim admirația pentru modul în care v-ați ales personajul. Să vă ascundeți în dumneavoastră înșivă este o idee. Să vă disimulați vîrsta, nu prea mult, atît cît să întrețineți o confuzie necesară, pare o idee de geniu. Sînt ferm convins că nu am greșit.

— Ce vreți să spuneți ? întrebă cu nevinovăție făcută Jerebian. Era limpede că nu are de gînd să-l ajute pe nepoftitul care intenționa să-i asedieze cetatea.

— Vă rog să mă iertați, rîse Underwood, însă atunci cînd am pomenit numele diavolului numai dorința de a nu vă șoca și de a nu primejdui astfel posibilitățile noastre de comunicare m-a împiedicat să i-l alătur pe al meu. Mă puteți crede prost crescut, interesat, naiv însă nu. În ultimele luni v-am urmărit fiecare pas. Am făcut-o cu temei. Nu fac nimic de mîntuială, surîse vorbitorul și aprinse o nouă țigară. Știu despre dumneavoastră tot ceea ce

poate şti un om. Totul despre tabieturile dumneavoastră, despre iubirile dumneavoastră. Am cunoştinţă de sensul escapadelor dumneavoastră pe malul oceanului. Aş fi însă foarte sărac dacă n-aş poseda mai mult. Ştiu care este legătura subterană dintre acţiunile dumneavoastră, a căror disparitate ar aduce la deznădejde un detectiv mai puţin pătrunzător. *Tinere*, strigă deodată Underwood, făcîndu-l pe Jerebian să tresară, nu mă voi mai adresa dumitale decît astfel : tinere, am nevoie de secretul pe care-l deţii !

Jerebian avea oroare de teatru. Destinul îl condamnase însă. Trebuia să apeleze la zestrea scenei în fiecare zi a vieţii sale. O făcu şi acum cînd, ca prim răspuns la interpelarea lui Underwood, spre stupoarea mea, căscă îndelung trosnindu-şi oasele.

— Cît este de monotonă viaţa, filozofă el cabotin. Aşa mi-am închipuit întotdeauna că mă va aborda acela care va încerca să profite de ceea ce se poate crede că am realizat. Şi, pe cinstea mea, nu mi-am dat prea mare osteneală. Domnule, ai reuşit să mă amuzi. O cafea ? şi se ridică gata să devină o gazdă ireproşabilă.

— Să fim serioşi, se burzului de formă, bonom, oaspetele. Crezi că poţi influenţa în vreun fel şirul ideilor lui Underwood ? Meseria mea e să văd, să observ şi să pun deoparte. Acest capitol poate fi şi va fi pus în valoare. Sper că un asemenea cuvînt vulgar : capital te va scoate din superba, nobila dumitale nepăsare şi, făcîndu-te să sari în aer, va face din stăpînul casei în care ne aflăm un om cu care se poate dialoga.

— Eu îmi voi face totuşi o cafea.

Jerebian se ridică şi ieşi. Reveni însă imediat cu filtrul electric, înainte ca vizitatorul să poată examina celelalte încăperi. Îşi pierdu cît mai multă vreme cu prepararea cafelei, dar Underwood nu

păru să acorde atenţie faptului. Jerebian se instală apoi cu o ceaşcă aburindă în mînă şi vorbi :

— Cineva, dintr-un motiv oarecare, îmi acordă o clipă de atenţie. Cineva, un bărbat, un om de afaceri vede păşind pe stradă două picioare zdravene purtînd un bust sănătos, cu umeri laţi şi coloana vertebrală dreaptă. Împotriva aşteptărilor, trăsăturile obrazului său indică vîrsta mijlocie.

— Iar o pereche de ochelari cu filtru special aflaţi pe nasul lui dintr-o cauză care nu are nici o legătură cu diabolica sa curiozitate, completă străinul, îi dezvăluie că omul se fardează.

— Observatorul priveşte după el şi este gata să treacă mai departe.

— Numai că descoperirea fardului n-a făcut decît să-l intrige. Există, într-adevăr, bărbaţi care folosesc dresurile, dar în cu totul alt sens. Trecătorul nostru o face ca să atragă *mai puţin* atenţia !

— Atunci acelaşi observator, dispunînd probabil de un exces de timp liber, îşi permite fantezia de a pune sub urmărire sau aproape o persoană care nu-i este cunoscută şi nici datoare cu vreo explicaţie. Punerea sub observaţie duce la acumularea unui mare dosar plin de date privind viaţa personală a victimei, dar lipsit de sens şi de importanţă. Demonul curiozităţii, fără a ţine seama de riscuri, precum şi demonul economiei, care nu concepe o investiţie fără sens, dau ghes omului nostru să pună mîna pe o cheie de care nu are nevoie. Ce dezamăgire cînd va afla nu numai că nu va obţine vreo piesă rară pentru colecţia sa de comori inutile, dar că nici nu există vreuna.

Underwood rămase netulburat.

— Corect. Prima mişcare nu putea fi decît negarea inteligentă. Violenţa ar fi subliniat importanţa secretului. Nepăsarea lejer afişată este o cale bună pentru alungarea nepoftiţilor de categorie uşoară. Eu sînt însă un fel de campion. Penumbra camerei

aceste ia îmi permite să roșesc fără a fi văzut atunci cînd mă gîndesc la multiplicitatea mijloacelor de care dispun pentru a te sili să vorbești. Căci îmi repugnă să fac uz de ele. Este demodat și scade din demnitatea subiectului, în cazul de față dumneata, așadar din preț. Iar mie nu-mi place să cumpăr ieftin. Țin la calitate. Mă respect și te respect.

— Nu pot opri pe nimeni să gîndească despre mine într-un fel sau altul. A crede că posed o putere tainică este mai mult decît un compliment, este un credit ce mi se acordă și primesc partea lui morală cu destulă recunoștință. Mă tem că, în cazul în care un om de afaceri își face în legătură cu mine un calcul greșit, dar productiv, am, în ceea ce mă privește, datoria să profit. Din păcate incultura mea în materie de afaceri mă împiedică să reacționez ca atare. Iată astfel cum îmi scapă și profitul și creditul, pentru că omul de afaceri va renunța să creadă și să investească în mine. Vinovat sînt numai eu. Voi regreta ori de cîte ori îmi voi revizui contul de la bancă.

— Sînt departe de a fi un om de știință, reluă conducerea Underwood. Cît de lesne se poate observa totuși tinerețea dumitale! Nu doar cea fizică. Iată, dincolo de înflorirea somatică pe care te străduiești s-o disimulezi sub această vestimentație dezavantajoasă, dincolo de faptul că îți păstrezi nealterată experiența de pînă acum, apărînd, moderată de aceasta, insolența, dar și candoarea juvenilă, gata să mă insulte, dar ezitînd pînă și să mintă. Într-adevăr, *tinere*, faci parte din altă generație decît a fiului meu, dar te recunosc.

Își părăsi fotoliul și începu să se plimbe periculos prin încăpere, făcînd largi ocoluri al căror centru de interes nu putea fi ghicit.

— Știu, Jerebian, și nu mă vei putea convinge de contrariu, știu că treci printr-un tainic proces de întinerire, exasperant de lent, al dracului de bine

calculat, astfel încît să bată cît mai puțin la ochi, și totuși prea rapid pentru a nu fi observat. Drept care, știu, încerci să oprești în loc procesul cu ajutorul unei grime, perfectă în ochii oricui, nu și în ai mei. Aceasta este realitatea și am de gînd să obțin ceva de aici pentru dumneata și pentru mine. Iar dumneata nu ai nici o putere, întîi pentru că ceea ce am spus este adevărat, apoi pentru că este foarte greu să dovedești că nu ai făcut ceva, că nu ești în posesia unui bun. Nu rămîne decît să mă chestionezi asupra condițiilor pe care ți le propun. Fiindcă trebuie să convii : ar fi o crimă împotriva logicii să lași neproductiv capitalul dumitale — tinerețea comandată.

— În fiecare clipă crește regretul meu de a nu ști să profit de împrejurări atunci cînd se ivește ocazia. Acest fapt vă spune, desigur, multe despre dezinteresarea materială a generației din care pretindeți că fac parte. Rămîneți cu această iluzie care mă flatează, nu aveți decît. Rămîneți, domnule, dar de cealaltă parte a ușii, pentru că nu-mi pot petrece ziua justificîndu-mă în fața unui necunoscut care în curînd mă va tutui spre a-mi sublinia încă o dată că între el și mine sînt două sute de ani.

Jerebian se ridică la rîndu-i și deschise larg ușa spre vestibul, înfigîndu-și apoi pumnii în buzunar. Underwood surîse.

— Barometrul meu indică pericol, dar nu-l iau în serios. E un barometru prost. Uită că omul nu devine agresiv decît cînd este pe deplin sigur de sine ori absolut fără nici o scăpare. Nu este cazul dumitale.

— Să nu existe nici o excepție ? Niciodată oare un intrus nu a beneficiat de un asemenea tratament ? Aș fi onorat să fac începutul.

— N-ai reuși fără să intri automat într-unul dintre cazurile amintite, rîse Underwood. De altfel, ești inconsecvent. Nu ți-am propus nimic rușinos, nu mă tem de nimeni. Un pic de scandal n-are ce rău să

facă afacerilor mele. Dă-i drumul, scoate-mă în stradă.

Jerebian pufni într-un rîs verde.

— Mă împingi atît de fățiș la violență încît și unui boxer i-ar cădea mîinile. Pot să-ți respect părul alb chiar dacă nu mai am 20 de ani. Ba chiar cu atît mai în cunoștință de cauză.

— Cred, zise Underwood, care în plimbările sale prin încăpere se apropiase în repetate rînduri de dormitorul lui Jerebian, unde se aflau corpurile delicte — fardurile — cred că am să plec. De bunăvoie. Dar nu înfrînt. Ci pentru a reveni. Țin să vrei să colaborezi cu mine, nu s-o faci în silă.

Trecu în vestibul și-și luă pălăria.

— Știi care este forța mea în cursul delicatelor tratative inițiate astăzi? Pe lîngă datele de care dispun, și care sînt esențiale, foarte importantă este dezinteresarea mea ca persoană fizică. Vreau elixirul tinereții, dar nu ca să-l folosesc. Spre deosebire de dumneata sînt cu totul obiectiv. N-am nimic de ascuns, nici măcar un omenesc și scuzabil scop personal. Toate șansele sînt ale mele.

Ieși trîntind cu voioșie ușa.

Jerebian era decis, pînă la un punct, să uite incidentul Underwood. Luîndu-și cîteva suplimentare măsuri de precauție, reducîndu-și la minimum între altele machiajul, se consideră la adăpost. De altfel, după o săptămînă de panică începu să-l uite pe nepoftitul său vizitator.

Într-o zi îi văzu totuși numele într-un ziar. Un reporter îl întrebase în ce scop își concentrează mijloacele financiare dispersate în multiple afaceri, de vreme ce nu anunță nici una nouă. Underwood răspundea cu o tușă groasă de mister, refuzînd să se destăinuie, dar lăsînd să transpară existența unui proiect, ceea ce micul gazetar avu grija de a sublinia cu violență.

Jerebian se întrebă dacă de aici nu-l amenință un nou asalt. Se strînse sub carapacea sa, dar nimeni nu-i sună la ușă.

După o vreme, în articolul unui economist, pe care nu avusese de gînd să-l citească, Jerebian văzu numele lui Underwood și nu se putu opri să nu parcurgă paragraful respectiv. Se vorbea despre noua lovitură pe care o pregătește, după toate probabilitățile, afaceristul, speculîndu-se în jurul unor presupuneri de o manieră foarte liberă. Jerebian se întrebă ce amploare va fi avînd campania lui Underwood dacă el, total dezinteresat de ziarele și paginile economice, descoperise aceste articole. Înțelegea că Underwood îl ia la sigur, provoacă un val de interes pentru afacerea sa spre a reveni la un moment dat cu propuneri atît de ispititoare încît să-l dea gata.

Din ziua aceea Jerebian fu văzut transportînd maldăre de ziare de toate orientările. Ajuns acasă, le desfășura pe covoare și, la adăpostul perdelelor trase, căuta pretutindeni urma lui Underwood. Acesta se dezlănțui treptat. Avea răbdare, părea să aibă și timp. Jerebian trebui să admire campania, în care nimic nu fusese lăsat la voia întîmplării. Directorul său de publicitate era, fără îndoială, o persoană ingenioasă și care stăpînea formidabil arta gradării.

Din ziarele și paginile de specialitate vestea pătrunse în domeniul public propriu-zis. Cazul Underwood deveni un cal de bătaie al reporterilor de scandal, care începură să țină calea omului de afaceri cu insistența lor grosolană, gata să-l tortureze pentru a-i smulge secretul. Omul era destul de prudent. Nu lăsa să-i scape mai mult de un cuvînt sau două de fiecare dată. Nimeni nu înțelese nimic, atîta doar că interesul, departe de a scădea, continuă să crească.

Singurul care știa și se minuna că nu se face legătura între cuvintele pe care Underwood le lăsase să-i scape într-un ziar și într-altul era Jerebian. Acesta slăbise, avea acum o față prelungă cu ochi grei de insomnie și arăta mai tînăr ca oricînd.

Nenumărate proiecte îi traversau creierul. Cel mai simplu: să fugă. Cel mai îndrăzneț: să sfideze. Într-o dimineață descoperi că un ziar de mîna întîi are drept manșetă dezvăluirea faptului că Underwood pregătește lansarea unui preparat destinat întineririi. Jerebian intră în alertă. Nu mai ieșea din casă decît ca să cumpere presa și nu deschidea nimănui. Știrea făcu ocolul țării și ocupă spații din ce în ce mai mari. Gazetari, economiști, oameni de știință se interesau cu toții de acțiunea pe cale să debuteze.

Erau totuși cîteva detalii asupra cărora Underwood evita să aducă precizări: natura exactă a preparatului, autorul și data lansării. În fața acestor întrebări insistent repetate se strecura cu mlădieri de șarpe.

Jerebian se întrebă unde avea să ajungă. Era limpede că un rechin ca Underwood nu riscă să se compromită în fața opiniei publice și a cumpărătorilor printr-un bluff. Îl avea la mînă pe Jerebian. Cum și prin ce? Imposibil de ghicit. Trebuia însă trecut la acțiune. Într-o bună zi, după discrete preparative, Jerebian cumpără, fără să se ascundă prea mult, un bilet de avion pentru un oraș îndepărtat. În aceeași seară casa lui rămase pustie. Oamenii lui Underwood care-l urmau ca niște umbre de atîta amar de vreme l-au condus la aeroport, dar nu l-au văzut urcînd în avion. Alarmați, îl căutară pretutindeni. Jerebian dispăruse.

Era și timpul. În ziarele de a doua zi Underwood îi dădea lovitura de grație divulgîndu-i numele.

În miez de noapte, la o secție de poliție îndepărtată fu adus un bărbat între două vîrste, beat mort

şi care, ţipînd ca din gură de şarpe, deranjase un întreg cartier. Interogat a doua zi, el istorisi o poveste ciudată despre cineva care, în timp ce el traversa liniştit strada (aici poliţiştii se tăvăliră de rîs) se repezise asupra lui şi îl atacase, voind să-i ia viaţa. Dovadă : înţepătura în braţ pe care o arăta plin de mîndrie. Mai era şi acum furios pe iresponsabilitatea acestor bandiţi care, înainte de a ataca, nu se informează ca lumea dacă merită. Cel în cauză avea buzunarele goale, aşa că fusese cît pe aci să fie ucis pe degeaba. Poliţiştii vîndură ziarelor pontul şi-l zvîrliră pe beţiv în stradă. Cazul ocupă 8 rînduri în gazetele de mîna a doua şi nu avu nici un fel de ecou. Iar cînd, peste cîteva zile, un alt bărbat acuză un atac asemănător, interesul, în loc să crească, scăzu la zero.

Se găsi totuşi un poliţist care să alăture cazurile şi să aştepte urmarea. Care nu întîrzie. În două luni se înregistraseră nu mai puţin de şase cazuri de atac nocturn efectuat de o persoană neidentificabilă (vina era mereu a victimelor, care se aflau întotdeauna în stare de ebrietate). Poliţistul nostru era intrigat de absenţa mobilului şi de armă. Se părea că, din sadism, necunoscutul îşi înţeapă victimele pur şi simplu. Mai exact, le injectează. Ce şi de ce rămîneau întrebări fără răspuns.

Sadicul de la miezul nopţii nu se lăsa prins. Ataca numai iresponsabili şi în locuri atît de dosnice şi de diferite, încît pentru a-l prinde ar fi fost necesare forţe uriaşe, greu de justificat cîtă vreme înţepăturile se dovedeau inofensive.

Micul poliţist se văzu obligat să lucreze singur. Se îndîrji, continuîndu-şi cercetările. Cutreieră mahalalele şi portul, se amestecă printre băutorii cei mai înrăiţi care colindau localurile de pierzanie. Deveni un obişnuit al cîtorva taverne, în care curînd i se spuse pe numele mic. Eforturile îl costau disproporţionat, întrucît aceste aventuri aveau

loc în timpul său de odihnă, iar chefurile erau suportate din buzunar. Nu o singură dată se văzu ridicat pentru scandal şi beţie, obligat apoi să se justifice mai mult sau mai puţin sincer în faţa superiorilor.

Se pare însă că băiatul era lipsit de talent, deoarece nu reuşi să ajungă victima ciudatului criminal. Se mai poate ca ostentaţia să fi stricat totul. În orice caz norocul nu-i lipsea. Într-o noapte, pe cînd se întorcea pe trei cărări dintr-o văgăună plin de alcool, văzu un corp întins pe caldarîm. Din partea opusă a străzii se apropie în fugă o altă persoană. Printre aburii băuturii înţelese că omul culcat la pămînt era o nouă victimă a celui pe care-l căuta. Şi atunci, cu o logică absolut ciudată, apucă de braţ pe omul care-i sărise în ajutor şi nu-l lăsă pînă la primul post de poliţie. Aici fu greu să convingă pe cineva să-l reţină pe necunoscut. Izbuti totuşi, buzunărindu-l şi descoperind spre propria sa mirare o siringă. Colegii poliţistului fluierară a admiraţie şi-l închiseră pe necunoscut. Cînd reveniră în biroul comisarului, micul poliţist dormea de-a dreptul pe duşumea.

A doua zi necunoscutul istorisi că, aflîndu-se întîmplător pe strada cu pricina, auzise şi văzuse o luptă, drept care intervenise. Lîngă corpul victimei se întîlnise cu tînărul poliţist. Mai greu fu să explice prezenţa siringii. Analiza resturilor de ser şi a sîngelui victimei arătă că infirmierul nedorit era atacatorul.

Vestea zgudui oraşul. Micul poliţist fu răsplătit pentru zelul său.

Curînd însă nedumerirea, în loc să scadă, spori. În faţa probelor evidente, incapabil să ofere contraprobe, atacatorul, infirmier, într-adevăr, la un spital oarecare, mărturisi că nu este decît executantul unei persoane care-l conduce prin poştă transmiţîndu-i de fiecare dată o singură doză şi recoman-

dîndu-i zona în care să se manifeste. După care pe aceeaşi cale îi soseşte o sumă de bani. Poliţia regretă publicitatea făcută descoperirii şi i-o reproşă pe nedrept prea tînărului ei reprezentant, care avu nefericirea de a se vedea privit chiorîş de superiori. Infirmierul fu reţinut pentru cercetări, apoi eliberat sub supraveghere. Inutil. Autorul rămînea în umbră.

Într-acestea se scursese peste o jumătate de an de la dispariţia lui Jerebian. Campania lui Underwood dădea semne de oboseală. Dar încăpăţînarea omului de afaceri îl împiedica să dea înapoi.

Underwood medită serios înainte de a se hotărî în privinţa tacticii de urmat în faza ulterioară. Atacurile nocturne erau menite să creeze un curent de antipatie faţă de elixirul tinereţii. Ca pentru a-i da dreptate, Jerebian începu să trimită ziarelor articole în care demonstra imposibilitatea tinereţii artificiale. Era o mişcare logică. Gazetele publicară articolele, însoţindu-le însă de asemenea comentarii gălăgioase şi răstălmăcitoare, încît efectul fu contrar intenţiilor autorului. Dialogul public continuă, stîrnind interesul general, dar nu în favoarea lui Jerebian, în care toată lumea vedea un monstru de egoism, dornic să-şi păstreze monopolul asupra unui bun al omenirii. În cîteva săptămîni presa făcu din el inamicul public nr. 1.

În momentul acesta intră în scenă Underwood însuşi, care publică o serie de articole oferind o altă versiune a afacerii. Descria între altele contactele sale cu Jerebian, pe care-l prezenta ca pe un sadic, eforturile de a-l convinge pe autorul faimoasei descoperiri să pună la dispoziţia societăţii produsul visat de milenii. În cele din urmă Underwood îşi recunoştea eşecul şi posibilul faliment, punînd totul în sarcina criminalului. Victima cerea sprijinul celor din jur pentru „a pune mîna" pe Jerebian şi a-i smulge fie şi cu forţa secretul. Publica toto-

dată un morman de fotografii menite să ajute la identificarea lui.

O mai mare lipsă de scrupule era greu de imaginat. Lumea circula pe străzi privind suspicios în jur, spre a-l recunoaşte pe răufăcător dacă acesta şi-ar fi permis să apară.

Jerebian era grav ameninţat. Dar în acest moment, în care se impunea să ia de urgenţă măsurile cuvenite, căzu într-o stare depresivă. Cauza era nu atît situaţia sa fără ieşire, cît apariţia fotografiilor provenind, fără nici un dubiu, din albumele Clarencei.

Fără să-şi dea seama ce face, Jerebian luă avionul şi ateriză pe malul oceanului. În aceeaşi zi cerceta cu privirea, prin ochelarii de soare uriaşi pe care-i arborase, vila în care cunoscuse atîtea zile bune. O mînie surdă îi circula prin vine. Clarence n-avea dreptul să-l vîndă.

Se convinse că femeia este acasă şi se pregăti să intre. Abia în ultimul moment observă că, în atitudini mai mult ori mai puţin agresive, mai multe femei fără treabă păzeau vila. Cîteva panouri lămureau că la mijloc se află o solidaritate de trei ori morală şi că doamnele locului nu aveau s-o lipsească pe Clarence de sprijinul lor nici zi, nici noapte.

N-a fost uşor să-l îndepărtez pe Jerebian de această cursă cu clopoţei. Era furios, dorea să cunoască aportul precis al Clarencei, proporţiile reale ale catastrofei. Nu era nimic de aflat. Clarence se văzuse refuzată şi se răzbuna. Pentru o asemenea treabă Underwood era tot atît de bun ca oricare altul.

Jerebian reveni distrus în bîrlogul său. Aici îl aştepta un munte de ziare nedesfăcute. Le citi cu aviditate. Constată că Underwood îşi înăspreşte asediul. Pentru prima oară făcea public legătura între atacurile nocturne soldate cu inocularea seru-

lui misterios şi Jerebian. Îl acuza senin că face experienţe pe oameni fără acordul acestora. Jerebian ridică din umeri. Logica era cu el. Nimeni n-ar fi putut arăta la ce i-ar fi servit nefericitele agresiuni. Dar omenirea nu apelează întotdeauna la bătrîna logică.

Se află că una dintre presupusele victime ale lui Jerebian murise. Underwood în unison cu toţi comentatorii cazului acuzau vehement, cerînd măsuri nemiloase împotriva asasinului. Acesta, clama afaceristul, ţine să ne convingă de faptul că produsul său nu prezintă garanţii. „Pare limpede că tăişul acestei demonstraţii este îndreptat împotriva acelor persoane care şi-au riscat capitalurile pentru a oferi tuturor tinereţea. Încercarea lui Jerebian rămîne pură înşelătorie cîtă vreme el însuşi continuă să prospere. O asemenea excepţie nu este cu putinţă. Nu-l vom crede pe Jerebian decît atunci cînd o va urma pe nevinovata sa victimă. Pînă atunci nu vom obosi să-l demascăm!"

Într-o altă memorabilă pagină, Underwood se înduioşa de soarta Clarencei. Numai un monstru poate păstra cu atîta zgîrcenie taina fericirii sale, încît să nu beneficieze de ea nici măcar aceea pe care pretinde că o iubeşte mai mult decît orice pe lume.

Campania, se lăuda ziarul, izbutise să intereseze publicul. Numele lui Jerebian devenise sinonim cu sadic şi ucigaş. Al Clarencei — cu al unei sfinte. Mai multe femei singure şi dornice să iasă din comun aveau să descindă în oraşul de pe ţărmul Pacificului spre a-i face Clarencei, demonstrativ, o vizită de simpatie.

Iniţiativa se materializă în fapte, bucurîndu-se de răsunet. Sute şi apoi mii de persoane se prezentară la Clarence exprimîndu-şi admiraţia şi acordul lor, preţuirea pentru atitudinea ei curajoasă şi demnă. Se formară pichete care înfruntară furtunile toam-

nei, opunîndu-se vînturilor oceanice care încercau să le smulgă pancartele. Diverse persoane subscriseră de la distanță la un fond purtînd numele Clarencei și destinat să asigure celor care luau calea acestui Lourdes de ocazie un ceai și o reducere a tarifului la hotelul din localitate. Clarence trebui să-și comande cîteva rochii de o sobrietate marcată, care să-i permită apariția într-un cerc de doamne pornite să răzbune sexul, precum și la televiziune.

Există fără îndoială boli ale eului. Situația mea de eu aproape pur mi-a permis nu o singură dată s-o constat. Este de altminteri unica explicație plauzibilă pentru scăderea neașteptată și prost inspirată a interesului meu față de necazurile lui Jerebian. După o perioadă de curiozitate palidă, am vegetat sau aproape, constatînd fazele crizei, atunci cînd nu-mi scăpau elemente esențiale.

Astfel se ajunse la situația ciudată în care eu, din martor obiectiv și omniprezent, căci prezența este modul meu de existență unic, am devenit o parte la fel de străină de ființa esențială a lui Jerebian ca părul, ca genunchii săi, ca hainele sale. Stare de absență, blazare și refuz inconștient, de neînțeles în afara unei suferințe a eului. Mă simțeam bolnav. Muriseră în mine sentimentele. Departe de a-l urî pe Jerebian, eram la fel de departe de a-l seconda cu simpatia mea, de a suferi suferința lui. Îl urmam cu pașii rațiunii, întîlnindu-ne aici pe un teritoriu comun, atunci cînd nu-l uitam cu desăvîrșire. Căci, ingratitudine supremă, eram incapabil de a-i acorda în viața mea interioară, diminuată maladiv, spațiul firesc, locul pe care înaintea lui îl ocupaseră ceilalți. În cetatea mea se infiltrase vidul.

Uneori din subterane inexplorabile venea totuși cîte un flux de interes pentru mișcarea planetei pe care o locuiam. Într-un asemenea moment am emis

ipoteza că, de vreme ce atacurile infirmierului misterios aveau totuşi un autor moral şi acesta nu era Jerebian, vinovatul nu putea fi decît Underwood, interesat să provoace, să întreţină, să amplifice oprobriul public asupra celui dintîi.

Am încercat să-l fac pe Jerebian să priceapă aceasta, dar lipsa de acuitate a ideii, tonusul scăzut al existenţei mele în general au împiedicat recepţionarea în bune condiţii a mesajului. Explicaţiile îmi aparţin şi nu au pretenţia de a fi riguros exacte. Cert este că în cazul Jerebian a existat o criză a comunicării. Ce imponderabile au concurat s-o provoace şi s-o întreţină ? Poate o defecţiune a mecanismului, poate uzura prin exces de folosinţă, poate incongruenţa eurilor noastre coexistente. Rămîne ferm numai faptul că seria nu s-a mai repetat, că faza în care prezenţa mea în lumea celuilalt era cu greu admisă şi nu îmi dădea dreptul la cuvînt nu a mai fost urmată în termen (dedusesem experimental o medie) de faza ulterioară, în care influenţa mea devenea importantă, apoi copleşitoare pînă la moartea voinţei ce mă admisese în lumea sa. Trecuse, cred, un an de cînd împărţeam universul aceluiaşi craniu şi relaţia noastră nu progresase în sensul ştiut. Departe de a mă nelinişti, mă bucura, dacă există o bucurie a minţii, faptul că nu se reeditează obositorul moment al senilizării premature, al anihilării forţei de a voi, în care vrînd-nevrînd aveam obligaţia egoistă de a lua frînele. Cu atît mai mult cu cît, din plictiseală, înregistrasem cursul evenimentelor şi acestea erau departe de a mă mişca. Unde era vremea în care puteam invidia un Gilles ori urî pe Amiral ? Epoca participării îmi apărea îndepărtată, străină şi de necrezut. O detaşare lipsită de satisfacţii îi luase locul şi o spun fără nici un orgoliu. Efemeritatea existenţei mele se accentua.

Jerebian revenea într-un miez de noapte către bîrlogul său. Alegea străzi luminoase, cu vitrine care străluceau în gol, animate de reclame cu o viață mecanică, veșnic repetitoare și mută. Auzind pași nu se neliniști. Nu era prima întîlnire cu noctambulii cartierului. Cînd strada îi fugi de sub picioare și se trezi cu fața spre cerul negru și încălecat de un vlăjgan se mulțumi să constate că este victima unei agresiuni. Trebui să depună un efort pentru a încerca să strige, să se zbată. Nu izbuti decît să-și facă rău. Apoi înțelese : atacatorul nu-i căuta banii, intenția lui era să scoată intact din brațul său acul unei siringi. „Cum, e adevărat ? !" acesta fu strigătul interior al victimei, mai curînd uluită decît indignată. Surpriza cedă însă în fața mîniei și aceasta concentră în Jerebian forțe care somnolau. Astfel, după o scurtă fază defensivă, omul meu deveni stăpîn pe situație în asemenea măsură, încît nu numai că agresorul își regretă pasul, blestemîndu-și alegerea, dar trebui să se apere, să dea înapoi sub grindina de lovituri ale victimei ieșite din minți și apoi să-l urmeze, desfigurat, sîngerînd, pe Jerebian acolo unde ținea acesta.

Ușa la care sunară nu purta emblema poliției, ci o carte de vizită îngălbenită, cu mențiunea : notar. Bătrînul cu scufie care-i privi de la o fereastră exprimîndu-și indignarea de a fi fost deșteptat la o asemenea oră de noapte primi, după cît se pare, un răspuns bine găsit, de vreme ce în cîteva minute solicitanții erau instalați în biroul intimidatului om al legii. Acesta era numai urechi. Jerebian îl rugă să ia notă în calitatea sa oficială de cuvintele ce aveau să fie rostite în prezența lui. După care se întoarse către agresor.

— Mă cunoști ? îl întrebă.

— Nu, veni răspunsul.

— Este adevărat că m-ai atacat ca să-mi inoculezi împotriva voinței mele un anumit ser?
— Adevărat.
— Ce fel de ser este?
— Nu știu.
Jerebian luă o atitudine amenințătoare. Interogatul se grăbi să explice.
— Habar n-am ce fel de injecții sînt. Mi le trimite cineva, ca și celuilalt, despre care au scris ziarele.
— Și plătește atît de bine încît nu ai putut refuza?
— Da, scînci acuzatul.
Jerebian scoase din buzunar o fiolă.
— O recunoști?
— Ea este.
— Domnule notar, v-o încredințez. O veți da spre analiză și veți păstra rezultatele.
Se întoarse iarăși către fața stîlcită a banditului.
— De ce ai sărit tocmai asupra mea?
— Se potrivea bine: erați singur, păreați sănătos, cum cer instrucțiunile.
— Există și instrucțiuni?
— Da. Adică nu mai există: le-am ars, cum scria acolo.
— Erau scrise de mînă?
— La mașină.
— Semnate?
— Nu.
Notarul stenografia de zor, măsurînd, între rînduri, chipurile celor doi adversari. Peste o jumătate de oră Jerebian se ridică.
— Ai acte? îl întrebă pe infirmierul fără voie.
— D-da.
— Domnule notar, ești bun să transcrii datele acestui individ?
Cinci minute mai tîrziu îl dădea afară. Revenind în birou, se prezentă, în sfîrșit, notarului terifiat. Acesta încremeni.

— Şi acum, iarăşi, scrie: Eu, Angel Jerebian, în deplinătatea facultăţilor mintale şi în prezenţa notarului — aici adaugi dumneata tot ce trebuie — jur pe Biblie şi pe legile acestei ţări că nu sînt şi nu am fost niciodată în posesia vreunui mijloc de întinerire artificială. O dovadă în plus o constituie atacul din seara aceasta pus la cale în numele meu de cei care-mi sînt duşmani... Pot să iscălesc?

Semnă şi scoase la iveală cîteva bancnote aspectuoase.

— Semnează şi dumneata. Pune data. Autentifică această hîrtie şi depune-o o dată cu celelalte la o bancă. Mai redactează, te rog, un inventar al actelor predate şi dă-mi-l.

Bătrînul nu scosese încă nici o vorbă.

— Vei primi o scrisoare. În acel moment vei da publicităţii toate aceste hîrtii, arătînd în ce împrejurări le-ai obţinut.

Celălalt moţăi din cap, aiurit.

— Ştii să ţii secretul profesional, domnule notar?

Trînti bancnotele pe masă şi ieşi lăsînd în drum toate uşile deschise.

Într-una dintre clădirile reci şi funcţionale la intrarea cărora străjuieşte vigilent cuvîntul Poliţie, aplecat deasupra unei hărţi, lucra un funcţionar bătrîn, cărunt şi miop, înarmat cu mînecuţe de lustrin. Acest personaj inofensiv avea să încheie în curînd o carieră în decursul căreia de prea puţine ori părăsise în exerciţiul funcţiunii alura paşnică şi postura de şoarece domestic. Ceea ce nu înseamnă că nu ar fi putut prezenta cui şi-ar fi dat osteneala un palmares foarte bogat.

Armele lui erau hîrtiile. Plăcerea sa o constituiau extragerea din ele a fructului ascuns, a mesajului secret, care i se dezvăluia numai lui, şi corelarea lor astfel încît din aceste umbre de informaţii să rezulte una nouă, limpede, logică, de neclintit.

De astă dată confrunta un morman de plicuri cu o hartă pe care notase cu pedanterie localități de toată mîna. De aici expediase Jerebian diversele sale misive. Din modul în care își construise el sistemul de apărare, mînecuțele de lustrin țineau să deducă poziția statului-major, a lui Jerebian însuși.

Tăria și slăbiciunea acestui funcționar constau în multitudinea variantelor posibile. Relativitatea deducțiilor sale îl apăra de orice concurent, după cum explica oricare dintre eșecuri. Și tot ea făcea să fie cu atît mai prețuite reușitele lui. De altfel omul hărților nu-și formula concluziile decît sub forme ocolite.

Tot astfel procedă acum. După ce se convinse că Jerebian își expediase misivele din tot felul de locuri, deduse că s-ar putea ascunde într-unul din acelea din care nu expediase nimic. Evident, această copleșitoare parte a lumii nu putea fi cercetată în întregime. El se mulțumi să caute pe suprafețele multicolore ale hărților locurile care ar putea să aibă fie și cea mai vagă legătură cu Jerebian. Și nu întîrzie să descopere orașul de pe malul oceanului. Desigur, cel căutat era binecunoscut aici, dar chipul său devenise atît de familiar pretutindeni încît, dacă nu ar fi făcut apel la o deghizare, cel ce beneficia de el s-ar fi aflat de multă vreme după gratii. O dată admisă ipoteza deghizării, orașul cu pricina devenea la fel de sigur ca oricare altul, cu avantajul că aici, la doi pași de vehemența Clarencei, putea să pară mai puțin logic să se ascundă. Omul cu cotiere adoptă drept logică de circumstanță nonsensul. Pe baza lui elaboră următoarea concluzie provizorie : pentru a merge la sigur trebuie să ne asigurăm că urmăritul nu se ascunde acolo unde îl căutăm mai puțin, în preajma numitei Clarence.

Aceasta se întîmpla în zilele în care Jerebian hotărîse pentru a doua oară s-o întîlnească pe Clarence cu orice risc.

„Asasinul se plimbă în siguranță pe străzile noastre. Ce are de gînd poliția?"

Cu asemenea titluri inundau țara marile cotidiane.

Jerebian se simțea hăituit. La adăpostul relativ al artei sale de a se deghiza ar fi putut respira destul de liniștit. Dar conștiința nevinovăției îl umplea de indignare, astfel încît oscila neîncetat între grija de a nu se trăda și mînia de a fi obligat la prudență.

În ultima vreme își crease o mască de om în vîrstă, șters, absent. Ducea o existență retrasă într-un oraș periferic, destul de mare pentru a se putea pierde în el, totodată destul de neînsemnat. Nimic nu-l obliga să iasă din anonimat.

Nevinovăția este însă uneori o povară tot atît de zdrobitoare ca și remușcarea. Jerebian nu a știut să reziste inocenței sale, să accepte condamnarea la excluderea din umanitate. Ținea să obțină satisfacție. Pentru aceasta trebuia să lovească în ceea ce iubise. N-a fost ușor să se hotărască. Nici s-o facă n-a fost ușor.

Ultimul lucru la care s-ar fi așteptat Clarence ar fi fost ca vreunei ființe de pe pămînt sau vreunui duh al cerurilor să-i treacă prin minte să-i ceară socoteală pentru faptele ei. Mersul lucrurilor fusese atît de precipitat, aprobarea publică atît de promptă și explicită, încît i se păru literalmente că nu trăiește decît o singură zi lungă și bogată în evenimente, în ale cărei zori s-a despărțit de Jerebian, dar care continuă și avea să urmeze a se scurge un timp nedefinit în același ritm accelerat, în aceeași consolatoare atmosferă de interes general, cu senzația certă a unui happy-end încă insesizabil, dar foarte apropiat, sigur, binemeritat.

În această stare de spirit deschise în dimineața aceea ușa bucătăriei.

— Comanda dumneavoastră, ma'am.

Omul care adusese pachetul urcă atent cele patru trepte ale intrării de serviciu.

— Îl așteptam pe Fred. Ești nou la Collins?

Omul depusese pachetul pe masa curată, acum îl desfăcea.

— Da, sînt nou. Fred are nevoie de un ajutor.

În clipa următoare omul răsucea cheia în broască.

— Ce faci acolo? îl apostrofă stăpîna casei.

— Încui ușa ca să putem discuta în liniște.

Jerebian vorbise cu glasul său dintotdeauna.

— Clarence...

Femeia se lăsă încet pe un scaun.

— Îmi dai voie o clipă?

Bărbatul dispăru și se întoarse într-o fracțiune de secundă cu cheia intrării principale. Depuse și a doua cheie pe masă, lîngă prima, între ei doi. Acum puteau discuta.

— Clarence, începu el foarte potolit, s-a întîmplat ceva?

Ea rămăsese prostită pe scaunul alb.

— Ce să se întîmple?

— Știu și eu? Lucrurile nu mai merg la fel ca înainte, ești de acord, nu? Țin grozav să înțeleg.

Ea tăcea.

— Aș fi venit mai de mult, am și încercat, dar nu erai niciodată singură. Știi, eu nu sînt prea curajos. Ții minte, atunci cînd era gata să mă înec...

Jerebian evocă un moment din biografia lor comună. O făcu nu pentru a o înduioșa pe Clarence, ci spre a readuce lucrurile la stadiul lor real. Discuția nu avea loc între hăituitul și delatoarea de astăzi,

ci între cei doi îndrăgostiţi aflaţi, cu multă vreme în urmă, la începutul înstrăinării.

Clarence înţelese, îl urmă. Aşadar trebuia să răspundă. Nu credea că aşa de curînd, că aşa.

— Te-am iubit atît cît se poate iubi, spunea cu simplitate Jerebian. Cînd ne-am trădat, cînd s-a produs fisura, cum ? Nu mai pot trăi fără s-o ştiu.

Clarence deschise gura, dar nici un sunet nu se auzi. Avea să vorbească, vorbea de pe acum, dar mai puternică era uimirea ei. Se uimea de ea însăşi, de gura ei uscată, de absenţa oricărei temeri, de încrederea în el care alunga orice gînd rău. Şi era uimită de sine, cea care putuse fi atît de... atît de...

— Cred că nu am încetat să te iubesc.

Jerebian strînse cu putere în pumn muchea ascuţită a mesei. Nu lăsă să se vadă cît îl tulbura o asemenea frază, probabil nesinceră. Sau poate că privirea lui penetra mai adînc decît mine în femeia care sub apăsarea prezenţei lui îmbătrînea văzînd cu ochii ?

— Nu spui nimic ? îl interpelă ea. Nu protestezi ? Ai avea dreptul.

— Aş avea dreptul să te omor. Dar să contest un sentiment, oricît ar părea de absurd...

— Nu se poate, probabil te iubeam, te iubesc. Altfel m-ar fi lăsat indiferentă. Altfel ţi-aş fi invidiat în pace veşnica tinereţe, sfruntata linişte cu care priveşti viitorul, revoltătorul calm înaintea morţii. Mi-ai făcut cel mai mare rău cu putinţă : mi-ai ţinut înainte fără să vrei, fără să ştii, propria mea imagine de peste un an, doi, trei. Nu chipul unei femei bătrîne, o bătrînă poate fi frumoasă, poate fi tonică, poate fi privită ; dar filmul unei femei care îmbătrîneşte. Asta nu se poate răbda !

Din fericire multă vreme n-am băgat de seamă. Rațiunea mea acceptase rolul pe care mi-l propuseseși. Aveam un caracter bun. Nu mă știam invidioasă. Tu m-ai făcut să devin. La un moment dat am înțeles cine ești, ce reprezinți pentru mine, ce sînt pe cale să ajung. N-am avut, din nefericire, tăria să rup. M-am otrăvit cu gîndurile mele confuze, oscilînd între onoare — ce cuvînt odios pentru o femeie ! — și destin. Între-acestea dragostea mea se îmbolnăvise, nu murea, suferea de o boală incurabilă și fără sfîrșit. Suferă și acum.

— Clarence, șopti Jerebian cu privirile vineți de groază, nici acum nu știi că ai greșit ?

Clarence îl privi cu ochi rotunzi, inexpresivi și tăcu.

— Ai rămas cu credința că pot să te iau cu mine pe drumul acesta al „veșnicei tinereți" și că nu am făcut-o ? Vrei să spui că nu ai înțeles niciodată că mă aflu în totală neputință, că suport cu mîinile goale un capriciu al naturii, că sînt în felul meu un monstru, dar nu unul artificial, nu opera mea sau a altuia, nu produsul combinațiilor chimice, al reacțiilor, al sintezelor, ci pur și simplu un om căruia i s-a întîmplat o catastrofă, una pozitivă, dar tot atît de implacabilă, tot atît de inevitabilă ca un cutremur ? Nu te-ai convins încă de faptul că nu există nici un „elixir al tinereții" ?

Clarence îl privea neclintită. El o scutură de coate.

— Ce e cu tine ?

Își reveni, dar ochii ei muriseră.

— Ești sigur ? murmură pierit.

Se regăsi.

— Este într-adevăr așa ? Da, reluă femeia, te cred. Era logic să fie așa. Există întotdeauna o logică a dezastrului. Îmi pare rău. Îmi pare nespus de

rău. Acum nimic nu mai are importanță. Principalul este că atunci nu am rezistat. Şi cît aş fi vrut să rezist! La început am crezut că pot. O vreme am uitat — mintea îmi era plină numai de gînduri frumoase, de noi doi. Să-mi fi prevestit cineva urmarea aş fi rîs!... Dar nu am rezistat. Cînd contrastele au început să sape un hotar între noi am vrut să nu văd, am vrut să uit, să fac abstracție de ceea ce ne despărțea. Apoi am vrut să fug. Mi-era silă de mine. Sub ochii mei dezamăgiți piereau una după alta iluziile despre caracterul meu, despre forța mea sufletească, despre capacitatea mea de a iubi, de a mă dărui. Am încetat să mă respect, ceea ce mi-a fost fatal. Primul om care m-a atins cu degetul m-a făcut să mă prăbuşesc. Underwood n-are de ce să fie mîndru. Cînd a apărut el nu mai reprezentam nimic. Nu mai credeam în mine. Cum aş fi putut crede în alții?

— Nu se poate, se revoltă Jerebian, dintr-o neînțelegere de asemenea calibru să nenoroceşti viața a doi oameni?!

— Sînt neînțelegeri și neînțelegeri, șopti ea.

— Încetează!

Jerebian sări în picioare. Glasul îi tremura.

— Nu vreau să te compătimesc! Mi-ai făcut cel mai mare rău care se poate imagina: m-ai scos în afara societății, ai făcut din mine un duşman al omenirii, ai provocat moartea unui om pe care nici nu-l cunoşti, ai ruinat pe un altul. Nu pot să te compătimesc!

— Atunci omoară-mă.

— Vorbe, numai vorbe. Cînd ești oare sinceră? Cînd mă asiguri că ești alături de mine sau cînd oferi lui Underwood arme împotriva mea? Unde sînt fotografiile din albumul tău? De ce te-ai aliat cu

el, cu acest asasin — pentru că, sper, nu mă crezi pe mine autorul acelor „atacuri menite să intimideze“ !

— Nu, spuse Clarence cu dîrzenie şi demnitate, două litere de oţel îngheţat.

— Nu ? Şi de ce nu ? se zbuciuma Jerebian.

— Pentru că ştiu cine le pune la cale.

— Underwood, cred şi eu.

— Nu.

Se lăsă tăcere.

— Eu.

— Tu ? Cum aşa — tu ! De ce tu ? !

Clarence se ridică, se retrase către uşa cu geamuri.

— Ca să scap, să mă eliberez de acest episod îngrozitor, să termin cu tine şi cu mine. Să te compromit mai repede, mai bine, mai eficient. Să dovedesc lumii că aveam dreptate să-mi prefac dragostea în ură, să-mi transform căminul din adăpost în capcană, să te elimin din calea mea, să fac imposibilă revenirea. Pentru că, nebună, te iubeam şi nu puteam fi de acord să-l iubesc pe acela care ascunde faţă de mine cheia tinereţii sale. Pentru că nu am crezut niciodată că nu există nici o cheie. Nu cred nici acum.

Bătăi puternice se auziră la intrarea principală. Cîteva glasuri neliniştite spărgeau liniştea matinală. Jerebian realiză retroactiv că telefonul sunase în repetate rînduri.

— Ce ai de gînd ?

Femeia se lipea de uşă, căuta ocrotire în substanţa ei.

— Alege, auzii vocea gîtuită a lui Jerebian. Eu sau ei.

Clarence se repezi cu sălbăticie asupra lui şi îl îmbrăţişă. Se lipi de el, îi acoperi chipul cu săru-

tări, îl frînse în brațe. El îi răspunse fără convingere. Apoi ea apucă scrumiera de porțelan de pe masă și o zvîrli cu toată puterea în geamul ușii, care sări în țăndări. Jerebian își întoarse mecanic privirea în direcția ușii. Cînd reveni spre Clarence, aceasta ținea în mîna tremurîndă un mic revolver. Jerebian se repezi asupra ușii, care explodă sub presiunea lui. Cîteva siluete dădeau colțul. Jerebian ocoli casa urmărit de necunoscuții care strigau. În ușile caselor din apropiere apăreau mereu alte figuri. O mașină pe care scria Collins staționa la intrarea principală. Cu tot bacșișul, băiatul de prăvălie vorbise. Sări la volan și demară.

Drumul printre vile fu o adevărată loterie. Jerebian nu putu depăși viteza cu care se aflase totul. La fiecare două case cineva trăgea asupra lui de la o fereastră. Acceleră la refuz, ascunzîndu-și totodată chipul sub tabloul de bord.

Un cîrd de mașini apăru în urmă. Situația era disperată. Distanța scădea din ce în ce. De undeva țîșni sirena poliției. Mînecuțele de lustrin acopereau brațe destul de lungi ca să-l înhațe pe Jerebian.

Un glonte venit din urmă zgîrie caroseria. Jerebian își smulse mustața. Deghizarea nu-i mai servea la nimic. Fusese recunoscut. Își trase meșa care-i schimba atît de fericit fizionomia. Își înfundă buzunarele cu accesoriile care-l serviseră atît de bine, dar care deveniseră incapabile să-l mai apere.

Cu un efort supraomenesc obținu o nouă distanțare. Făcea salturi pe banchetă ca un animal captiv, în speranța că, atunci cînd se afla în aer, și căuta să prelungească aceste clipe, mașina poate cîștiga un centimetru. În cele din urmă se arătă

mult căutatul automobil gol parcat pe dreapta șoselei pustii. Frînă brusc lăsîndu-se într-o parte și reușind să blocheze drumul cu reclama Collins. Țîșni afară din mașina primejdiei și sări la volanul celeilalte. Porni în trombă, pe cînd urmăritorii aveau surpriza de a-și vedea drumul barat. Unii loviră epava, alții ocoliră, urmărirea continuă pe străzile orășelului apropiat, dar nimeni nu văzuse ca lumea automobilul, iar între timp Jerebian îl mai schimbase o dată, traversînd, calm, o stradă animată.

Orientîndu-se în direcția gării, coborî la un kilometru distanță și făcu restul drumului pe jos. În vreme ce-și cumpăra biletul, în hol se precipitară cîteva siluete ciufulite, cu ochii roșii. Priviră circular și ieșiră în goană pe peron. Jerebian se miră că figura sa nu le atrage magnetic atenția. Lăsă să plece primul tren și se urcă în al doilea, după ce văzu figurile cu ochi roșii părăsind gara. „V-am spus eu c-o să ia avionul", perora unul dintre ei.

Jerebian se încuie în compartiment și acolo, în zdruncinăturile celulei salvatoare, putu să deguste în liniște filtrul amar al umilinței. Se privi în oglinda încețoșată din perete și tresări. Părul de culoarea nopții, amprenta neștirbită a tinereții sale, trecuse printr-o ciudată metamorfoză. Părea că Jerebian poartă o cască de gheață rece și grea. Am înțeles că albise. Buzele îi păliră și crezui că va cădea. Frica, dezonoranta frică îl făcuse de nerecunoscut, ea îl salvase atunci cînd, cu numai cîteva minute în urmă, în gară năvăliseră urmăritorii. Își ascunse fața în palme și, la adăpostul zgomotului barbar al fierăriei, urlă prelung și animalic, urlă ca un cîine, își urlă regretul, furia, disperarea de a fi fugit, de a fi evitat o înfruntare fără spe-

ranță, dar eliberatoare. Se simțea copleșit de rușine, scîrbit de sine, avea oroare să se atingă, să caute o batistă, să șteargă lacrimile acide ale nimicniciei sale.

În acest moment de surescitare cu totul specială, de defulare totală, întrucît primejdia fizică dispăruse, m-am trezit răcnind eu însumi, pierzîndu-mi cumpătul, ieșindu-mi din pepeni. Strigam fără glas la bietul Jerebian, îl făceam cum îmi venea la gură, mirîndu-mă în același timp de vehemența mea, de interesul pe care-l depuneam, de pofta de viață pe care o trăda neavenita mea intervenție.

Era însă prea tîrziu. Vorbisem. Divulgasem, se pare, esențialul: prezența mea. Iar Jerebian se dovedise în stare, în această zi de nebunie, să priceapă și să accepte fără a-și pierde mințile uriașul neverosimil al situației. Da, primea să creadă că poartă în sine personalitatea refugiată a unui alt eu; da, considera cu putință să fi coexistat un an de zile fără să-mi vadă umbra; da, era pe deplin posibil ca simbioza noastră, apărută pe căi asupra cărora știam amîndoi atît de puțin, să nu ducă la nimicirea vreunuia dintre noi, la strivirea vreunei părți de către cealaltă. Și nu excludea perspectiva de a se împăca pe viitor în mod conștient cu prezența mea ca și cu orice altă năstrușnică farsă a destinului.

Era gata să accepte orice, o singură grijă plină de teamă veghea la granița conștiinței sale, aceea de a rămîne în limitele rațiunii. Am pledat îndelung, prolix, obositor, ca niciodată pentru realitatea mea. Nu pledam bine, dar o făceam cu o imensă convingere și cu o voință care sfîrșiră prin a impune. Țineam din tot sufletul să salvez acest om, care se legăna pe marginea abisului. „Nu ești ne-

bun, strigam, nu ești pe cale să-ți pierzi judecata; nu ai halucinații, ai de-a face cu o întîlnire mai puțin obișnuită, dar nu ești nici măcar primul, nici măcar singurul. Bucură-te, în sfîrșit vei împărți cu cineva celula existenței tale, și nu cu o femeie, și nu cu un bărbat, nu cu o ființă perisabilă, nu cu iluzia unei iubiri. Va fi cea mai pură dintre frății. Vei avea două suflete gemene. Îți vei ajunge ție însuți, îți vei supraviețui.

Am învins. Totul era posibil în această zi dementă. Curînd, istovit, planînd încă în stupoare, Jerebian se refugie în somn. L-am vegheat așa cum mi-aș fi vegheat fiii dacă mi-ar fi fost dat să-i am. L-am vegheat meditînd la mine, la el.

Eram totuși uluit că mă acceptase, mai mult, eram într-un fel dezamăgit. Singularitatea mea îmi apărea ciuntită prin faptul că se împăcase cu prezența mea. Am alungat cît mai departe acest gînd, care continuă să se ițească însă cînd și cînd. Eram în același timp bucuros de a fi depășit moartea afectivă în care zăcusem atîta vreme. Bucuros și oarecum mîndru, o zadarnică bucurie virilă, cu atît mai absurdă în situația mea.

Am înțeles că nu va fi ușor. Că lunga coexistență care ne sta în față va beneficia de tot neașteptatul, dar și de tot balastul indiferent și inutil al vieții. Că nu vom avea numai zile însorite, că nu ne vom suporta la fel de senin întotdeauna, că ne vom irita reciproc și poate ne vom urî uneori, dar ne vom și împăca, vom împărți rămășițele unui dor de viață ce refuză să piară, ne vom bucura fiecare în felul său de fărîma de tinerețe, de fărîma de nemurire ce ne-a rămas. Și am înțeles că el va fi ultimul.

Era o noapte neagră. Luna încă nu fusese creată. O noapte de la marginile galaxiei.

Prin casa lui Jerebian se furişa un om. O lanternă oarbă îi arăta drumul. Trecea cu un calm prefăcut din încăpere în încăpere, aşteptîndu-se ca de undeva să izbucnească imprevizibilul. Era în acelaşi timp de un calm imperial. Trecuse prin multe.

Umbra culese de prin camerele vizitate diferite obiecte pe care le îngrămădi în cuprinsul unei mici valize. Trecu pe lîngă o casetă de porţelan vechi, apoi reveni, de parcă cineva îl întorsese din drum. Deschise caseta. Era plină de butoni de cămaşă. Alese cîţiva, printre care şi o frumoasă pereche de butoni de aur.

Ieşind cu mii de precauţii, traversă furiş, privi în jur, apoi strecură fără zgomot în vechea cutie poştală un plic pe care un ochi dresat să vadă noaptea ar fi citit adresa unui obscur notar.

Peste o oră aştepta să treacă ultimele minute pînă la îmbarcarea pe avionul care avea să-l traverseze oceanul. Aştepta sorbind dintr-un pahar uriaş pe o terasă pustie, bombardată de o lumină violentă. Ceilalţi pasageri preferau interiorul, care se bucura de izolare fonică. Dar bărbatului părea să-i facă bine vuietul motoarelor de pe aeroport. De altfel nu este de loc sigur că-l auzea, concentrat cum părea asupra unei voci interioare. Un dialog pasionant avea loc. Posesorul biletului de avion păru îndoit, apoi se lăsă convins. Băgă o mînă în buzunarul hainei şi extrase o cutiuţă plată pe care o mîngîie îndelung. Apoi o deschise şi privi cu mult interes conţinutul.

Zgomotul egal al reactoarelor fu acoperit de un glas neinteligibil, dar care se ghicea că invită pasagerii la avion. Omul nostru nu se clinti. Un minut mai tîrziu o superbă stea de cinema în costum de stewardesă veni către el, repetînd invitaţia.

— Îndată, răspunse bărbatul, fără a se grăbi. Miss Univers îşi privi cu discreţie ceasul care-i

înlănţuia încheietura miinii, probabil asigurată pentru o sumă importantă.

— Nu vă simţiţi bine ? murmurară buzele ei, cele mai voluptoase din acea parte a continentului.

Bărbatul nu înţelese, dar se ridică, îndreptîndu-se însă către cealaltă extremă a terasei.

— Domnule, nu mai plecaţi ? ridică tonul noua Afrodită.

Jerebian se sprijini un moment cu coatele pe marginea terasei, contemplă golul nu prea adînc, trei etaje, sub care sclipea negru o piscină, şi suspină fără voie.

Stewardesa îl luă cu energie de braţ.

— Trebuie să veniţi.

Îl antrenă fără efort în direcţia opusă, cea justă. O clipă nu-şi putu alunga din minte impresia că omul lăsase să-i scape dincolo de balustradă o cutiuţă minusculă, ca acelea în care dorm inelele, mult visatele inele de logodnă, inelele de căsătorie, inelele care se poartă în filme. Sau butonii. Se grăbi să alunge gîndul. Bunurile se agonisesc, nu se aruncă, ştie oricine. Puse cu grijă un picior înaintea celuilalt, aşa cum o învăţase profesorul de mişcare. O costase destul de scump, iar acum se ştia privită.

Jerebian o însoţea docil, nici măcar nu se întoarse în uşa avionului să salute în urmă, pesemne că nu-l conducea nimeni. Se lăsă cu plăcere în fotoliul confortabil şi-şi potrivi corpul în cea mai comodă poziţie. Cînd se dădu comanda „Puneţi-vă centurile, vă rugăm“, surîse maliţios şi amar, însă, răspunzînd unui gînd secret, o ascultă.

CUPRINS

Lector : VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor : MARIANA PUŞCAŞU

Apărut 1972. Comanda nr. 9 036.
Coli de tipar : 6



Tiparul executat sub. comanda **nr.** 122
la Întreprinderea poligrafică Iaşi
Str. Vasile Alecsandri nr. 12 Iaşi
Republica Socialistă România